

Uvodnik

Jurij Paljk

Bodimo kulturni!

Praznik kulture, Prešernov dan, Prešernova proslava, Dan kulture in še in še bi lahko naštevali, saj so vsi ti izrazi udomačeni pri nas. 8. februarja se namreč Slovenci povsod po svetu spomnimo, da je to dan naše kulture, dan, ko se spomnimo smrti našega velikega pesnika iz Vrbe, in dan, ko priredimo slovesnosti, na katerih zapojemo, poslušamo govore in poezijo, predvsem pa razmišljamo o kulturi. Tudi letos bomo poslušali na raznih krajih govore in lepe misli, tudi letos nas bo večina gledala osrednjo Prešernovo proslavo po slovenski nacionalni televiziji, nekaj nas bo šlo na osrednjo Prešernovo proslavo v Kulturni dom v Trst, drugi bomo šli na niz proslav po naših društvi od Milj do Trbiža; vsakoletni obred je to, o katerem bi sociologi lahko napisali kaj več.

Dr. France Prešeren nam je poklonil vrhunski, umetniški jezik in tudi zato ga imamo za prvega velikega pesnika v slovenskem jeziku in se zato na Prešernovih proslavah večkrat radi razgovorimo o našem jeziku, ki je zadnje čase domala vsak dan predmet bolj ali manj posrečenih razprav pri nas, še posebej pri tistih, ki mislijo, da se lahko jezik brez vsakršne težave loči od narodne identite in da vseeno isti jezik (še) ostane vrednota. Pri tem seveda ne mislimo na one, ki slovenski jezik jemljejo samo za jezik sporazumevanja, le-ti namreč niso niti vredni naše pozornosti, ker se, vsaj nekateri, vseeno še imamo za dediče ljudi, ki so (tudi) umirali za to, da lahko mi danes govorimo slovenski jezik. In tako se bomo torej spet naposlušali lepih, krasnih misli o jeziku in kulturi, nekateri bodo prav zares skrbno pazili, da nikdar ne bodo izrekli besede narodnost in narodna manjšina, drugi pa bodo tako patetično govorili o lepoti našega jezika, da najbrž še sami sebi ne bodo verjeli, našel se bo pa tudi kak biser, kot se najde še vedno tudi slovenska beseda na naših šolskih dvoriščih, malo jih je, a so še.

Praznik kulture je seveda tudi širšega pomena in je odraz kulture družbe, ki jo sestavljamo mi, ljudje, in ne ljudje na splošno, mi torej, vsi mi, ki z gorjenjem kažemo, kaj smo, a svojo (ne) kulturo kažemo že z jutranjim (ne) pozdravom, svojo trdosrčno, brezbrizno nekulturo pa največkrat s tem, da smo nasmeh na ustnicah zamenjali s porogljivim posmehom, ki odbija, odvrta, ubija.

Dan kulture je praznik, ki ga imamo Slovenci, podobnega imajo v Evropi samo še Bolgari, ko slavijo svoja dva duhovna očeta svetnika in brata sv. Cirila in Metoda. Tudi Slovenci ju imamo za svoja, to pa zato, ker smo Slovani, na kar zadnje čase še posebej v Ljubljani pozabljajo, kot da bi jih bilo sram povedati, da smo Slovani, pri nas pa se nekateri obnašajo, kot da bi jih bilo sram, da so Slovenci.

Smo tisto, kar delamo, naredimo, ne tisto, o čemer govorimo, da smo!

To je še najbolj razvidno ob pogledu na domovino v sedanjih časih, ko z žalostjo sprejemamo dejstvo, da je nekaj deset tisoč naših sobratov v domovini oplenilo vse, kar se je dalo opleniti, okradlo je, dobesedno oropalo svoje sestre in brate in jih pahnilo na socialno dno. Da to ni kulturno, je najbrž vsem jasno. Da nihče tega ropanja ter plenjenja ni storil, pa je tudi jasno, saj za Slovenijo ne velja pravilo znanega nemškega kmeta, ki se je uprl kralju z besedami: "V Berlinu je gotovo sodnik, ki bo vedel, da imam prav!"

Obhajamo torej letošnji praznik kulture z mislijo na rob potisnjene, z mislijo na ostarele, same, z mislijo na bolnike in brezposelne, revne, vse tiste, ki med nami so, a nimajo nobene besede, ne italijanske in ne slovenske, nobene!

Bodimo topli in solidarni z njimi, pomagajmo, kolikor je v naših močeh, bodimo kulturni!

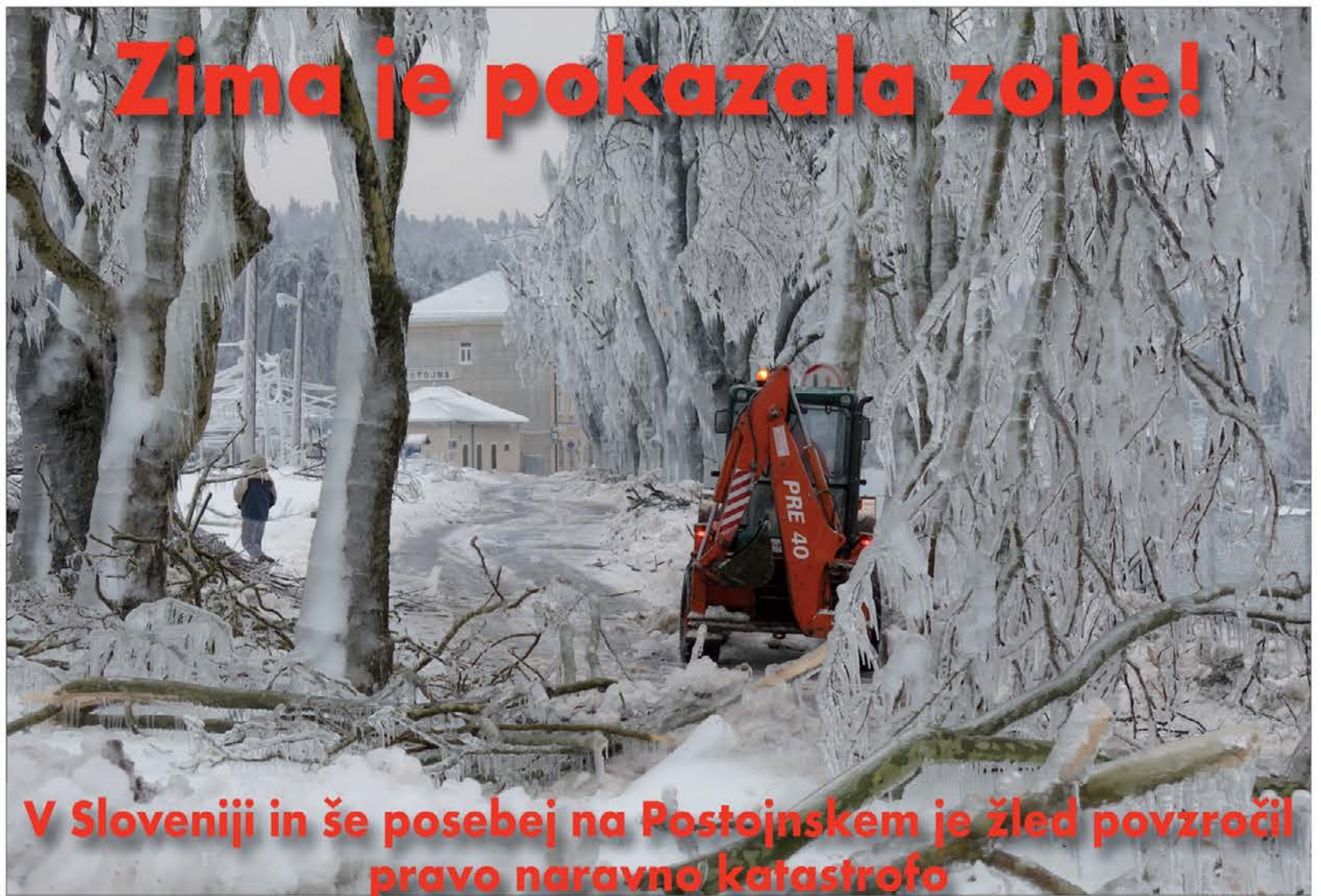

Foto R. Rijavec

Ob dnevu za življenje

"Kdor ne skrbi za otroke, mlade in ostarele, nima prihodnosti"

Od spočetja do naravne smrti. Življenje moramo čuvati od začetka do konca. To je poudaril papež Frančišek na prvo nedeljo v februarju, ko se v Italiji praznuje dan za življenje. "Vsak otrok je obličje Boga, ljubitelja življenja, dar za družino in vso družbo!" Zato naj se vsakdo čuti poklicanega, da ljubi življenje in mu služi, da ga sprejema, spoštuje in spodbuja, "zlasti ko je krhko ter potrebuje pozornost in skrb, od materinega telesa pa vse do svojega konca na tej zemlji".

In še: otroci so "punčica naših oči". Tako se začelja letošnje sporočilo Italijanske škofovske konference, posvečeno dnevu za življenje. "Kaj bo z nami, če ne skrbimo za naše oči? Kako bomo lahko šli naprej?" Gre za močne besede, ki jih je izrekel papež Frančišek lani poleti na odprtju svetovnega dneva mladih v Rio. Z njimi je jasno in nedvoumno spodbudil svet k zaščiti življenja, saj tisti, ki rojeva življenje, ima v sebi kal prihodnosti. Starši so Stvarnikovi sodelavci, rojstvo pa otroku odpira pot v svet, v katerem bo oblikoval lastno in splošno družbeno prihodnost; vsakdo je poklican, da prispeva svoj izvorni delež k temu. Zato rojevati življenje pomeni tudi rojevati prihodnost, in to predvsem danes, v času splošne krize: te bi se lahko rešili, ko bi imeli starši možnosti uresničevati lastne izbire in načrte. Nedavne raziskave in

pričevanja mladih zakoncev namreč potrjujejo veliko željo po otrocih, ki pa se žal ne more uresničevati zaradi pomanjkanja ustreznih družinskih politik, davčnega pritiska in splošne kulture, ki na vsakem koraku meče polena pod noge, še trdijo škofje. Ko bi družbene strukture omogočile uresničevanje te želje, bi zajezile upadanje rodnosti in spodbudile zavest, da je vsak otrok ne le znamenje plodnosti zakonske ljubezni, temveč prava in pristna družbena dobrina. Zato je prav, da se vsakdo vpraša, kakšen vzor omike in splošne kulture želi spodbujati v sodobni družbi. Če hočemo graditi prihodnost na trdnih temeljih, nas sveti oče pošilja v družbene "bivanske periferije", da bi vzpostavljali pristno "kulturo srečanja". Dialog med različnimi rodovi lahko spaja upe in težave mladih z modrostjo, življenjsko izkušnjo in vztrajnostjo starejših. Prav "kultura srečanja" je nujna, če hočemo gojiti vrednost življenja v vseh njegovih fazah: od spočetja do rojstva prek vzgoje in izobraževanja do odraslosti in starosti vse do naravnega konca. Gre za to, da s čudenjem sprejemamo življenje, skrivnost, ki živi v njem, njegovo svežo moč, stvarnost, ki ohranja in podpira vse druge, ki nam je dana, se postavlja sama po sebi in zato ne more biti predmet človekove samovolje. Samo skupna podpora življenju zmore vzbudivi resničen napredek za vso družbo, in to tudi z gmotnega vidika. Hudo je, da iz države bežijo sveže sile, mladi z odlično

strokovno pripravo; še hujše pa je, da k napredku države ne morejo pripomoči tisti, ki jim je bilo onemogočeno, da bi se rodili. Naša družba potrebuje danes novo solidarnost, može in žene, ki bi z odgovornostjo lahko opravljali vlogo očetov in mater ter bi se zavzemali za premostitev vseh oblik izključenosti, za pomoč najkrhkejšim družbenim členom: otrokom, bolnim in ostarelim. Rojevati prihodnost pomeni ohranjati trdne odnose ljubezni in pomoči, ki so nujni, če želimo ohraniti človeško skupnost združeno in če hočemo, da bo še rastla. Ljudstvo, ki ne skrbi za otroke, mlade in ostarele, nima prihodnosti. / DD

Glasba

Neža Hribar je v svojem delu Note brez pomote kodificirala pevsko metodo g. Franca Pohajčarja

11

www.slovenskih.organic

SKGZ
SLOVENSKA KULTURNO-EDUKATIVNA ZVEZA

art&prehod

z besedo in glasbo
po sledih Slovencev v Trstu

ob slovenskem kulturnem prazniku
Nedelja, 9. februar 2014, ob 17. uri
Kulturni dom v Trstu

Program bodo oblikovali
Mladi dramski igralci
Učenci Glasbene matice
Učenci Jacobus Gallus - dir. Marko Sanič
MePZ Lojze Bratuž - dir. Bogdan Kralj
MePZ Lojze Bratuž - dir. Bogdan Kralj
Režija in scenarij: Daniel Malalan
Zamišelj in izbor besedil:
Ksenija Majovski in Martin Lissiač

Slavnostni govornik Marko Sosič

Sodelujejo:
Zveza slovenskih kulturnih društev
Glasbena matica
Slovenska prosveta
Slovensko stalno gledališče
Medijski pokrovitelj
RAI Deželni sedež za FJK
Slovenski program

Deželni svetnik SSK Igor Gabrovec

"Drugostopenjske pokrajine bodo spaček!"

Deželni svet je nadaljeval obravnavanje zakonov, ki so vezani na ukinitve pokrajin. Deželni svetnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec je že prvi dan zasedanja skupščine v svojem posegu izrazil nasprotovanje zakonskemu predlogu o ukinitvi pokrajin s postopkom spremembe statuta. Gabrovec je navedel vrsto razlogov, zaradi katerih bo reforma privedla do oškodovanja interesov slovenske manjšine, nižanja ravni zaščite in zato tudi kršenja zaščitne zakonodaje ter mednarodnih sporazumov, iz katerih izhaja. Zaradi vsega tega je deželni poslanec SSK napovedal, da se ne bo udeležil glasovanja, in tako je tudi storil. Edina svetla točka prvega dneva razprave je bil sklep, da se deželni svet jasno in dokončno odpove zamisli o ustanovitvi mestne občine, ki bi odprla novo fronto v sporu z majhnimi občinami, s slovensko narodno skupnostjo, ki tu živi, in z dojemanjem vsebine in pomena že omenjenih mednarodnih sporazumov.

Deželna skupščina je nadaljevala delo na zakonskem predlogu številka 29, ki je tesno vezan na isto temo, saj se predstavlja kot začasn, recimo mu tranziten odnos med deželno in še živimi pokrajini v obdobju, ki naj bi nas ločilo do njihovega izbrisa. V splošni razpravi se je popoldan spet oglasil Gabrovec, ki je del svojega posega podal v slovensčini. Povedal je, da se s prejšnjim zakonskim predlogom ne strinja, da pa mu gre priznati vsaj določeno logiko in smisel, ki je deželni zakonodajalec izrazil rimskemu parlamentu željo, da se pokrajina kot ustanova izbriše iz deželnega statuta. "Ta zakon - je nadaljeval Gabrovec - pa je nekaj povsem drugega, saj v pričakovanju na rimski blagoslov nesrečni odločitvi spremeni obstoječe pokrajine, ki so bile oz. so do danes neposredno izvoljene in torej nam (deželi) in občinam enakovredno legitimirane, v drugostopenjsko ustanovo, ki naj bi ji usodo krojili občinski svetniki posameznih pokrajinskih območij. Tema bi lahko bila nevredna časa, ki mu ga namenjam, saj naj bi nov upravni red trajal le za krajši čas, dokler se italijanski parlament ne odloči, da potrdi spremembo našega statuta. Veste pa, dobro vemo, da je to časovno obzorje nepredvidljivo - morda manj kot leto, morda več let, morda pa nikdar.

Zato pa je razprava, ki jo sedaj razvijamo, prekleto resna. Z novim ustrojem se bodo prvi soočili v Pordenonu, čez dve leti pa bi bili lahko naslednji na vrsti Goričani in Tržačani, takoj za njimi, če bo sklep običjal v kakem rimskem predalu, še Videmčani. Spremembi pokrajin v drugorazredne spačke nasprotujem, a je tudi tokrat logika številki neusmiljena: drugi imate v rokah škarje in platno. Zato naj mi bo dovoljeno, da

zakonski osnutek skušam izboljšati do možne mere. Naredim, kar zmorem, nato naj se zgodi, kar mora.

Že včeraj - je nadaljeval Gabrovec - sem vam spregovoril o skrbi glede zastopanosti območij zlasti manjših občin in, kako naj ne bi, slovenske narodne skupnosti, ki zlasti v pokrajinah Trst in Gorica

bo dejansko le posvetovalnega značaja za proračunske dokumente".

Gabrovec je zato vložil popravek, s katerim predlaga uvedbo modela minimalne olajšane zastopanosti slovenske liste na osnovi t. i. evropskega modela, ki je preizkušen in ustavno neoporečen, saj je že preko deset let zapisan v deželnem volilnem zakonu, veliko prej pa v volilnem zakonu za olajšano izvolitev evropskega parlamentarca iz vrst francoske, slovenske in nemške manjšine v Italiji. Svoj predlog je svetnik Slovenske skupnosti ponudil v presojo v upanju, da bo toliko politične volje, da ga deželni svet vključi v snujoci se zakon kot izraz občutljivosti za pravico priznane narodne manjšine, da se samostojno organizira in nastopa tudi v politično-institucionalnih foruim. Navsezadnje se je v tem smislu z resolucijo obvezala celotna levsredinska večina...

odigrava pomembno in aktivno vlogo tako v skupščinah kot tudi v odborih. Videnska je zgodba zase, a tudi tam bi lahko s časom dosegali boljše rezultate.

Glede zastopanosti manjših občin naj mi kolegi ne zamerijo, če ugotovim, da je dokončni zakonski osnutek, ki je priromal v to dvorano, celo slabši od začelnega, ki je kljub vsemu imel svojo

Igor Gabrovec

logiko. Že res, da se je mimogrede podvojila začetna sestava novih pokrajinskih svetov, vendar so se istočasno prejšnja majhna okrožja poenotila v okrožja pokrajinske razsežnosti, kar bo zlasti manjšim občinam odvzelo vsako možnost zastopanosti v novih skupščinah. Pri tem se z mislijo vračam na območje, ki ga še najbolj obvladam - na Tržaško. V sedanjem pokrajinskem svetu je polovica članov odraz okoliških občin in polovica glavne, tržaške občine. To se odraža tudi v narodni sestavi pokrajinskega sveta, v katerem sedi lepo število Slovencev in Slovenk. Kdo mi bo ugovarjal, da se je to zgodilo kljub odsotnosti kakršnekoli norme, ki bi štela slovensko zastopanost. Pa vendar tudi to razmišljanje ne drži, saj je ustavno sodišče šele leta 1995 odredilo, da občina, pa naj bo še tako velika, ne more izraziti več kot polovice pokrajinskih svetnikov. Na osnovi zakona, ki ga danes obravnavamo, te garancije ne bo več. Ne zamerite, ampak tega dejstva ne more ublažiti ali kompenzirati niti novopečena skupščina županov, ki

Svetnika Ukmar (PD) in Lauri (SEL) sta vložila alternativni predlog, ki ga juridična stroka pozna kot "ladinski model". O njem je tekla razprava že v času snovanja veljavnega deželnega volilnega zakona in že takrat je bilo dokaj jasno dokazano, da je ta model vsaj za splošne volitve - neuresničljiv v okvirih dežele FJK in torej v odnosu do slovenske narodne skupnosti, saj trči v obstoječi pravni red in ni usklajen z določili deželnega statuta. Skratka: predlog je za naše razmere protustaven, kar smiselno potrjujejo tudi razsodbe ustavnega sodišča in ni zadostnih dokazov in gotovosti, da lahko tovrstna izbira zdrži pri volitvah v drugostopenjske ustanove. Pravno-zakonodajna služba deželnega sveta je to vprašanje poglobila in izsledila razsodbo iz šestdesetih let, ki je vezana na Sicilijo. Tam pa niso bili obravnavani pogoji, ki so vezani na zaščito narodno-jezikovnih manjšin, saj jih na otoku ni. Mislim, da si nikakor ne moremo privoščiti - je ob koncu še povedal Gabrovec -, da zavestno sprejmemo določilo, za katerega upravičeno sumimo, da je protustavno in torej kot tako trči v osnovna pravna načela naše državne ureditve. Predlagatelj zato pozivam, da popravka umakneta in v tem smislu sem pripravljen, da se pogovorimo glede mojega. Zakonskega predloga številka 29 ne odobram, saj zaradi že navedenih razlogov ne morem pasivno sprejemati negativnih učinkov in posledic, ki jih bo imel na področje varstva jezikovnih in zlasti še slovenske narodne manjšine!

Drugi kolegi bodo izpostavili dodatne razloge, ki so odraz pomislekov tudi številnih javnih upraviteljev skorajda vseh političnih opcij. Vseeno pa bom, kot že uvodoma povedano, svoje prispeval, da ga v mejah možnega vendarle izboljšamo predvsem zaradi dejstva, da nam ni dano predvidevati, kako dolgo bo veljal ...".

Povzeto po osnutku posega deželnega svetnika SSK Igorja Gabrovca v Trstu, 30. januarja 2014

Drago Štoka in Walter Bandelj pri prefektu Zappalortu

Srečanje z novim goriškim prefektom

Novi goriški prefekt Vittorio Zappalorto je 29. januarja sprejel predstavnika Sveta slovenskih organizacij, predsednika Draga Štoko in Walterja Bandlja. Šlo je za vljudnostni obisk, ki je imel namen, da se prefektu predstavijo krovna organizacija, slovenska narodna skupnost v deželi in na Goriškem ter odprta in aktualna vprašanja. Deželni predsednik Štoka je podrobno predstavil SSO, načela in vrednote, na katerih deluje, kako je razdeljen na podlagi treh pokrajin, kjer je slovenska manjšina prisotna, in ktere so glavne institucionalne zadolžitve, ki jih opravlja v odnosu do Italije in Slovenije. Dotaknil se je tudi vprašanja taborišča v Viscu, ki ga obravnava vladno

omizje v Rimu, potek pa spremlja deželna vladna komisarka Francesca Adelaide Garuffi. Pokrajinski predsednik Bandelj se je pogloblje dotaknil goriške problematike in izvajanja zakona 38/01, s posebnim poudarkom na uporabi slovenščine v javnosti. Izpostavil je vprašanje sedeža zemljiške knjige, ki je bil

vedno v Gorici, v zadnjih dneh pa se govori o preselitvi v Gradišče. Prefekt Zappalorto se je Štoki in Bandlju zahvalil za obisk. V nadaljnjem razgovoru je beseda tekla še o evroprojekih, ki potekajo med Italijo in Slovenijo in pri katerih sodeluje tudi SSO, ter o čezmejnem sodelovanju. Dogovorili so se tudi, da bo prefekt v mesecu februarju obiskal nekatere strukture, v katerih poteka delovanje SSO ter včlanjenih organizacij in društev.

Sporočilo deželnega tajništva SSK Ob obisku generalne konzulke RS v Trstu

Predstavništvo v italijanskem parlamentu in v krajevnih organih javne uprave, upravljanje območja, izvajanje zaščitnih določil, čezmejni sodelovanje ter mednarodni odnosi, vse to je bilo tema obiska generalne konzulke Republike Slovenije Ingrid Sergaš v Trstu pri stranki Slovenske skupnosti. Srečanje je potekalo na deželnem sedežu SSK, kamor je generalna konzulka prišla v spremstvu s konzulko Eliško Kersnič Žmavc. V imenu slovenske stranke so obe predstavnici Slovenije sprejeli deželni tajnik Damijan Terpin, deželni svetnik Igor Gabrovec, pokrajinska tajnika za Trst in Gorico, Peter Močnik in Julijan Čavdek, ter član deželnega tajništva Miloš Čotar. Deželni tajnik Damijan Terpin se je generalni konzulki zahvalil za pozornost, ki jo je izkazala s tem, da je že takoj na začetku obiskala edino samostojno slovensko

stranko, nato pa ji je predstavil, kako je stranka organizirana in kako deluje, kdo so vsi izvoljeni upravitelji, od deželnega sveta FJK, obeh pokrajin na Tržaškem in Goriškem pa do tistih v številnih občinah vzdolž meje med Italijo in Slovenijo. Glavna tema pogovora pa je vsekakor bil nov vsedrjavni volilni zakon, h kateremu je stranka vložila nekaj amandmajev, da bi tako prišlo do uresničenja 26. člena zaščitnega zakona. Pri tem so predstavniki SSK generalni konzulki obrazložili ustavno utemeljenost evropskega modela. Zaskrbljenost so izrazili zaradi ukinjanja pokrajin v deželi FJK, kar bo gotovo prizadelo raven zaščite, prizadeto pa bi lahko bilo tudi območje, saj je še vedno živa negativna izkušnja ukinjanja tržaške gorske skupnosti in komisarske uprave ostalih. Zaskrbljenost pa ostaja, da bodo prizadete tudi majhne občine. Velik poudarek so predstavniki

SSK dali tudi pravici do pravilno zapisanega slovenskega imena in priimka v uradnih aktih. To se z veliko težavo uveljavlja in zahteva veliko naporov. Je pa temeljna pravica vsakega človeka, da ima svoje lastno ime in priimek pravilno zapisana in ne popačena, kot se žal večkrat dogaja.

Pokrajinska tajnika za Trst in Gorico sta predstavila kar nekaj specifičnih problemov, ki zadevajo obe pokrajini. Peter Močnik je izpostavil vprašanje ravnanja s kraškimi ozemljem, ki ga pestijo številna zaščitna določila in tako ne dovolijo kmetijskega in gospodarskega razvoja. Julijan Čavdek pa je omenil možnost, ki jo ima Gorica, da bi se s sodelovanjem z Novo Gorico rešila izoliranosti, vendar je delovanje EZTS še mlačno in ni pravega prepričanja o tem.

Na koncu se je generalna konzulka zahvalila za srečanje, ki je bilo, po njenem, zelo zanimivo. Stranka SSK je izrazila željo, da bi bilo v prihodnosti več takih srečanj. V spomin na ta prvi dogodek je tajnik Terpin Sergaševi podaril nekaj t. i. belih priročnikov, ki opisujejo zgodovino Slovencev v FJK ter nastanek in razvoj stranke SSK.

Povejmo na glas

Kultura so lepi medsebojni odnosi

Ne more biti nobenega dvoma, kultura so lepi medsebojni odnosi, v tem je smisel kulture kot takšne. Kultura danes igra svojo vlogo vse bolj na ravni človeka kot osebe in njegovega pogleda na vse stvari. Slej ko prej je opravila svojo zgodovinsko vlogo, ko je v nemalokrat viharini zgodovini utemeljevala narode, posebno manjše, da ti niso izginili pod pritiskom velikih. Na srečo so časi boja za narodni obstoj in potrditev minili, kar pa še ne pomeni, da kultura ne potrjuje naroda tudi danes, vendar predvsem in vse bolj sega v področje odnosov z drugimi, bodisi v osebnem, narodnem ali državnem življenju. Prava kultura želi z eno besedo plemeniti odnose z drugimi, moj odnos z bližnjimi in manj bližnjimi, odnos mojega naroda z drugimi narodi, moje države z drugimi državami, moje vere z drugimi verami, moje civilizacije z drugimi civilizacijami. Od tega, kakšen je ta odnos z drugimi, odvisno je moje življenje in življenje vsakogar od nas. Če me obdajajo neprijazni ljudje, moje življenje ne bo prav prijetno. Če je okoli mene v veljavi neizprosno boja za prestiž in vsakršne dobrine, moje življenje tudi ne bo prijetno. Če je okoli mene na delu narejena, se pravi lažna prijaznost, pod katero se v resnici skrivata nenaklonjenost ali celo želja odvzeti mi tisto, kar mi kot vsakemu človeku pripada, potem bo moje življenje zelo neprijetno. In kultura je želja, da se vse navedeno ne bi dogajalo in da bi torej vsi skupaj, vsi skupaj, živeli lepše, kot živimo sedaj, in v

prihodnosti seveda še lepše. Tista kultura, ki je res kultura, ima potemtakem dober namen in vse, kar nima dobrega namena, ni kultura. Kultura si torej po svoji naravi tako ali drugače iskreno prizadeva za dobro in res dobro je le skupno dobro, zaradi česar je vsakršno delovanje zgolj zase izven bistva kulture in v globljem pomenu besede nekulturno oziroma grobo. Ker pa človek še vedno močno skrbi zase in zgolj zase in se mu celo zdi tako prav, ima kultura ogromno dela in njeno poslanstvo je več kot potrebno, še več, je prepotrebno. Kljub prevladujočemu prepričanju o nas samih, da smo preslegli usodno navezanost na materialne dobrine, se to gotovo še ni zgodilo. In ta materialnost v nas je osrednji sovražnik kulture, ki točno ve, da je materialnost konec koncev naša nesreča, saj nas zanesljivo vodi v spopad s sočlovekom, in to na vseh ravneh: na ravni osebnih odnosov, na ravni odnosov med narodi, državami, verami in civilizacijami. Kultura je navezadnje upoštevanje drugega, kar je edina smiselna in srečna smer, brez resničnega upoštevanja drugega se ne bomo nikoli rešili tiste svoje poti, ki se nenehno spodkima in nas vrača na vedno isti začetek. Kdo poreče, da je na ta način kultura podobna veri in njenim vrednotam? Seveda, saj vse dejavnosti, ki nam iskreno želijo dobro, vsaka po svoje stremijo k istemu cilju, ki se mu pravi blagor človeka, ki se mu pravi naš blagor, ki se mu pravi blagor vsega človeštva.

Janez Povše

Zasedanje deželnega sveta SSO

Govor je bil o financiranju, skupnih članicah in območju Slovencev v Furlaniji Julijski krajini

Deželni svet Sveta slovenskih organizacij je zasedanje v sredo, 29. januarja, namenil upravnim zadevam, vezanim na odobritev obračuna za leto 2013 in proračuna za leto 2014 in tudi obravnavi pomembnejših aktualnih vprašanj. Točke za omenjeno obravnavo je deželni predsednik SSO Drago Štoka nakazal tako, da se je razprava lahko usmerila v prihodnost, v izpostavljanje različnih predlogov. Na podlagi teh bo mogoče iskati boljše rešitve in odgovore na trenutne izzive, ki se tičejo slovenske narodne skupnosti v FJK.

V komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici je deželni predsednik Drago Štoka začel poročilo z vprašanjem javnih sredstev za slovenske ustanove v FJK. Omenil je, da sta obe krovni organizaciji posredovali Uradu za Slovence predlog za porazdelitev, ki je le posvetovalne narave, in potrdil, da bo sredstev iz Slovenije bistveno manj. Izrazil je razumevanje za to odločitev slovenske vlade, ki je šla na pot krčenja zaradi hude finančne in gospodarske krize, vendar je dejstvo skrb vzbujajoče, ker se slovenska sredstva zadnja leta stalno in občutno krčijo, z razliko od 2013 bodo naše ustanove, društva in organizacije prejele 1.000.000 evrov manj. Upanje je, da ne bo to vplivalo na Italijo, ki je kljub raznoraznim težavam na koncu le ohranila raven financiranja.

Glede italijanskih sredstev je predsednik Štoka omenil, da je deželna posvetovalna komisija za Slovence imela kar nekaj težav v zvezi s projekti. Ocena teh ni prejela soglasne podpore. Zato bo v prihodnje treba vprašanje projektov bolj premisliti, da ne

bodo oškodovali rednega delovanja.

Več pozornosti bo treba v prihodnje nameniti t. i. skupnim članicam, za katere je Štoka obžaloval, da jih je bila večina odsotnih. SSO je z drugo krovno organizacijo SKGZ sodelovala pri raznih vprašanjih, ki so zadevala naše osrednje ustanove. Omenil je uspešno pridobitev prostorov v Trgovskem domu in se zahvalil vsem, ki so si za to prizadevali. Seveda ostaja odprto vprašanje, kako priti do vseh prostorov v treh domovih, ki so omenjeni v zaščitnem zakonu. Več moči in prizadevanj bo potrebno v prihodnje vložiti v Narodni dom pri Sv. Ivanu. To bo mogoče doseči tudi s pomočjo novega upravnega odbora NŠK, ki je bil izvoljen pred kratkim in je bilo pri tem upoštevano stališče SSO, da se število odborov ne krči. SSO pa je zaskrbljen zaradi novosti dveh podpredsednikov, kar je lahko s formalnega vidika vprašljivo.

Predsednik Štoka je udeležencem zasedanja deželnega sveta izrazil tudi zaskrbljenost glede priprav na obnovitev upravnega odbora SSG in zaradi napadov, ki sta jih bila deležna sedanja predsednica Maja Lapornik in celoten odbor. SSO ocenjuje, da je bil triletni mandat z upravnega vidika

uspešen in da bo treba še kaj urediti glede gledališke ponudbe. Zaradi tega je mnenja, da si predsednica SSG in upravni odbor zaslužita potrditev. To bi bil tudi dokaz, da se pri skupnih članicah ne vodi neka zakulisna bitka za

enotnosti. Razveseljivo dejstvo pa zadeva ponovni zagon Slomaka, ki ima sedaj novo predsednico-koordinatorko iz Društva člen 7, Susanne Weitlaner. To dejstvo SSO pozdravlja, saj sta bili sprejeti načeli, ki ju je v teh letih do-

niko. Pozitivno dejstvo pa predstavlja dokončno imenovanje generalne konzulke Republike Slovenije Ingrid Sergaš, ki je bila v prejšnjih dneh na obisku pri SSO. Skupaj z goriškimi podpredsednikom Walterjem Bandljem pa so opravili tudi obisk pri novem goriškem prefektu Vittorio Zappalortu.

V razpravo, ki je sledila predsedniškemu poročilu, so se vključili številni delegati. Damjan Paulin je bil kot predstavnik KTD mnenja, da ni mogoče kar tako sprejeti, da Slovenija hudo krči sredstva. Ko je to naredila Italija,

je bil cel "halo". Krovni organizaciji bi morali nastopiti zelo odločno. To je slabo v odnosu do Italije, ki je ohranila raven financiranja. Glede projektov je bil mnenja, da so naredili več škode kot dobička. Organizacije, ki so dobile ta sredstva, bodo imele težave za pridobitev dodatnih sredstev za izvedbo projektov. Pomembno je redno delovanje in to ne sme trpeti zaradi projektov.

Ivan Peterlin je pozdravil in spregovoril v imenu ZSSDI. Omenil je, da je treba delovanje med ljudmi in na območju upoštevati na podlagi števil. Jezik, kultura in šola so izraz naše življenjskosti in SSO ima pri vsem tem poglavito vlogo, še posebno, kar se tiče izbi-re strategij. Vodstvo ZSSDI je pre-

pričano o poslanstvu krovnih organizacij in ohranjanju identitete, saj eno predstavlja SSO, drugo pa je SKGZ. Različni smo si v pogledih, vendar moramo biti sposobni dobiti sintezo in soglasje. ZSSDI je sam sebi subjekt in rešitve skuša poiskati samostojno. To je potrebno še posebno tam, kjer se odloča o financiranju manjšine, in ni prav, da to delajo drugi, ker ne poznajo naše stvarnosti.

V imenu Kmečke zveze je spregovoril ravnatelj Edi Bukavec in povedal, da je predsednik SSO zadel v živo glede problematik naše skupnosti. Pri tem se je navezal na problematiko območja, o katerem se premalo govori. Vsak narod ima svoje ozemlje in brez tega ni naroda. Ko bomo izgubili ozemlje, bomo končani. Danes, po mnenju Bukovca, je naše območje od Milj do Trbiža pod velikim udarom. Kot primer je Bukavec navedel program "Natura", ki je prizadel kmetijstvo na tržaškem in goriškem Krasu. Ocenil ga je za pravo etnično epuracijo in še posebno hudo bo, ko bodo sprejete izvršilne norme. Žalostno je, da o naši zemlji odloča birokratski aparat. Zaradi tega se bo treba pripraviti na tožbo, tudi na evropske organe.

Ivo Jevnikar kot predsednik knjižnice Dušana Černeta je bil mnenja, da imajo vsi ti problemi svojo zgodovino in tudi pravne osnove. Deželna komisija ne bi smela biti samo posvetovalna in to je treba obrazložiti pri vladnem omizju. Vprašanje narodnih domov pa obstaja zaradi slabo zapisanega člena, saj je izključno Slovincem povrnjen le Narodni dom pri Sv. Ivanu. Kar se tiče projektov, da je bil Jevnikar mnenja, da mora biti to neki dodaten denar in ne da se pri tem krčijo sredstva za redno delovanje. Dodatna sredstva pa so bila odzeta od postavke za javne uprave, kar ni bilo še nadoknadeno.

Zasedanje deželnega sveta SSO je končalo z blagajniškim poročilom in odobritvijo obračuna za leto 2013 in proračuna za leto 2014.

Drago Štoka, Aldo Jarc in Julijan Čavdek

vodstvena mesta, ki morajo odražati pripadnost celotni narodni skupnosti.

Pomemben poudarek je predsednik Štoka dal vlogi skupnega predstavništva in Slomaku. Skupno predstavništvo se je ponovno sestalo zaradi novega vsedržavnega volilnega zakona, ki je te dni v obravnavi v parlamentu. Žal v skupnem predstavništvu ni prišlo do enotnega predloga, s katerim bi se izvajal člen 26 zaščitnega zakona. SSO je bil složen s SSK, da se tudi na vsedržavni ravni uporabi evropski model, ki je edini z ustavnim kritjem. Ni pa mogoče mirno gledati na šibkost tega predstavništva, saj Slovenci v FJK potrebujemo narodno telo, ki bi delovalo v duhu resnične

sledno zagovarjal, in sicer rotacijo predsedniškega mesta in soglasje pri sprejemanju sklepov.

Ob koncu poročila je predsednik Štoka omenil še odprto vprašanje fašističnega taborišča pri Viscu, ki ga sedaj obravnava posebna skupina pod vodstvom vladne deželne komisarke Adelaide Garuffi. Pomembno dejstvo predstavlja stališče deželnega skrbniškega varstva, ki zahteva zaščito celotnega območja. Glede zasedanja komisije za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki je bilo sklicano zaradi nastopa ministrice Tine Komed na Dnevu emigranta, je predsednik Štoka potrdil stališče, da mora Republika Slovenija imeti jasen protokol o tem, kako naj nastopajo njeni državni predstav-

je bil cel "halo". Krovni organizaciji bi morali nastopiti zelo odločno. To je slabo v odnosu do Italije, ki je ohranila raven financiranja. Glede projektov je bil mnenja, da so naredili več škode kot dobička. Organizacije, ki so dobile ta sredstva, bodo imele težave za pridobitev dodatnih sredstev za izvedbo projektov. Pomembno je redno delovanje in to ne sme trpeti zaradi projektov.

Ivan Peterlin je pozdravil in spregovoril v imenu ZSSDI. Omenil je, da je treba delovanje med ljudmi in na območju upoštevati na podlagi števil. Jezik, kultura in šola so izraz naše življenjskosti in SSO ima pri vsem tem poglavito vlogo, še posebno, kar se tiče izbi-re strategij. Vodstvo ZSSDI je pre-

SLOVENIJA Veliko škode zaradi snežne ujme

Zima je kruto pokazala zobe

Ledeni primež, ki je zadnje dni zajel Slovenijo in povzročil obsežen izpad elektrike, zapri preštevne ceste ter uničil ogromno gozdov, še ni popustil.

V preteklih dneh so se v zahodni in v delu osrednje Slovenije znova začele

ne energije je bila skoraj celotna občina Postojna skupaj z občinskim središčem: podobni problemi so bili tudi na Pivškem in Cerkniškem.

Zaradi izrednih vremenskih razmer so zaprli številne ceste. Na gorenjski, pomurski in dolenski avtocesti je zaradi izpadov električne energije občasno slabša osvetljenost v vseh predorih. Zaradi več poškodovanih varovalnih ograj ob avtocestah se je povečala nevarnost, da vozniki naletijo na živali na cesti: veliko nevarnost predstavlja padanje ledenih sveč z

pojavljati padavine, predvsem na prehodu med Notranjsko in Primorsko, kjer se je nevarnost zleda in poledice še povečala. Zaradi podrtih dreves in električnih drogov, obteženih s snegom in ledom, ter poledice in zimskih razmer je preko 50.000 gospodinjstev več noči preživel brez elektrike: v tovrstnem stanju je bila vsaj nekaj časa kar četrtina gospodinjstev v državi! Precej dela imajo zato delavci elektro podjetij, ki poskušajo vzpostaviti oskrbo z električno energijo: kjer pa je to nemogoče, si pristojni pomagajo z agregati. Brez električ-

vesh viaduktov in mostov. Zaradi vremena so že več dni zamude tudi v železniškem prometu, mnogo vlakov zaradi zaprtih prog ne vozi, tudi tisti, ki vozijo, imajo zamude. Na širšem območju Julijskih Alp je namreč zelo velika nevarnost snežnih plazov. Smrtno nevarno je lahko tudi v gozdu zaradi padanja polomljenih dreves. Mnoge šole so iz varnostnih razlogov zaprli. Na terenu se poleg pristojnega intervencijskega osebja vrstijo tudi pripadniki civilne zaščite, ki s trdim delom odpravljajo posledice ujme.

Zgodba slovensko-kalabrijskega prijateljstva

Srečanje dveh skupnosti v spomin na Slavija Slavika in Maria La Cavo

Zadnji torek v januarju je bilo v prostorih krožka podjetja Generali na trgu Duca Degli Abruzzi v Trstu edinstveno srečanje v spomin na dve spregledani osebnosti prejšnjega stoletja, katerih prijateljstvo vabi danes k združevanju dveh etničnih skupnosti v mestu ob zalivu. V organizaciji Društva slovenskih izobražencev in študijskega centra Calabresi Furlanije Julijske krajine je beseda tekla o slovenskem pravniku in politiku Slaviju Slaviku, leta 1896 rojenem tržaškem Slovincu, ki se je v medvojnem obdobju razdajal za pravice potlačene skupnosti in zato trpel, bil obsojen in umrl, ter o kalabrijskem literatu Mariu La Cavi, Slavikovem prijatelju iz študijskih let. Presenetila so nas pričevanja malo poznanih zgodovinskih dejstev, dragične zgodbe v nemški internaciji preminulega Slavika in življenja literarno plodnega La Cavo; vse je dopolnjevala topla prisotnost potomcev La Cavo in Tržčanov, ki so poznali Slavika in njegovo družino.

Srečanje se je začelo s pozdravi predsednika DSI Sergija Pahorja, ki je poudaril simbolični pomen prijateljstva iz 20. let

za sedanje združevanje med Slovenci in Kalabriji ter zatrdil pomen obnovitve spomina o Slaviku, ki ga predvsem mladi malo poznajo. Pahorjev kolega Nocolo' Moles je podčrtal umetniško stran La Cavo, ki ga lahko uvrščamo ob bok velikemu kalabrijskega literature Corradu Alvaru, a tudi pomen srečevanja med Magno Graecio in Mitteleвропу v slogu bratstva, miru in nenasilja.

Novinar Ivo Jevnikar je svoj poseg namenil Slavikovemu družinskemu dre-

ral kot pravnik in literata z izrazito antropološko in humanistično žilico. Z ustanovitvijo fundacije Ferrantoni za raziskovanje italijanske politično-rasne politike in študij fašističnih internacijskih, deportacijskih ter koncentracijskih taborišč je Capogreco vključil manjkajoči del italijanskega fašizma v zgodovino pisje druge svetovne vojne.

Zadnji prispevek je bil najbolj izčrpen. Raziskovalka Lida Debeljak Turk je naglasila Slavikovo petnajstletno obsodbo

vesu, saj so si njegovi potomci kljub grobnici na Proseku ustvarili delo in družino po svetu. Veliko lahko preberemo v lanskoletni izdaji knjižice La storia di Slavija Slavika, na podlagi romana Una stagione a Siena La Cavo pa so v rodnem Bovalinu prav tako lani postavili na oder istoimensko gledališko igro. Svoje raziskovalne zgodbe je prosto

na drugem tržaškem procesu decembra 1941, prikazala vključenost njegovega očeta Edvarda v politično in ekonomsko življenje tržaških Slovencev ob koncu 19. stoletja ter naprednost ženskega dela družine: mati Antonija Lavrenčič je bila aktivna učiteljica, dve Slavikovi sestre pa celo diplomirani. Slavikova vila na Koloniji je v dvajsetih in tridesetih letih imela v gosteh veliko ilegalnih pobud slovenskega meščanstva, čeprav ne vemo še natančno, kakšen je bil njegov delež v liberalni, nacionalistični oz. tigrovski komponenti.

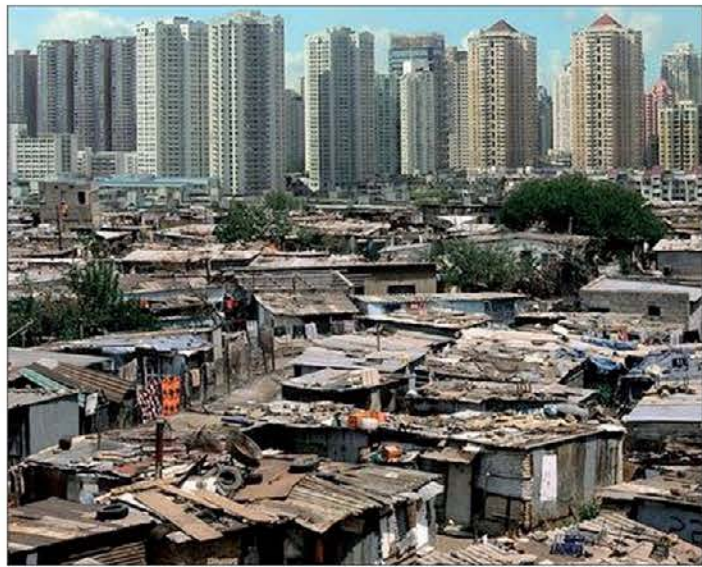
Jernej Šček

Problematično gledanje na družbo (3)

Na prvem mestu človek ali Bog?

Kot smo dejali, ne moremo tako črno-belo gledati na revne in bogate, ker smo tudi prebivalci razvitega sveta v škripcih. Rekli smo, da smo pravzaprav na isti ladji, skupaj s prebivalci nerazvitega sveta, vsaj če na zadeve gledamo širše in ne samo ozko, skozi oči zemeljske blaginje. Toda, tega ne sme nihče reči na glas, ker je lepše slišati, kako je svet razdeljen na samo dve kategoriji ljudi, kjer so na eni strani vse revnejše mase, na drugi pa vse bolj mogočni bogataši. Lepo je govoriti o revnih in se postavljati za njihove varuhe, kakor je lepo tudi ves čas govoriti o tem, kako ubogi in osamljeni so starejši, bolni in invalidi, pardon – ljudje z drugačnimi potrebami, če rečemo v politično korektnem jeziku. Težava je, da na revščino gledamo zelo omejeno. Kdor je izključen, je izključen samo v človeškem in materialnem smislu, drugo za nas sploh ne obstaja. Torej, ubogi so samo tisti, ki ne morejo priti do materialne blaginje, ki so izključeni iz medčloveških odnosov, vsi drugi pa naj bi žareli od sreče. Toda, ali je res tako? Razglejte se malo naokrog in pogledajte tudi nase, pa boste videli, da to ne drži. Revščina vendarle ni samo tista denarna in materialna, kakor tudi ni

izključenost samo v tem, da so nas zapustili sorodniki in prijatelji. To je vedno bilo in bo – pogledajmo samo v Sveto pismo, pa bomo videli. Job pravi, da so ga zapustili ter pozabili bližnji in so-

rodniki (Job 19,14), podobno tudi psalmist (Ps 88 (87)). Jezus sam nas opozarja, da bodo ubogi v tem ožjem smislu vedno med nami – tega ne bomo do konca časov izkoreninili. Tako poročata Matej in Marko, evangelist Janez pa dodaja še nekaj zelo pomembnega. Jezus namreč

tam pravi: "Uboge imate namreč vedno med seboj, mene pa nimate vedno" (Jn 12,8). Tu je pomemben poudarek, ker pozabljamo na duhovno uboštvo, ki pa je ravno v tem, da nimamo več med seboj Gospoda, da je izginil z našega obzorja. Duhovno ubogi pa so revni in bogati, mogočneži in njihovi sužnji. Ni dovolj klicati samo k socialnim, ekonomskim in drugim podobnim načelom. Še bolj pomembno je klicati k presežnim, metafizičnim in duhovnim načelom. Bolj kot to, kar čaka naše telo, je po-

moremo gledati vendar na človeka kot na tistega, ki bi hrepenel samo in zgolj po zemeljskih stvarih. Pa ne govorimo samo o materialnih dobrinah, ker se, po besedah mnogih sodeč, zdi, da vsi hrepenimo zgolj in samo po medčloveških in čustvenih odnosih. Tudi to je zmotno, ker je tudi to samo tostransko, ne pa presežno. Kdor bo nagovarjal samo k sreči v tem življenju, ne bo le deloma zaobsegel človekovega hrepenenja, temveč bo nagovarjal k utopičnemu prizadevanju, saj popolne sreče, veselja, ljubezni in podobnih reči na tem svetu nihče ne more doseči. Opozarjati je treba nasprotno na to, da obstaja višja avtoriteta od človeške. Bog je tisti, pred katerim živimo, ki so mu odkrita vsa naša pota in nas bo ob smrti sodil po naših delih, tudi sicer pa njegovo potrpljenje ni neskončno do tistega, ki ravna v življenju krivično. Če Bog ni na prvem mestu, potem ni nič, kakor so vedeli že stari, na pravem mestu. V zadnjih desetletjih se zdi, da smo tudi kristjani sprejeli, in sicer z zamudo, tisti novoveški obrat od Boga k človeku. Saj tudi govorimo, kako je človek ali človeška oseba na prvem mestu. Lahko je, seveda, če govorimo o stvarstvu, res, da je človek prvi med ustvarjenimi bitji in mu je stvarstvo podvrženo, vendar je še vedno Bog nad njim. Če torej z našega obzorja izgine Bog kot naš Stvarnik in Gospod, potem z našega obzorja izgine tudi bližnji. Bližnjega se zavedam samo kot svojega tekmeca, če se ga že zavedam. /dalje prihodnjič/

Andrej Vončina

Imenovanje

P. Ivan Bresciani, po rodu iz Gorice, bo novi provincial slovenskih jezuitov

Kot piše na portalu slovenske Družbe Jezusove (www.jezuisti.si), je vrhovni predstojnik jezuitov p. Adolfo Nicolás imenoval novega višjega predstojnika (provinciala) Slovenske province Družbe Jezusove. Novi provincial je p. Ivan Bresciani DJ. P. Ivan se je rodil v Gorici januarja 1970. Tu je obiskoval mestno osnovno šolo, nato srednjo šolo Ivan Trinko in klasično gimnazijo licej Primož Trubar. Nato se je vpisal na univerzo v Trst, in sicer na Fakulteto za politične vede. V jezuitski noviciat v Mariboru je vstopil leta 1993. Po dvoletnem noviciatu je dve leti študiral filozofijo na Teološki fakulteti v Ljubljani, nato dve leti pastoralno deloval v župniji Dravljice in nato še dve leti v Centru Aletti v Rimu. Teologijo je študiral na Gregorijani v Rimu. V duhovnika je bil posvečen na praznik svetih Petra in Pavla leta 2004 v Ogleju, dva tedna kasneje je pel novo mašo v goriški stolnici, župniji, v kateri je pravzaprav žraskel. Po posvečenju je začel delovati kot kaplan v ljubljanski župniji Dravljice. Po treh letih je šel študirat duhovnosti na Gregoriano v Rim. Po magisteriju je šel v Avstralijo na zadnji del redovne jezuitske formacije. Po vrnitvi v Slovenijo je deloval v Dravljah leto dni kot kaplan, od leta 2011 pa kot župnik. Od leta 2012 je predstojnik jezuitske skupnosti v Dravljah. P. Ivan bo prevzel vodenje province od sedanjega provinciala p. Milana Bizanta (ki se mu izteka šestletni mandat, 2008-2014) na praznik ustanovitve Družbe Jezusove, sv. Ignacija Lojolskega, 31. julija 2014. Novoimenovanemu provincialu iz srca čestitamo in mu želimo obilo blagoslova v novem poslanstvu "v večjo Božjo slavo"!

Ankete, ki povejo marsikaj Številke v cerkvenem življenju

Vatikan je razposlal vsem škofijam po svetu vprašalnik o družini in zakonskem življenju. Raziskava bo služila za Sinodo o družini, ki jo pripravljajo za naslednje leto. Kakšni so rezultati po posameznih škofijah, se malo ve. Krška – celovška škofija je uradno sporočila izid te ankete, ki ga je že tamkajšnji škof Alois Schwarz posredoval vatiškanskim uradom ob obisku ad limina avstrijskih škofov, ki je bil prve dni v februarju. Pri tej anketi je sodelovalo nad 1.700 oseb, vseh starostnih skupin. Odgovori v odstotkih so takšni:

Cerkveni nauk:

Kar 75% anketirancev le delno upošteva nauk Cerkve. Medtem ko ga 11% sploh ne upošteva.

Splav:

Večina odklanja splav. Pri preprečevanju spočetja pa kar 96% sodelujočih meni, da naj bi bila dovoljena hormonska sredstva preprečevanja spočetja ali kondomi.

Ločeni in ponovno civilno poročeni:

Kar 96% vprašanih zagovarja tezo, da naj bi bilo tem dopušče-no prejemanje obhajila.

Istospolni:

Velika večina, kar 78% meni, da

naj bi bila Cerkev bolj tolerantna do le-teh. So pa vprašani proti (!) izenačitvi zakonske zveze, ki jo poznamo med možem in ženo z zvezo med dvema istospolnima osebama.

Pomembnost vere v življenju: Kar 89% vprašanih prizna, da je zanje vera zelo pomembna za življenje.

Verouk:

Ta ima po mnenju 67% vprašanih pomembno mesto.

Bogoslužje:

64% se je izreklo za važnost bogoslužja v vsakdanjem življenju.

Mladina:

Pri posredovanju vere mladini ima družina pri 56% vprašanih izreden pomen.

To so sicer gole številke, ki pa kljub vsemu pokažejo dejansko stanje koroške vernosti, mimo katere ne bo kratek Cerkev mogla pri nadaljnjem delu v dušnopastirstvu.

Ko smo že pri Koroških, pokukajmo še v našo Gorico. Objavljen je bil podatek o porokah.

V občini Gorica so leta 2012 sklenili 64 civilnih porok in 22 cerkvenih. Tako je bilo leta 2012 v Gorici skupaj 86 porok. Leta 2013 je v občini Gorica bilo: 81 civilnih in le 32 cerkvenih porok.

Skupaj je bilo torej leta 2013 sklenjenih 113 zakonskih zvez, kar je za 24% več kot leta 2012.

Število mešanih porok, med ita-

lijanskimi in tujimi državljani, je skoraj nespremenjeno:

Leta 2012 jih je bilo 19 in leta

2013 pa

20.

Iz teh podatkov se da sklepati marsikaj. Najprej odgovori na anketo o družini na Koroškem se bodo verjetno vsaj malo razlikovali od tistih, ki jih bo objavila go-

riška nadškofija. (Če jih sploh bo?) Verjetno pa bodo nekateri podatki zelo podobni.

Če primerjamo koroške podatke s porokami, ki so bile sklenjene na občini v Gorici, potem lahko pridemo do spoznanja, da velika večina mladih na predpise Cerkve da zelo malo. Ko že govorimo o porokah, moramo upoštevati, da med te mlade je prišla neka "modna muha", da, če ne bo v zakonu šlo, bova šla na razen! Pri civilno sklenjenem zakonu je to lažje kot pri cerkvenem, zato se verjetno (?) velika večina mladih parov odloča za civilno poroko. Čeprav se imajo vsaj na videz za verne! Verjetno je tudi tu eden od vzrokov, zakaj je manj cerkvenih porok? Kljub vsemu: "Čas bo prinesel svoje, tudi o prihodnji obliki družine v našem zamejskem prostoru".

Ambrož Kodelja

Predsednik Pahor je sprejel p. Bogdana Knavsca in Vladimirja Krpana "S svojim dejanjem sta vnesla sočutje, mir in zadovoljstvo"

Predsednik republike Borut Pahor je priredil sprejem za pater Bogdana Knavsca, nekdanjega gvardijana samostana na Sveti Gori, in Vladimirja Krpana, predsednika Območnega združenja zveze borcev NOB Nova Gorica, ki sta dala pobudo za darovanje skupne maše na Sveti Gori za vse padle partizane, talce, internirance in druge žrtve vojne. Predsednik Pahor jima je zaradi pomembne sporočilnosti njune pravne pobude, ki odpira vrata bolj strpnemu pogledu na našo skupno zgodovino, vročil 'Jabolko navdiha'. Pater Bogdan Knavs in Vladimir Krpan sta zaradi svoje pobude prejela naziv 'Osebnost Primorske 2013', za katerega so ju izglasovali poslušalci, gledalci in bralci Radia in Televizije Koper ter Primorskih novic, januarja so ju za isto dejanje izbrali za imeni tedna tudi poslušal-

ci Vala 202.

V slavnostnem govoru na svečanosti je predsednik Pahor čestital nagrajencema za častitljiv naziv in poudaril, da je njuna pobuda vredna občudovanja, saj sta s svojim malim, a hkrati velikim dejanjem v prostor vnesla sočutje in mir ter zadovoljstvo med ljudi. Po predsednikovem mnenju so to tudi ljudje prepoznali, se pozitivno odzvali in to pokazali s svojim glasovanjem in z izrazi hvaležnosti.

"Slovenska polpretekla zgodovina je kot bumerang, bolj kot ga porivaš stran od sebe, bolj trmasto se vrača nazaj. Očitno je torej, da se na neki način Slovenke in Slovenci, narod in država s polpreteklo zgodovino morajo in smejo soočiti. In zato se zastavlja vprašanje, kako naj to stori, da bo to v skladu z željo po resnici, pa tudi z dostojanstvom, in ne na-

zadnje tako, da bomo znali iz svetlih strani zgodovine povleči nauk za prihodnost in iz temnih opomin za naša prihodnja ravnanja in da bomo, ne glede na razlike, ki so med nami, tudi v naših pogledih na preteklost, znali živeti skupaj pomirjeni, spravljani, strpno in povezani kot narod. Zaradi vseh teh okoliščin, ki so v nekem smislu presežek videnege, kot rečeno, ne samo zaradi vajine zamisli, ampak tudi zaradi odziva Primorcev nanjo", je še dejal predsednik Pahor in dodal, da so bili v letih samostojne Slovenije že storjeni poskusi v smer sprave, vendar jih javnost, zdaj ena, zdaj druga, dostikrat nobena, ni želela kot take sprejeti. "Tokrat se je zgodilo drugače. Javnost je to

pozdravila, ljudje so bili zadovoljni. Želijo videti neki drugačen, bolj pomirjen odnos do nečesa, kar zavoljo narave stvari – bila je vojna in čas po njej – ostaja stvar, takšnih in drugačnih, enih in drugih", je ob koncu še dejal

zumeli vajino sporočilo in ga tudi sprejeli zase".

Predsednik Pahor je izrazil upanje, da "bo šla ta zamisel, ta navdihujoča ideja naprej". "Mislim, da je to dobro in koristno za prihodnost naših ljudi, našega

predsednik Pahor in nagrajencema vročil 'Jabolko navdiha' ter dodal, da sta s svojim ravnanjem navdihnili mnoge ljudi, "ki so ra-

naroda". Predsednik Območnega združenja zveze borcev NOB Nova Gorica Krpan se je zahvalil

predsedniku republike in dejal, da že razmišljajo, kako bi ta pravna dejanja nadaljevali. "Dobra misel dobro pot najde", je dejal in dodal, da je že bilo nekaj poskusov, da bi presegli razdeljenost. "Čas celi rani, vendar se te celijo hitreje, če kdo pomaga", je še dejal Krpan. Po besedah pater Knavsca si ljudje želijo medsebojnega spoštovanja in sprave, saj je to pot, ki lahko pelje naprej. "Treba je graditi na tistem, kar nas povezuje", je končal pater Knavs.

83-letni Vladimir Krpan je po poklicu vzgojitelj - pedagog. Sodeloval je pri gradnji Nove Gorice in nosi Gorico v srcu. 39-letni pater Knavs se posveča ljudem kot duhovnik ter se posebej vključuje v delo z gluhihmi, naglušnimi in slabovidnimi. Od avgusta 2013 je v Ljubljani, na podelitvi naziva osebnost Primorske pa je dobil tudi "primorsko državljanstvo". "Ljudje smo utrujeni od delitev. Vsi si želimo spoštovanja, iskanja tistega, kar nas povezuje, prijateljskih besed in gest. Skrajni čas je, da si odpustimo", je ob maši dejal pater Knavs.

Ob 70. obletnici tragedije v Cerknem Neizbrisen spomin na nedolžne žrtve

Zgodovinar in cerkljanski rojak dr. Boris Mlakar je leta 2000 pri Gozariški Mohorjevi družbi izdal knjigo z naslovom *Tragedija v Cerknem – pozimi 1944*. S to knjigo je dr. Mlakarju prepričljivo uspelo dokazati, da pobiti na Lajšah februarja 1944 niso bili krivi za nemški vpad v Cerkno, ampak da je šlo za izdajstvo v partizanskih vrstah, pomanjkanje varnostnih ukrepov in prepričanje v nepotrebnost konspiracije. Knjiga je doživela velik odmev, ne samo na Primorskem, hkrati pa je nekateri zagovorniki komunistične revolucije ponovno postavila na preizkušnjo. Seveda niso želeli stvari prepuščati naključju, zato so organizirali nekaj prirediteljskih napadov na avtorja in njegovo delo, še najbolj je to prišlo do izraza na predstavitvi knjige v Cerknem. Pojdimo po vrsti in odgovorimo najprej, kaj se je pozimi 1944 tam sploh zgodilo:

Dne 27. januarja 1944 se je nemška enota iz Idrije pod poveljstvom nadporočnika Teichmanna, šlo je za 2. četo bataljona "Heine", mimo treh partizanskih brigad neopazeno približala Cerknemu in vdrla vanj. Kljub temu da je bilo vseh Nemcev le 138, partizanov pa enkrat več, je bilo presenečenje ob nepričakovanem napadu tako veliko, da se skoraj nihče ni branil. Gojenci partijske šole in drugi pa so se v velikem neredu umikali iz vasi. Padlo je 47 partizanov in aktivistov, med njimi veliko tečajnikov. Po tej tragediji so partizanske oblasti morale na nekoga prevaliti krivdo. Sprva so zaradi slabega zavarovanja krivili bataljon 31. divizije, nato pa zaradi nezadostne pripravljenosti

partizanske enote in ustanove, ki so bile ob napadu v samem kraju. Pokrajinski komite Komunistične partije Slovenije je na koncu "krivce" našel med skupino domačinov, ki jih je partizanska stran že jeseni označila za "belo gardo". Vosovci so 3. februarja 1944 v Cerknem in okoliških vaseh prijeli petnajst ljudi in jih ves dan zasliševali. Zvečer so jih zvezali, "obsodili" na smrt in jih nato posamezno vodili k breznu na Lajšah v bližini Jamšekovega gozda, kjer so vsakega posebej ustrelili v tilnik in vrgli v brezno. Na spisku za umore naj bi bilo po pripovedovanju domačinov še več ljudi, ki pa jih vosovci ob nameravani aretaciji niso našli doma. Umorjeni so bili: kmet Filip Bevk, učiteljica Pavla Paa, šivilja Pavla Sedej, kmet Anton Mlakar, zidar Janez Ambrožič, čevljar Rudolf Bogataj, hišnica Karolina Zorzut, šivilja Angela Ržen, kmetica Katarina Mezek, služkinja Malka Purgar, trgovec Franc Rojc, mesar Albert Kavčič ter oba cerkljanska kaplana, Lado Piščanec in Ludvik Sluga. Eni žrtvi, trgovcu Josipu Bavconu, sicer poročenemu v Cerkno, je obstreljenemu uspelo pobegniti in je vojno preživel. Po vojni ga je Oznare aretirala in zaprla, vendar so ga kmalu izpustili. Do smrti leta 1984 pa so ga zasledovali in nadzirali.

V povezavi s tem dogodkom je bil 8. februarja 1944 po Cerknem izobešen poseben komunike, ki je sporočal, da so "organi varnostno obveščevalne službe dne 5. II. 1944 ob peti uri justificirali organizirano skupino narodnih izdajalcev in okupatorjevih hlapcev v Cerknem".

Partizanska oblast se je bala izgube zaupanja in reakcije prebivalstva na takšno komunistično nasilje, zato so se bili pripravljeno marsikaj zlagati ali ponarediti, tudi datum umora. Med drugim so

umorjenim očitali protinarodno organiziranje z namenom, da razdvojijo slovenski narod, nadalje vohunsko službo v korist nemških okupatorjev in netenje državljanske vojne na Primorskem po zgledu izdajalcev iz osrednje Slovenije.

Poboj nedolžnih žrtev v Cerknem pozimi 1944 je hkrati pomenil uvod v dokončno zaostritev komunistične revolucije tudi na zahodu Slovenije. Lado Piščanec (1914–1944), rojen v Trstu, je bil kaplan v Cerknem od leta 1941, Ludvik Sluga (1917–1944), rojen v begunstvu na Visokem pri Kranju, pa od maja 1942. Ob aretaciji so ju partizani oba obtožili vohunjenja za Nemce ob napadu na partijsko šolo v Cerknem. Očitno je bil umor kaplana Piščanca načrtovan že prej, vsaj jeseni 1943. Partizani so ga zaprli že konec oktobra 1943. Med ljudmi je bil kaplan Piščanec precej znan in priljubljen, slovel je tudi kot narodnjak in pesnik. V arhivu nekdanje tajne politične policije v Ljubljani so ohranjeni dokumenti o njegovem zaslišanju, ko je vosovec Tomaž med drugim o njem zapisal: "Piščanec ima ime, ni bilo dobro obtožiti ga belogardizma. Ustno več". Toda to mnenje ga ni rešilo, umor je očitno sledil odločitvi najvišjih predstavnikov partizanskega gibanja na Primor-

skem. Zavedali so se posledic uboja duhovnika, zato so med drugim zapisali: "Ker bo to na Primorskem prvi primer duhovnika, justificiranega od OF, bomo seveda morali stvar prepričljivo pojasnjevati". Po samem umoru je partijske veljake skrbelo predvsem, kako ubita duhovnika prikazati kot izdajalca in zadušiti negotovanje ljudi. O tem več zveemo v poročilu iz začetka marca 1944, ki ga je VOS naslovlil na KPS: "Po umoru kaplanov Piščanca in Sluge se je stanje zelo spremenilo. Celotro sredinci so divje razporejeni proti partizanom".

Kot posledica umorov v Cerknem je nastal tudi do partizanstva na Primorskem

kritični zapis v "Dnevniških zapisih", ki jih je med 1943–1945 zapisoval dr. Rudolf Klinec, tedaj župnik v Velikih Žabljah na Vipavskem. Sredi aprila 1944 je med drugim zapisal glavne vzroke za to nezaupanje: "Veliko nezadovoljstvo sta povzročili dve dejstvi: Partizanstvo odkriva svoj komunistično brezverski obraz, ter svoj internacionalni pečat. Brezverski umor v Cerknem, javno govorjenje o

ločitvi države od Cerkve, svobodna vera: 'Če bom hotel, bom molil, hodil v cerkev, se držal svoje žene...' , vpis deklet v partijo, kako bodo pomletli s farji... Internacionalni: med nami in Italijani ne bo nobene meje; nobene besede, da bosta Trst in Gorica naša; v partizane vstopajo Italijani, Madžari, Nemci... torej tudi 'okupatorji', le če so komunisti. Ljudstvo vidi, sliši. Primorci so narodnjaki, 25 let so nam Lahji strojili kožo, zatorej ne mislijo na vrnitev v isto vodstvo. In za take ideale naj gredo vsi v šume, v smrt?"

Sicer se je že po letu 1958 bolj ali manj

odkrito govorilo, da v Cerknem umorjeni niso bili krivi za izdajstvo, še več, to naj bi storil partizanski major v nemški vohunski službi, ki so ga že spomladi 1944 partizani sami prijeli in umorili zaradi izdaje.

Kljub temu je sredi novembra 1977 g. Zvonko Fišer kot občinski javni tožilec na Občinsko sodišče v Idriji vložil obtožni predlog zoper duhovnika Janeza Lapanjo in Stanislava Medveščka ter gospodinj Amalijo Jereb. Očital jim je, da so povzročili vznemirjenost državljanov in zmanjšanje njihovega zaupanja v ukrepe državnih organov. To naj bi storili s tem, ko so jeseni 1975 na kraju Na Vršeh pod hribom Lajše nad Cerknim dali postaviti dva in pol metra visok spomenik in obliki križa februarja 1944 likvidiranim narodnim izdajalcem. Tedanji dekan Medvešček pa naj bi kot verski predstavnik zlorabil svobodo opravljanja verskih opravil in obredov s tem, ko je omenjeni križ blagoslovil. Dogodek bi bil označen za še eno farso iz časov komunizma, če ne bi ugotavljali, da je danes isti g. Zvonko Fišer generalni državni tožilec v samostojni državi Republiki Sloveniji.

Kmalu po demokratičnih spremembah na Slovenskem je končno nastopil čas tudi za obuditev spomina na nedolžne žrtve na Lajšah. Tako je bila na binkoštno nedeljo maja 1991 tam spravna slovesnost za vse žrtve druge svetovne vojne na Primorskem, hkrati pa so tudi simbolno pokopali cerkljanske žrtve. Julija 1995 so prostor dokončno uredili z blagoslovom kapelice, križevega pota in spomenika ob breznu. Pokojni prof. Otmar Črnilogar je ob tej priložnosti in ob 50. obletnici konca II. svetovne vojne pripravil besedilo križevega pota, ki je potekal od kapelice do brezna. Že ob prvi slovesnosti so na pobudo tedanjega koprškega škofa Metoda Piriha načrtovali, da bodo Lajše kraj, kjer se bo celotna Primorska zbirala k molitvi za vse pobite pred vojno, med njo in po njej.

Renato Podbersič ml.

POGOVOR Giancarlo Cruder, predsednik GE.TUR

Lignano in Piani di Luzza, za telesno in duhovno sprostitvev

Pred novo turistično sezono smo se srečali s predsednikom Giancarlo Cruderjem, ki nam je prikazal, kakšna je bila GE.TUR v minulih letih in kaj nam ponuja danes.

Predsednik Cruder, lahko bi

začeli tako, da bi rekli, da ima GE.TUR 60 let, a jih ne kaže, kajti tako Lignano kot Piani di Luzza delujeta že več kot 60 let. Zamenjala so se imena, obnovile so se turistične strukture, toda dejavnosti ste že veliko desetletij. Nam lahko na kratko opišete zgodovino GE.TUR?

Grobo povedano: E. F. A. – O. D. A. Scarl – GE.TUR scarl., to so uprave, ki so delovale v času, last E. F. A. tako v Lignano kot Piani di Luzza. Ideja, poslanstvo, področja delovanja v družbeno korist so vsa delo msgr. Abramo Freschija in msgr. Briantija. Prvi je zelo povečal lastnino E. F. A., in to ne zato, da bi povečal bogastvo, ampak da bi pridobil nove prostore za sprejemanje potrebnih zdravstvenih oskrb, pomoči, formacije in študija. Kot pravite vi, moramo zares pogledati nazaj v čas, da razumemo delo msgr. Freschija, ki je s pomočjo škofije in javnih ustanov opravil izjemno delo na področju oskrbe in ne dovedelnosti za družine, sirote, žrtve vojne, saj govorimo o letu 1961, o otrocih, ki so bili podvrženi jetiki ali pa boleznim žlez. Ta je bila njegova prva

naloga. Sledilo je obdobje t. i. kolonij za otroke, ki so jih v Lignano in Piani di Luzza pošiljale predvsem javne ustanove, a tudi župnije (v letih 50-60). Zadnja leta smo se preusmerili in turistične strukture v Lignano ter Piani di Luzza preuredili za t. i.

prihajajo?

Gre za različne skupine ljudi. Prav je, da povem, da je srčeni našega delovanja t. i. družbeni turizem, ki je predvsem namenjen družinam, združenjem, športnim združenjem, invalidom, vsekemu turizmu, župnijam, šolam itd. Prav zato so cene naših storitev na dosegu družin, ki si v teh časih sicer ne bi mogle privoščiti počitka na morju ali v gorah. Nismo namreč podjetje, ki mora prinašati dobiček, ampak skušamo ponuditi usluge manj premožnim ljudem in se zato zadovoljimo z majhnimi dobički, ki jih

takoj ponovno vlagamo v turistične strukture. V letu 2014 si želimo, da bi naši gostje zapustili naša turistična naselja z domotožjem po času, ki so ga preživeli pri nas, in prav zato nameravamo letos še povečati raznovrstne animacije za otroke in tudi za odrasle. To bo leto pozitivnih presenečenj.

Jasno, da so Vaša turistična

"družbeni turizem", ki je namenjen družinam, združenjem, osebam s posebnimi potrebami, verskim skupinam, športnim združenjem itd. (leta 80-90). Prav to poslanstvo je postalo še bolj prodorno od leta 2005, ko je GE.TUR v Lignano z izdatno deželno pomočjo zgradil dva športna objekta: plavalni pol in športno dvorano. Gre za dva izjemno lepa objekta, ki sta primerena tako za športne kot druge prireditve. Prav to je bila velika, četudi zelo draga intuicija, ki je odprla pot novim možnostim, da se približajo mladi športniki iz Italije in tujine.

Kdo so običajni uporabniki omenjenih struktur in ob kod

središča namenjena tudi invalidom.

Brez dvoma, saj je naše poslanstvo v tem, da sprejmemo z veseljem invalide. V ta namen imamo tudi posebno strukturo Alle Vele, kjer so navadno nastanje-

obalo, s katero upravlja GE.TUR. Naša kuhinja je srednjevisokega nivoja, cene so srednje nizke. Zunanja športna igrišča so številna in po navadi so vključena v ceno, kot tudi obala, senčnik, stol in ležalnik. Letos bo novost ani-

vo in tipično kuhinjo. Samo šest kilometrov stran je Sappada z žičnicami in vlečnicami, ki omogočajo doseg Dolomitov, na vrhovih gora so gorske kočice, ki omogočajo izlete, a nudijo tudi izrstne restavracije, saj v teh krajih gotovo ne primanjkuje steza, ki vodijo v očarljive gorske kraje (jezera d'Olbe, izvir reke Piave itd.) Piani di Luzza je planota, ki je še posebej v poletnem času idealen kraj za počitnice, ki pomagajo tako telesu kot duhu. To bi lahko bil odgovor na vaše vprašanje. Če lahko strnem misel, bom dejal, da se moti, kdor ne pride k nam!

Še povabilo naših bralcev... Pošteno moram povedati, da smo lansko leto imeli v začetku sezone vrste težav, ki smo jih letos odpravili. Organizacija GE.TUR se je popolnoma spremenila. Trdo smo v teh zadnjih mesecih delali, da bomo v letu 2014 lahko ponudili našim gostom odličnost. Kaj naj rečem vašim bralcem? Pridite v naše urade in se pri nas

ni. Kar pa je še posebej lepo, je dejstvo, da so v isti strukturi tudi družine in druge različne skupine. V našem turističnem naselju torej ne obstaja noben "apartheid", ki bi ločeval invalide od drugih.

Kakše nove pobude boste imeli letos? Katero so posebne ponudbe za morje in za planine v letu 2014 in zakaj naj ljudje izberejo prav vas?

Gotovo ni moja zasluga in tudi ne sedanje uprave, da sta zgrajeni turistični naselji, ki sta namenjena družbenemu turizmu in sta edinstveni stvarnosti tako v Italiji kot v Evropi. Gostje so v Lignano nastanjeni v stavbah, iz katerih se v nekaj minutah po tihih stezah pod drevesi pride neposredno na zasebno

macija tako za otroke kot za odrasle, omenim še ambulanto, bar itd. Gre torej za ponudbo, ki ji ni enake. Morda je naša na-

macija tako za otroke kot za odrasle, omenim še ambulanto, bar itd. Gre torej za ponudbo, ki ji ni enake. Morda je naša na-

pake v tem, da smo premalo poznan. Prizadevamo pa se, da nas bodo ljudje bolje spoznali. Piani di Luzza je oaza, ki je potopljena v zelenje pod Karnijskimi Dolomiti. Kmečko okolje je odlična teža naselja. Tudi tu imamo izvrstne strukture: bazen, športno dvorano, športna igrišča, umetno jezero, savne, avditorium, posebne strukture, s katerimi lahko samoupravljajo organizirane skupine, izvrstno, zdra-

pozanimate, kje boste počitnikovali ali pa pokličite naše urade na št. 0431/409511. Če še niste člani združenja GE.TUR, vam bodo v naših uradih povedali, kako to postanete. Zapomnite si, da je naše poslanstvo, da prav v teh časih še posebej družinam ponujamo možnost varnih in veselih počitnic.

Eva Trinca, oglasno sporočilo (prev. JUP)

Kratke

Kultura brez meja - Cultura senza confini

V nedeljo, 23. februarja 2014, bo na kmetiji Gradis'ciutta na Jazbinah (Števerjan) ob 17. uri, ob 16. uri odprtje likovne in fotografske razstave Soočenja Confronti klepeti, pogovori, odkrivanja, spoznavanja, ki povezujejo srca preko meja - chiacchiere, discorsi, rivelazioni, conoscenze che uniscono i cuori oltre i confini.

Projekt Kultura brez meja - Cultura senza confini je kulturna sled, ki bo že drugič zapored in jo je po dolgih letih obrodila želja uprave Občine Števerjan, da ponudi priložnost združevanja, izmenjave idej in projektov ter ovrednotenja umetniških sposobnosti kulturnih krožkov in ustanov, ki delujejo na njenem ozemlju. Sosednja Občina Brda je radovoljno takoj sprejela ta novi izziv. V celotnem območju Brd/Collio si je treba omisliti boljše, skupno prihodnost s sodelovanjem, spoznavanjem in utrjevanjem znanja na vseh področjih..., začevši ravno s kulturo. Potrebno je obdelati programe in opredeliti skupne cilje, ki jih je treba ubrano doseči v korist celotnega prebivalstva slovenskih in italijanskih Brd/Collio.

Navajamo še ostale partnerje, ki so dali pokroviteljstvo projektu: Občina Krmin, Občina Dolenje, Občina Gorica, Goriška pokrajina in Fundacija Goriške hranilnice.

Projekt Kultura brez meja - Cultura senza confini želi združiti različne kulturne skupine, porajajoče se stvarnosti in krožke, ki delujejo na celotnem območju Brd/Collio; omogočiti izmenjavo metodologij in vsakodnevnih praks iz vseh različnih krajev in ustvariti omrežje kulturnega okolja celotnega območja Brd/Collio; ovrednotiti ozemlje in mestoma neizražene možnosti naših kulturnih prvkov. Cilj projekta je združitev celotnega prebivalstva Brd/Collio z umetnostjo in z glasbo, da pridejo na dan vse sposobnosti.

Želja pobudnikov še naprej ostaja, da se soudeleži čim večje število vsakovrstnih stvarnosti, ki so aktivne na referenčnem ozemlju. Posebno vlogo in prisotnost skušamo nameniti občinam, združenjem, ustanovam, kulturnim krožkom in družabnim sredinom. Navajamo kulturne ustanove, ki so do sedaj soudeležene pri projektu: SCGV Emil Komel, SKPD Francišek Borgia Sedej, KD Briški gric, Fotoklub Skupina 75, KD Štmaver, ŠD Naš prapor, KD Andrej Paglavac in PD Podgora. Prvotna želja in tudi cilj pobudnikov je prav združiti celotna Brda, na italijanski in slovenski strani, pod eno kulturno streho in o tem moramo biti prav vsi trdno prepričani. Bistvo tega sporočila je tudi to, da se povabijo k sodelovanju prav vsa slovenska, italijanska in furlanska društva, ki gojijo kulturo na celotnem briškem območju. Vrata projekta ostajajo še naprej na stečaj odprta vsem, ki želijo sodelovati. Smo v posebnem zgodovinskem obdobju hude ekonomske krize, ko tudi kulturno okolje občuti pomanjkanje razpoložljivih ekonomskih sredstev. Verjetno danes rahlo peša tudi zanimanje ljudi za kulturno okolje, zaradi česar je nujno sodelovanje in združitev sil za organizacijo svojevrstnega in edinstvenega dogodka.

Abonmajnska sezona SSG v Gorici / Lepo sprejet trpki gledališki dipih

Pred žal maloštevilnimi gledalci sta v ponedeljek, 27. januarja 2014, v goriškem Kulturnem domu zaživele enodejanski Dvorišče in Koli sodobnega sicilskega dramatika Spira Scimoneja, ki sta slovenski odrski krst doživeli v tržaškem Kulturnem domu v izvedbi Slovenskega stalnega gledališča pod izrazito, občutljivo režijsko taktirko Marka Sosiča. Kljub selitvi z malega odra, na katerem je nastala in učinkovito razkrila vse vsebinske in uprizoritvene odtenke, na drugačne razsežnosti velikega odra je predstava ohranila ves svoj bridki vsebinski žar ob prodorni režiji Marka Sosiča in natančno izdelanih igralskih kreacijah (Primož Forte, Vladimir Jurc, Romeo Grebenšek, Luka Cimprič), o katerih se je pohvalno izrazil tudi sam avtor, ko si je ogledal predstavo v Trstu. Tudi goriškemu občinstvu - med gledalci je bil znani literarni zgodovinar, prevajalec, dolgoletni urednik pri založbi Mladinska knjiga in ne nazadnje gledališki kritik Aleš Berger - sta enodejanski močno segli v srce, saj kritično, a tudi s poetičnim nadihom prikazujeta bedno življenje ljudi, ki živijo na družbenem obrobju in so izgubili vse, a hočejo ohranjati svoje dostojanstvo in se na kakšen način dvigniti iz te umazanije, ki jo puščajo za seboj pokvarjena družba in brezvestni, koristolovski politiki. Kot vselej je bila predstava opremljena z italijanskimi nadnapisi, ki bi jih tokrat, gleda na to, da je avtor njihov sorojak, resnično lahko izkoristili italijanski gledalci in bi ob tem spoznali, kakšne umetniške ustvarjalce premore slovensko gledališče in z njim vsa naša narodna skupnost. / IK

Foto L. Gvarin

Gostinska šola Ad formanduma vabi k vpisu

Do konca februarja morajo tretješolci vložiti prošnjo za predvpis na eno izmed višjih srednjih ali poklicnih šol. V prejšnjih dneh so potekali po višjih šolah in poklicnih zavodih dnevi odprtih vrat. Tako je bilo tudi na gostinski šoli Ad formandum v Gorici.

"Obiskali so nas mladi nižješolci, ki se odločajo za nadaljnje šolanje: predstavili smo jim program poklicnega usposabljanja Gostinski delavec - kuhar ali natak in jim obrazložili, kako poteka šolanje pri nas", je povedala Martina Canziani, koordinatorka programa srednjega poklicnega izobraževanja na Ad formandumu. "V Gorici je naš zavod edini, ki izvaja triletno programe temeljnega poklicnega izobraževanja za mlade na gostinskem področju. Šolanje v poklicu omogoča pridobitev praktičnega znanja, ki je za vstop v svet dela izrednega pomena, še zlasti pri iskanju prve zaposlitve. Poleg predmetov, ki spadajo v t. i. splošno kulturno izobraževanje, kot so jeziki, matematika, zgodovina, je naš program usmerjen v pridobitev tehnik poklica: zato poteka praktični del pouka v kuhinji, ki se nahaja v BEST WESTERN Gorizia Palace hotelu. Tu dijaki spoznavajo in izvajajo tehnike kuhanja in strelbe. V drugem in tretjem letniku šolanja se prvič soočajo s svetom dela, saj se dijaki vključijo v večtedensko delovno prakso v gostinskih podjetjih", pravi Canzianijeva.

Predvpisovanja potekajo še vedno po starem sistemu, in pisni obliki. Predvpisne pole so na razpolago tudi na sedežu zavoda v Gorici. Več na: www.adformandum.org ali na Facebooku.

KC Lojze Bratuž Prof. Ferruccio Tassin na "srečanju pod lipami"

Živi spomini na "dobro mejo" in na "edinstveno taborišče" v Viscu

Ob dnevu spomina sta Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič povabila v četrtek, 30. januarja, na srečanje pod lipo v komorno dvorano Centra prof. Ferruccio Tassina, zgodovinarja in velikega poznavalca preteklosti naših krajev, predvsem pa človeka zlahtne srčne kulture, ki si v imenu resnice že več kot 20 let prizadeva, da bi koncentracijsko taborišče v Viscu ne bilo izbrisano, temveč bi ostalo jasen spomin in opomin. Prireditelji so bili posebno veseli, ker jih je s svojo prisotnostjo na večer, na katerem je bil med drugim govor o slovensko-italijanskih odnosih, počastila konzulka RS Eliška Kersnič Žmavc, ki se je na koncu tudi pogovorila z zgodovinarjem.

V pogovoru s prof. Petrom Černicem je gost v prvem delu večera, posvečenem odnosu med Slovenci in Furlani, uvodoma obrazložil, zakaj se ima za "človeka meje". Doma je iz Visca, furlanske vasice, ki je bila pet stoletij na meji med Beneško republiko in Avstrijo. Po svoje je bila pravo stičišče med latinskimi, slovanskimi, germanskimi in madžarskimi svetom, med različnimi ljudstvi, narodi in jeziki. Tako je bilo vse do leta 1915. Ta meja ni delila, ampak je združevala ljudi, ki so si izmenjavali izkušnje: to je bila "dobra meja, kot ji je pravil Celso Macor". Praded je hodil na živinsko tržnico v Opatje selo; k dedu so hodili kupovat sadje Brici, "ki so bili vedno posebno nadarjeni za trgovino in nikdar revni kot cerkvene miši kot naši v spodnji Furlaniji". O krajevem imenu Viscu meni Tassin, da izhaja iz besede "visoko", saj leži vas nekaj metrov višje kot ostale v okolici, kar je bilo v preteklosti še kako razvidno, ko sta Ter ali Idrjica poplavili nižino. Pa še to: prvi župan je bil neki Sfiligoj iz Podgore: "V vasi je bil tudi prvi organist in prvi učitelj v šoli". Tassin je v nekaj zamahih orisal nekaj bolj ali manj znanih osebnosti, ki so tako ali drugače pričale o "dobri meji". Slovenski in furlanski svet sta se stikala "tudi na zelo visoki ravni", je dejal in večkrat poudaril odlično formacijo, ki so jo prejeli slovenski in furlanski duhovniki v semenišču. Furlani, z razliko od Slovencev, niso nikdar sklenili svojega narod-

nega procesa. "Niso imeli 'italijanske osnove' v nacionalističnem smislu", zato so ohranili posebno sposobnost posredovanja med ljudmi. Tudi zaradi tega je prišlo iz vrst Furlanov kar nekaj škofov, ki so bili postavljeni na ključna mesta, npr. Flapp, Fogar, Valussi in drugi. Poseben lik je bil Luigi Faidutti (1861-1931), "ki je študiral, da bi postal velika osebnost": bil je markanten duhovnik in politik, pravičnik, karizmatični lider krščanskih socialcev ob koncu 19. stoletja. Pri volilni zmagi je bila (tudi) zanj odločilna podpora Slovencev. V semenišču so mu pravili "pesnik treh jezikov", saj je pisal poezije v latinščini, italijanščini in slovenščini. Marsikdo je "podtalno delal, da bi gladil odnose med različnimi etničnimi skupnostmi", zglede je to delal npr. p. Antonino Zecchini (1864-1935), jezuit po rodu iz Visca, spiritual centralnega semenišča, ki je ogromno naredil in skoraj povsem tonil v pozabo. Izredno pomemben je bil tudi Camillo Medeot (1900-1983), ker je obudil marsikaj, kar se prej ni smelo niti omeniti. Spomin je bil namreč dobesedno izbrisan ("damnatio memoriae"), to je bila prava zabloda "ignorance in predsodkov".

Kot zgodovinar se Tassin strogo drži dokumentov in virov, ker se zaveda, da "pri zgodovini je treba preverjati domneve, ne pa po vsej sili dokazovati teze". Če si pripravljeno "spremeniti svojo oceno med raziskovanjem, 'delaš zgodovino', drugače pa samo propagando". V tej luči je treba razumeti in nadvse ceniti zgodovinarjevo prizadevanje za rešitev koncentracijskega taborišča v Viscu. Tudi v tem primeru je namreč bil "na pohodu" izbris spomina, "zraven pa tudi nepoznavanje zgodovine". Tassin, ki so ga med drugim zaradi njegovih raziskav že pred leti označili za "filo-Slovenca in komunisto", je o taborišču prvič bežno slišal govoriti v družini in med ljudmi na vasi. V dekanijskem

P. Černic in F. Tassin

Zgodovinar in konzulka Eliška Kersnič Žmavc

arhivu je slučajno našel "register mrtvih" v taborišču: bilo jih je 25, vsi so bili Slovenci, umrli so predvsem zaradi lakote. Interniranih je bilo tudi med 120 in 160 otrok, "k sreči ni nihče od njih umrl in nas ni doletelo to prekletstvo". In vendar marsikdo skuša ves čas omalovaževati to, kar se je tam zgodilo, oz. trditi, da je tam umrlo "premalo ljudi". V resnici jih je šlo skozi taborišče na tisoče in po vsej verjetnosti se vsi niso vrnili domov živi. "Dovolj bi bilo, da bi bila ena sama oseba krivično priprta za bodečo žico! To bi že bilo preveč s človeškega vidika"! Najhujše je, da ljudje - "tudi razmeroma mladi"! - postavljajo v dvom celotno zadevo. Še zadnje sledove bi še najraje izbrisali. Pred nekaj leti so tam celo vežbali pse! "V bližnji okolici je bilo na desetine kasarn, pse pa so morali uriti prav tam"! Ker je to edini kraj, "kjer 'na sebi' še začutiš taborišče" in ga lahko podoživiš, pa tudi zato, ker gre za edino še ohranjeno fašistično taborišče, je nujno, da se ohrani, je zatrdil Tassin. "Edinstveno" je tudi zato, ker je bilo "na državni meji, na križpotju kultur". V njem so bili

internirani Bosanci, Hercegovci, Slovenci, Hrvati in Črnogorci.

Tassin je priznal, da se je v svoji bitki večkrat počutil zelo osamljenega. Italijanske in slovenske oblasti se začinjajo zanimati za Viscu na najvišjih ravneh Šele v zadnjih časih, potem ko je v bran taborišča posegel tudi Boris Pahor. "Bojim pa se, da bo že spet prišlo do t. i. italijanskega kompromisa", da "spomin ne bo obveljal kot pojem, ampak ga bodo obravnavali na kvadratni meter"...

Po mnogih prizadevanjih je področje taborišča prišlo pod občinsko upravo leta 2001, devet let kasneje pod spomeniško varstvo. Leto je odredilo posebno omejitve z zaščito osrednjega dela strukture: "Karkoli bodo tam že naredili, pomembno je, da bo ostalo jasno danes ali pa čez 100 let, da to je bilo koncentracijsko taborišče". Zadevo je pred nekaj meseci obravnavalo tudi vladno komisijo za slovensko manjšino, ki naj bi podprlo idejo o nacionalnem spomeniku. Kaj misli prof. Tassin? "Lahko le upamo. Dovolj je, da upoštevajo poročilo spomeniškega varstva". Kaj naj tam naredijo, naj povedo muzeologi ali arhitekti, "jaz nisem ne eno ne drugo, ukvarjam se z zgodovino, predvsem pa s tem, da bi se vzpostavila pravica in da bi se ne ponovilo, kar se je zgodilo tam. Vsakokrat ko govorim študentom, jih opozarjam, naj bodo pozorni, saj se to lahko ponovi! Vedno je za vogalom"! Zaradi vsega tega ni dovolj samo plošča na ul. Piave pred vhomom v nekdanje taborišče, ampak je pomembno "začuti taborišče". / DD

Pravljice in likovnost v sovođenjskem vrtcu Končal se je zanimiv tematski sklop

V januarju se je v sovođenjskem vrtcu Čira čara končal tematski sklop "Pravljice in likovnost", ki ga je otrokom ponudil Družinski center Hiša pravljic iz Sovodenj. Zajemal je pet srečanj, na katerih so otroci spoznali osnovna likovna področja: risanje, slikanje, grafiko in kiparstvo. Rdeča nit, ki se je prepletala skozi vsa srečanja, pa so bile pravljice. Srečanja je vodila vzgojiteljica in pravljničarka Martina Šolc, ki je s svojim pravljničnim košem, polnim presenečenj in lepim pravljic, vzbujala radovednost in kreativnost otrok. Na prvem srečanju je iz čarobnega koša potegnila cel kup knjig in skupaj z otroki raziskovala, kakšne

so: ogledali so si, kakšne so platenice, listi, besedilo in ilustracije. Razmišljali so o barvah, oblikah, teži, ... Knjige so odkrivali in doživljali z vsemi čuti. Najbolj jih je presenetilo, ko so odkrili, da vsaka knjiga ima svoj vonj.

V risarski delavnici so nato iz navadnega papirja pričarali knjižico in vsak otrok je narisal svojo pravljico. Po uvodni multisenzorični motivaciji so bili otroci zelo ustvarjalni in nastale so izvirne pravljice. Na drugem srečanju so otroci spoznali novo slikarsko tehniko, slikanje s pametnim materialom. Pametni material ima dvojno vlogo, je izrazno sredstvo in motivacija hkrati. Iz naravnega in odpadnega materiala so otroci naslikali enkratne slike.

Med likovnim ustvarjanjem so bili otroci zelo navdušeni in učilnica je bila nasičena s pozitivno energijo, takšno, ki jo oddajajo le otroci.

Na naslednjih srečanjih so se otroci zabavali s tiskanjem s pečatniki iz odpadnega materiala in z oblikovanjem glinice, iz katere so izdelali kipe za domače jaslince.

Rdeča nit vseh srečanj so bile pravljice, saj je primarni cilj Hiše pravljic razvijanje knjižne in bralne kulture med otroki in da

otroci prislusnejo lepi slovenski besedi in ob tem bogatijo svoj besedni zaklad in razvijajo pozitiven odnos do jezika.

Na zadnjem srečanju so otroci skupaj z mentorico obnovili glavne vsebine srečanj in si ogledali slike, saj je vzgojiteljica na vsakem srečanju fotodokumentirala potek dela in izdelke otrok. Z zbranim gradivom je izdelala tudi plakate, ki so jih v vrtcu uporabili za razstavo, in tako prikazali tudi staršem opravljeno delo.

GORIŠKI VRTILJAK Abonma Mali polžek

Čudovita lutkovna inačica Finžgarjeve Makalonca

Po krajšem premoru, ki si ga je Goriški vrtiljak privoščil v prazničnem decembru, se je priljubljeni abonmajski niz predstav za otroke, ki ga prireja Kulturni center Lojze Bratuž s strokovnimi nasveti Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica in ob sodelovanju goriškega in doberdopskega ravnateljstva večstopenjskih Sol, vrnil med otroke v torko, 21. januarja 2014. V veliko dvorano KCLB je najprej zvalil male polžke, malčke iz vrtcev in prvošolčke iz Goriške. Na velikem odru jim je Lutkovno gledališče Ljubljana, na dveh jutranjih ponovitvah, odigralo pripovedko Makalonca. Po izvorni pravljici Frana Saleškega Finžgarja (1871-1962) jo je priredila oz. dramatisirala - ob dramaturški pomoči Blaža Lukana - in režirala Eka Vogelnik, ki si je tudi zelo do dognano zamislila lutke. Tistim, ki ponazarjajo bolj stroge, toge osebe - kralja, cesarja, kovača - in se pojavljajo "na straneh odpirajoče se knjige", je dala plosko podobo. Tiste pa, ki odražajo temperamentnost značaja ali nežnost, kraljevega najmlajšega sina Petrusa, ki ima "pustolovsko dušo", njegovo mater kraljico, ki

mu izroči prstan, da se bo povsod spomnil nanjo, in ljubko Makalonco, cesarično, ki se zagleda v Petrusa, ter tudi hbrabe viteze, ki jih sicer pogumni Petrus vse preмага, je Vogelnikova izdelala kot marionete izrazitih potez, oblečene v lepo sešite, bogate kostume. Naredila jim je tudi dvojnik-lutke, vode ne od spodaj; te nastopajo v prizorih v zgornjem delu scene. Očarljiva scenska podoba, v kateri prevladuje rdečkasta barva in nekateri zelo učinkoviti vrtljivi elementi, se naša na tisto, ki si jo je zamislil slavni arhitekt Jože Plečnik za ilustracijo prve izdaje te lepe pravljice (l. 1944), polne pustolovskih Petrusovih podvigov. Finžgar je navdih zanjo dobil pri srednjeveški predlogi evropske pravljice, ki v priredbi Lutkovnega gledališča Ljubljana ohranja ves svoj žar in s svojo lepoto ne osvoji samo srca malih gledalcev, ampak

tudi njihovih odraslih spremljevalcev. Na odru je namreč imenitno zaživela v Finžgarjevem klenem jeziku, kateremu so ustvarjalci ohranili privlačno "starinskost", hkrati pa so pravljico

posodobili tudi z določenimi elementi (npr. z "vojaškim strojem", ki ga preмага neustrašni Petrus). Klemen Janežič (Petrus), Maja Kunšič (Makalonca), Matjev Müller (vitez od zvezd, kovač, kralj in cesar) ter Urška Hlebec (kraljica, pastirica) so z izredno spretnostjo, pa tudi občutljivostjo polnokrvno oživili pravljico pripoved. V njej Petrusu

uspe se po raznih zapletih in srečnih razpletih vrniti na domači dvor, kjer ga po prstanu spozna najprej mati-kraljica, nato še Makalonca, ki si je, ko ljubega ni mogla več najti v gozdu, preoblečena v pastirico po srečnem naključju dobila delo kot spletična prav pri Petrusovi materi. Ljubezenska zgodba med Makalonco in Petrusom se seveda konča s poroko in njunim odhodom na nov cesarski dvor, ki si ga je od cesarja brez potomcev s hrabro zmago nad sovražnikom pridobil Petrus. Pravljica je s svojo vseskozi prisotno rdečo nitjo - ljubeznijo popolnoma očarala male gledalce, ki so v tišini spremljali odsko dogajanje in ob koncu lepo zaploskali. Ploskali so seveda tudi njihovi učitelji in učiteljice, saj ta odsko postavitev, ki jo spremljata glasba Brine Vogelnic, oprajoča se na ljudske melodije, a tudi na sodobno glasbo, v izvedbi izvrstnih glasbenikov, in petje, ki ga izvajajo igralci oz. lutke, očara prav vse. Makalonca je vsestransko imenitna lutkovna predstava, ki je nastala ob 50-letnici smrti F. S. Finžgarja v sezoni 20012/13 in ji uspe prepričljivo nagovarjati današnjega gledalca.

IK

Sedma Pravljlična urica v Feiglovi knjižnici

Premetena goska in požrešni lisjak

Tudi Pravljlične urice so si v decembru privoščile nekaj oddiha, v mladinsko sobo Feiglove knjižnice, na Verdijevem korzu v Gorici, so se vrnile v ponedeljek, 13. januarja 2014, ko je Martina Šolc, prava izvedenka v koristnosti pravljličnih vsebin za otroško rast, s pomočjo video projekcij začela ciklus pravljličnih zgodbic *Čas za pravljico*. Niz pravljličnih zgodbic se uokvirja v pripo-

ved o lačnem lisjaku, ki je ujel gosko, da bi jo požrl. Ona pa mu prebrisano z raznimi pa-

metnimi izgovori to preprečuje in mu pripoveduje pravljice, da bi si z njimi "podaljšala" življenje in se morda celo rešila iz njegovih krempljev. Na sedmi Pravljlični urici, ki je bila v ponedeljek, 27. januarja 2014, je kakih trideset otrok mirno in z zanimanjem poslušalo pravljlično pripoved, ki jo je goska razpredala lisjaku. Matjažek je imel prijatelja čarovnika in z njim stane nekot s čarobnim dežnikom poletela na trg, kjer so debele branjevke prodajale sadje in zelenjavo. A vse je bilo tako drago, da si otroci niso mogli kupiti nič. Zato je čarovnik pričaral na kostanjevem

drevesu vse polno sočnega sadja, ki ga je Matjažek prodajal za gumbce. Ob koncu so še branjevke vse ponujale za gumbce, tako si je tudi Matjažek, ko je izginilo vse čarobno sadje, lahko nekaj privoščil. Ko je goska končala pravljico, je izhlapela vsa voda v loncu, ki ga je lisjak pristavil k ognju, da bi v njem skuhal gosko. Kakšna usoda jo čaka, bodo otroci izvedeli na prihodnji Pravljlični urici, ki bo v ponedeljek, 10. februarja 2014, ob 18. uri. Po srečnem koncu tokratne zgodbe je male poslušalce Šolčeve povabila, da so skupaj zapeli šegavo pesmico *Če si srečen in razigrano mimično poudarili njeno vsebino*. Nato je vsak dobil list papirja z narisanim drevesom in nanj z voščenkami dodal razne vrste sadja, da bi bilo čim bolj podobno tistemu iz pravljice.

IK

KCLB ZSKP Iskrivi smeh na ustih vseh

Zadrega vaških svetnikov izzvale sproščen smeh

Na drugem srečanju iz niza veseloiger ljubiteljskih gledaliških odrov *Iskrivi smeh na ustih vseh*, ki ga v predpustnem času že vrsto let prireja Kulturni center Lojze Bratuž in Zveza slovenske katoliške prosvete na velikem odru KCLB, so gledalce na svečnico, v nedeljo, 2. februarja 2014, na dvorišče županove domačije, na katerem se sestajajo vaški svetniki, ki z županom vred in z učiteljem vodijo tudi Društvo za dvig čednosti in morale, pospremili igralci dramskega odseka PD Štandrež. Ta zatišni prostor vaških mdrovanj, pa tudi ljubezenskih zmenvok mladih zaljubljenecv so štandreški komedijanti ustvarili s svojo zadnjo uprizoritvijo *Trije vaški svetniki* v razgibani režijski interpretaciji Jožeta Hrovata, ki se ob razvijanju dramske niti pozorno zaustavlja ob drobnih detaljih, ki poživljajo celoto.

Tri vaške svetnike strašno skrbi tuja moralna "neoporečnost", sami pa spretno skrivajo stare grehe, ko so se kot prešušniki tako radi zatekali k strašni Črni Liziki. Ko se pa naključno pojavijo vroča ljubezenska pisma, ki so jih pisali temu dekletu, si vsak izmed njih želi, da bi nikdar ne prišla v javnost, saj se med drugim bližajo volitve in bi želeli ohraniti svoj stolček ... in seveda svojo na videz "neomadeževano" dušo. Ob koncu bridko spoznajo, kako zelo jih je "nategnila" ta Črna Liza, ker so ji dvajset let vsi trije plačevali preživnino za otroka, ki naj bi bil od enega izmed njih, a se v resnici nikdar ni rodil! Tako nas uboge državljane vleče za nos tudi država! To poanto, poleg tiste o lažni moralni in dvoletnosti, ki ju srečujemo

na vsakem življenjskem koraku, je iz skoraj sto let stare komedije Maxa Reala in Maxa Fernerja v skrbeni priredbi Petra Militarova izluščil režiser Hrovat in še dodatno posodobil tekst, da izzveni čisto aktualno v današnjem svetu, v katerem je moralni propad družbe še kako občuten, zdrharstvo med političnimi strankami pa zelo vidno. Iz stare ljudske igre je Jože Hro-

Foto DP

v sodobno igro, ki obravnava nikoli izpete človeške slabosti, igralci pa so njegove zamisli igrivo udeležili v posebitvi nastopajočih dramskih likov. Ti polnokrvno zaživijo, osvetljeni od vseh svojih nerodnosti, ki vzbudijo smeh v gledalcih. Publiko je namenila toplo ploskanje štandreškim izvajalcem, katerim se je v prejšnjih letih, pa tudi letos pridružilo nekaj gledaliških navdušencev onkraj nekaj odstojne meje. S tem gledališkim pretokom štandreški dramski odsek povsem naravno soustvarja enoten slovenski kulturni prostor in s svojimi odskimi postavitvami že skoraj pol stoletja zlahkno kulturno delovanje na Goriškem in to svojo gledališko zagnanost na gostovanjih po raznih odrih predstavlja tudi širšemu slovenskemu prostoru.

IK

Obvestila

Kulturni center Lojze Bratuž in Zveza slovenske katoliške prosvete vabita, v sklopu niza Iskrivi smeh na ustih vseh, v četrtek, 6. februarja 2014, ob 20. uri v Kulturni center Lojze Bratuž na podeljevanje nagrad natečaja Mladi oder. Nastopa mladinska gledališka skupina O'Klapa z lutkovno predstavo Štirje fantje muzikantje. Avtor besedila: Miroslav Košuta, režija: Franko Žerjal. Nagovor: Sara Miklus, članica dramske družine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana.

V Bevkovi knjižnici v Novi Gorici bo v četrtek, 6. februarja, ob 18. uri predstavitve knjige Nataše Konc Lorenzutti Kava pri dišečem jasmunu.

Do 15. februarja je v Kulturnem centru Bratuž na ogled razstava del Pavla Medveščka, **do konca februarja** pa v galeriji Ars razstava del Bogdana Sobana. Vabljeni!

Kulturni dom v sodelovanju s SNG Nova Gorica in Kulturnim domom Nova Gorica in Forumom Cultura vabi v četrtek, 27. februarja 2014, ob 20.30 na koncert, na katerem ne nastopil državni ansambel pesmi in plesa Rusije Voroneška dekleta. Info: Kulturni dom, tel. +39 0481 33288, email: info@kulturnidom.it

Večstopenjska šola obvešča, da se je vpisovanje otrok v otroške vrte, osnovne šole in srednje šole začelo v ponedeljek, 3. februarja 2014, in se bo končalo v petek, 28. februarja 2014. Vpisovanje poteka v uradih Večstopenjske šole v ul. Grabizjo 38 v naslednjih dneh: vsak ponedeljek od 10. do 13. ure, vsak torek od 15. do 17. ure, vsako sredo od 10. do 13. ure in od 15. do 17. ure, vsako soboto od 9. do 12. ure, v petek, 28.2.2014, od 10. do 13. ure. Za šole s slovenskim učnim jezikom bo vpisovanje potekalo še v papirnati obliki. Vpisne pole so staršem na razpolago na tajništvu in na vsaki posamezni šoli. Družine smejo vložiti le eno prošnjo za vpis.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja 14., 15. in 16. februarja 2014 Valentinov vikend v Termah Olimia v Sloveniji. Vpisovanje na društvenem sedežu v Gorici, korzo Verdi 51, ob sredah od 10. do 11. ure, do 29. januarja. Info na sedežu. Na račun 100 evrov. Pohitite!

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja tradicionalno praznovanje dneva žena v soboto, 8. marca, z izletom v hrvaško Istro za ogled zanimivih mest Grožnjan in Rovinj. Vpisujejo potel. 0481 882183 (Dragica V.), 0481 20801 (Sonja K.), 0481 884156 (Andrej F.), 347 1042156 (Rozina F.). Na račun 20 evrov.

Potovanje z Novim glasom v Maroko bo od 21. do 28. maja 2014; odhod z letališča v Ronkah. Za vpisovanje in informacije: uprava Novega glasa v Gorici, tel. 0481 533177, uredništvo v Trstu, tel. 040 365473, g. Jože Markuža tel. 040 229166. Kdor želi prejeti program po elektronski pošti, naj sporoči na naslov: mohorjeva@gmail.com ali uprava@noviglas.eu

Prosnetno društvo Rupa-Peč vabi na tradicionalni letni izlet, tokrat v Jordanijo, ki bo potekal od 19. do 26. avgusta 2014. Informacije na tel. 0481 882285 (Ivo Kovic). **Resna in odgovorna** medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. št. 00386 30 325 558. **Zanesljiva in diskretna gospa** pomaga pri likanju in čiščenju v gospodinjstvu. Tel. št. 00386 41529652. **Iščem delo** za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 00386 31449311. **Kadar potrebujete** varstvo za otroke ali starejšo osebo, pokličite na tel. št. 00386 41256240. **32-letna profesorica** nudi inštrukcije slovenščine in varstvo. Tel. št. 00386 41256240. **Kvalitetno opravljam** gospodinjstva dela: likanje, čiščenje... Pokličite na tel. št. 0038641885539. **Iščem delo** za čiščenje, likanje ali za varstvo otrok ali starejših oseb na območju Gorice. Tel. 00386 31449311. **Prispevke za SCGV Emil Komel** v spomin na ravnatelj prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Darovi

Za Novi glas: dr. Pietro Pavlica, Bologna, 200 evrov, inž. Marjan Velikonja, Nemčija, 100 evrov.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 7.2.2014 do 13.2.2014)
Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od 21.00 do 22.00. Ob nedeljah od 14.30 do 15.30. Spored: **Petek, 7. februarja** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studija 2. **Sobota, 8. februarja** (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v slovenščini ter v benečanskem in rezijanskem narečju. **Nedelja, 9. februarja** (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju. **Ponedeljek, 10. februarja** (v studiu Andrej Baucon): Narodnozabavna in zabavna glasba - Zanimivosti iz naših krajev - Iz krščanskega sveta - Naši zbori pojo - Obvestila. **Torek, 11. februarja** (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem. **Sreda, 12. februarja** (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Zlate pomaranče II, del - Izbor melodij. **Četrtek, 13. februarja** (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti iz sveta - Obvestila.

Iz beležke goriškega nadškofa

Goriški nadškof msgr. Carlo Redaelli bo v nedeljo, **9. februarja**, ob 15.30 daroval sveto mašo v goriški bolnišnici ob svetovnem dnevu bolnikov; ob 17. uri se bo v občinskem gledališču v Krminu udeležil predstave, ki jo bodo priredile župnijske gledališke skupine iz nadškofije. V torek, **11. februarja**, bo v župnijskem domu San Giuseppe v Trziču spregovoril na tečaju za animatorje, ki ga organizira škofijska mladinska pastoralna. V soboto, **15. februarja**, se bo ob 15.30 v Kulturnem centru Bratuž v Gorici udeležil formativnega srečanja za člane župnijskih gospodarskih svetov. V nedeljo, **16. februarja**, bo ob 15.30 v stolni cerkvi v Trziču vodil slovesno škofijsko somaševanje ob svetovnem dnevu bolnikov; popoldne se bo v kapucinskem samostanu udeležil periodičnega srečanja skupine Samuel.

Imeniten zbornik o Brdih Goriška Brda, slovenska Brda

V Katoliški knjigarni so v četrtek, 23. januarja, v jutranjih urah na srečanju Na kavi s knjigo predstavili znanstveno monografijo Brda in Brici, o kateri sta spregovorili urednici znanstvenega zbornika, dr. Danila Zuljan Kumar in Tanja Gomiršek. Povedati je treba, da je šlo za izjemno dobro obiskano srečanje na kavi, kakršnih nismo vajeni, briška tematika je torej živa, skoraj 30 prisotnih poslušalcev pa je z zanimanjem prislutilo predstaviti in tudi postavljalo obema urednicama tehtna vprašanja. Poleg urednic so bili prisotni tudi mag. Marija Mercina, dr. Branko Marušič, Jurij Rosa in Vlado Klemše, ki so tudi prispevali svoje znanstvene članke v zbornik, predvsem pa so poživilo že itak živahno razpravo po predstavitvi; le-ta se je namreč sukala okrog vprašanja, zakaj so se Brici tako tiho in hitro asimilirali po drugi svetovni vojni v Mirniku, v vasi Dolenje in okolici, kot so se tudi prisotni spraševali, kje je danes duhovni obraz Bricev, zakaj prevladuje v Brdih danes bahaška arhitektura in še in še. Vsem soudeležencem v razpravi je bilo skupno predvsem veliko delo, ki sta ga urednici opravili, kot tudi pomanjkanje temeljite sociološke študije o razvoju in podobi Brd po drugi svetovni vojni. Monografija je izšla konec novembra pri občini Brda. Zbornik obsega enainvajset strokovnih in znanstvenih prispevkov s področij likovne umetnosti, stavbarstva, zgodovine, etnologije, vinogradništva in vinarstva,

botanike, jezika, literarne zgodovine in arhivistike o temi Brda.

Naš pokojni sodelavec in prijatelj ter goriški nenadomestljivi poznavalec likovne umetnosti Marko Vuk začne zbornik s svojim neobjavljenim člankom o umetnostno zgodovinski dediščini Brd, Agata Sirk oriše Spalove freske v gradenski cerkvi, Alenka Fikfak, ki sklepa poglavje o likovni umetnosti in

lomu iz 19. v 20. stol. V prispevku Obrtniki v Brdih Darinka Sirk prinaša seznam obrtnikov v Brdih do 80. let 20. stoletja. Obdobje 2. svetovne vojne v svojih prispevkih zajemata Slavica Plahuta in Milena Beguš. Jurij Rosa predstavlja briško arhivsko dediščino in tudi najstarejši, več kot 500 let star briški dokument, ki ga hrani novogoriška arhivska ustanova. Prispevek Vlaste Tul prinaša seznam briških kulturnih društev s konca 19. in začetka 20. stoletja.

Foto JMP

O rebuli kot zlahtni vinski trti Brd piše Denis Rusjan, o botanično najbolj zanimivih delih Brd pa botanik Igor Daksakobler. Poglavje o besedni umetnosti Brd prinaša tri prispevke, in sicer o briških ljudskih pesmih (Marjeta Pisk), recepciji Alojza Gradnika v Angliji in Franciji (Ana Toroš) ter o vlogi bratov Širok za bujenje narodne identitete v Brdih

(Marija Mercina). Ob koncu knjige so trije jezikoslovni prispevki: o ledinskih imenih, izpeljanih iz imen bukev in oljka v vzhodnih Brdih (Vlado Klemše), o Brdih v Slovenskem lingvističnem atlasu (Danila Zuljan Kumar) in o vedrijanskem govoru (Mateja Žnidarčič). Knjiga o Brdih je dragocena kot vir podatkov o Brdih, njihovem delu, kulturi in drugih dogodkih iz preteklosti v Brdih. Zbornik je tudi fotografsko bogat. Brici bi morali biti ponosni na svoji urednici, ki sta naredili veliko delo, predvsem pa bi jima morali pomagati, da bi tudi v prihodnje lahko raziskovali naprej.

namreč darovati mašo za vse usmrčene in pobite puntarje. Ob verskem in duhovnem dogodku bo to tudi priložnost, da se bodo povezali tolminski, posoški in kraški zbori, ki bodo sodelovali pri liturgiji in izvajali mašo in pesmi, ki so jih napisali skladatelji oziroma pesniki, ki so vezani na Tolmin. Najnovejše raziskave o velikem puntu kažejo, da so bili kmetje bolj povezani, kot so tedaj mislili grofje in sodne oblasti, in da so si izmenjavali potrebne vesti in informacije v skupni želji in potrebi, da bi si zagotovili boljše življenjske razmere. Današnje pobude, ki utrjujejo sodelovanje na kulturni ravni, pa lahko bistveno prispevajo k utrjevanju zavesti o pripadnosti skupnemu duhovnemu in kulturnemu prostoru.

namreč darovati mašo za vse usmrčene in pobite puntarje. Ob verskem in duhovnem dogodku bo to tudi priložnost, da se bodo povezali tolminski, posoški in kraški zbori, ki bodo sodelovali pri liturgiji in izvajali mašo in pesmi, ki so jih napisali skladatelji oziroma pesniki, ki so vezani na Tolmin. Najnovejše raziskave o velikem puntu kažejo, da so bili kmetje bolj povezani, kot so tedaj mislili grofje in sodne oblasti, in da so si izmenjavali potrebne vesti in informacije v skupni želji in potrebi, da bi si zagotovili boljše življenjske razmere. Današnje pobude, ki utrjujejo sodelovanje na kulturni ravni, pa lahko bistveno prispevajo k utrjevanju zavesti o pripadnosti skupnemu duhovnemu in kulturnemu prostoru.

JUP

Ob dnevu slovenske kulture Misli o slovenskem jeziku

Odkar je bil leta 1945 dan Prešernove smrti 8. februar proglašen za slovenski kulturni praznik – zdaj je tudi slovenski državni praznik –, ga Slovenci v matični domovini, v zamejstvu in zdomstvu obeležujemo na najrazličnejše načine, z gledališkimi predstavami, s koncerti in drugimi prireditvami, s priložnostnimi objavami, pa tudi po šolah, društvih itd. Razumljivo je, da se pri tem posvečamo predvsem jeziku in kulturi, ki odločilno zaznamujeta našo identiteto. O slovenskem jeziku je bilo veliko napisanega: od znanstvenih do literarnih in slavilnih besedil. V prispevku, s katerim se Novi glas pridružuje drugim slovenskim medijem, se omejujemo na A. M. Slomška, Stanislava Škrabca in Ivana Cankarja. Anton Martin Slomšek je o materinem jeziku dejal, da je najdražja dota, ki smo jo prejeli od svojih staršev, zato smo ga dolžni "hraniti, olupšati in svojim mlajšim zapustiti". Dejal je tudi: "Ako kdo ljubi in neguje svoj materni jezik, zaradi tega ne sovraži drugih jezikov in narodov". Do jezika nimamo samo pravice, ampak tudi dolžnosti: da ga

ohranjamo in ljubimo, da ga ne kvarimo z vnašanjem tujih mašil, nepotrebnih izrazov, besednih zvez ipd. Znameniti jezikoslovec p. Stanislav Škrabec je zapisal, da moramo svoj jezik dobro poznati. Priznaval je sicer, da je lepo in koristno, "ako znamo in poznamo več jezikov, /... / ali napaka in greh mora biti, ako ne poznamo svojega slovenskega najbolje...". Neki je tudi zapisal, da najboljša orgle ne morejo lepo igrati tistemu, ki se ni učil igrati. Ko se je spraševal, zakaj ginemo, si je odgovoril, da zato, ker sami sebe in svoj jezik zaničujemo. Tako je Škrabec razmišljal leta 1884, to je pred 130 leti. In končno Ivan Cankar, čigar besede so znane nam vsem: "Bogatejši so pač drugi jeziki, pravijo tudi, da so milozvočnejši in bolj pripravi za vsakdanjo rabo – ali slovenska beseda je beseda praznika, petja in vriskanja. Iz zemlje same zveni kakor velikonočno potrkavanje in zvezde pojo, kadar se na svoji svetli poti ustavijo ter se ozro na čudežno deželo pod seboj". Teh nekaj misli naših slavilnih besednih ustvarjalcev naj nas uvede v praznovan letosnjega dneva slovenske kulture.

L.B.

Ob 300-letnici velikega tolminsko-kraškega punta

Znana sta zmagovalca natečaja za "puntarsko"

Sredi januarja je v Devinu zasledala komisija, ki je pregledala skladbe, ki so prišle na natečaj za zborovsko priredbo znane pesmi Puntarska v uglasbitvi Rada Simoničja na besedilo Mileta Klopčiča, ki ga je na pobudo Občine Devin-Nabrežina razpisal MoPZ Fantje izpod Grmade iz Devina, da bi s tem obeležili 300-letnico velikega tolminsko-kraškega punta, ki je svoje žrtve maja leta 1713 imel tudi pred Devinskim gradom. Komisija, ki ji je predsedoval idejni pobudnik natečaja, profesor

Andrej Makor

glasbene vzgoje na Jadranskem zavodu Združenega sveta v Devinu, Stefano Sacher, je po analizi gradiva izbrala deli skladateljev Andreja Makorja (letnik 1987) za mešani zbor in Andraža Slakana (letnik 1983) za moški zbor. Kot so zapisali v utemeljitvi: "Obe skladbi izražata in uporabljata različne kompozicijske stileme ter kažeta odlično obvladanje oblike, kontrapunkta in zborovskega stavka". Komisija je zato soglasno sprejela

sklep, da podeli 1. nagrado za priredbo za mešani zbor Andreju Makorju in 1. nagrado za priredbo za moški zbor Andražu Slakanu. Organizatorji bodo nagradi podelili na krajši slovesnosti, ki bo v soboto, 22. februarja 2014, ob 15.00 na županstvu v Nabrežini. 300-letnica velikega tolminsko-kraškega punta, pravzaprav obletnica usmrtnice voditeljev samega punta, pa bo letos spomladaj imela svojo spominsko nadgradnjo. V cerkvi sv. Ignacija na Travniku v Gorici nameravajo

Andraž Slakan

lovanje na kulturni ravni, pa lahko bistveno prispevajo k utrjevanju zavesti o pripadnosti skupnemu duhovnemu in kulturnemu prostoru.

Zgornja Vipavska dolina

Spomin na duhovnika Matije Vertovca

Letos mineva 230 let od rojstva Matije Vertovca, duhovnika in pisca strokovnih besedil, ki je bil rojen 28. januarja 1784 v zaselku Jakulini blizu Šmarj na Vipavskem. Zato bodo letos pripravili številne prireditve, ki se bodo vrstile do tradicionalnega pohoda po Vertovčevih poteh 16. novembra. Le malo je tako veličastnih, pa vendar tako prezrtih zgodovinskih osebnosti, kot je lik Matije Vertovca. Duhovnik in strokovni pisec bi najverjetneje ostal zapisan pozabi, če ga ne bi pred 20 leti širši javnosti obudil bibliofil Stanislav Bačar, so v povabilu na uvodno prireditev, ki je bila v njegovi rojstni hiši, zapisali organizatorji. S pomočjo znanja več tujih jezikov je Vertovec črpal iz svetovne strokovne literature, ki jo je z zanimanjem prevajal in nadgrajeval v lastnimi dognanji. Njegove študije so segale na področja zgodovine, zemljepisa, kemije, fizike, astronomije, predvsem pa kmetijstva s poudarkom na vinogradništvu in kletarstvu. Na vseh teh področjih je zapustil strokovne knjige, največ pa jih je namenil kmetom, tako se najpogosteje omenjata Vinoreja za Slovence in Kmetijska kemija. Pripisujejo mu tudi zasluge, da je Franceta Prešerna spodbudil k pisanju Zdravljice s svojim hvalosplovom Vinske tertje hvala. Obeleževanje Vertovčevega rojstva, obenem pa je letos tudi 170-letnica izhajanja Vinoreje za Slovence v Kmetijskih in rokodelskih novicah, so pripravila tri domača društva, ki so povezana z njegovim delom. Pridružile so se jim še druge organizacije ter občini Ajdovščina in Vipava.

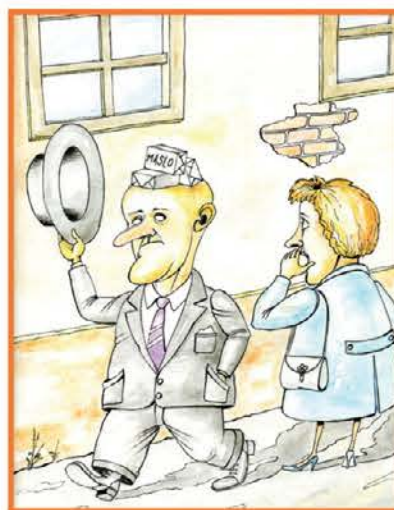
Tretja številka mladinske revije Galeb Veliko lepega branja in očarljivih ilustracij

Naslovnica tretje številke mladinske revije Galeb lepo odslikava novembrsko vzdušje: z visokega drevesa, na katerem mijavka črn muc, odpadajo listi, obarvani v pisane jesenske barve. Risbico je narisala Lea Tentor, drugošolka OŠ Fran Milčinski s Katinare. Galeb je objavil še nekatere izdelke drugih njenih sošolcev. Učenci OŠ I. Grbec - M. G. Stepančič so v oktobru šli na izlet v Režijo in so si med drugim ogledali muzej bruscačev in o tem tudi pisali Galebu, ki v novi številki ponuja raznoliko in privlačno branje. Vrstijo se namreč nadaljevanja zabavnih zgodbic. Žaba Polona –

zamisli si jo je Mirko Gavriloski – se je kar naekrat znašla v kletki s pikapolonico Mirto; k sreči sta jo prišla rešiti prijatelja črček Sviti in ščurek Mariol. Isti pisec si je izmislil novega, prav sodobno naravnane junaka, Žajfka, ki z velikim ekološkim čutom svetuje, kako naj s popolnoma naravnimi snovmi (belim kisom, naravnim eteričnim oljem, milom, vročim čajem...) lahko prav lepo počistimo hladilnik ali parket. Te njegove nasvete si res velja zapomniti, saj so zelo uporabni za domače čiščenje, pa še poceni so! Maja Furman je avtorica pripovedi o velikanu, ki ima mehko srce, saj ves nesrečen išče

robec, s katerim hodi spat, ko je žalosten ali ko ga je strah. Maša Ogrizek razpreda zgodnico o domačem zverinjaku: tokrat je v ospredju čofotanje njenih protagonistov v bazenu. Nina Kokelj in Saška Rakef pišeta vznemirljivo zgodbo o črnem možu, ki načrtuje posekati gozd, zaježiti jezero in namestiti turbine in s tem grobo poseči v naravo... Navsvete za zdravo življenje daje rubrika Jem zdravo Mojce Cepuš in Petra Ferluge. Škrobek opeva vse dobre lastnosti kostonja, ki ga lahko pripravimo tudi kot prilogo k mesu ali zelenjavi. Marjeta Zorec v rubriki Od drevaka do rakete, predstavlja balon in pripoveduje o poskusih letenja z njim na Slovenskem; pri prvem poletu je bil boter baron Žiga Zois. Z baloni se je prvi ukvarjal matematik Jurij Vega (1794). Darinka Kobal nadaljuje svoje raziskovanje soimenjakov; tokrat se je ustavila ob listu, ki lahko po-

meni marsikaj in je tudi ime morske ribe. Klarisa M. Jovanovič v slikovitih besednih zvezah

govori o glavi, ki se pojavlja v ničkoliko besednih zvezah (kdor ima maslo na glavi, je pokvarjen, kdor ima veliko glava, ne ve, kje se

mu drži glava, včasih počnemo grdobije, potem si pa posipamo glavo s pepelom...). Ta rubrika je res zelo priročna za spoznavanje vseh pomenskih odtenkov in besednih zvezah. Berta Golob predstavlja Kristino Brenkovo (1911-2009) in njeno ustvarjalno delo, pa tudi prevajalsko vnašanje. Strani novembrske številke Galeba bogatijo, kot po navadi, tudi pesmi; klevečtanje obsojajo verzi Zvezdane Majhen, bolj šegave pa so Uganke v verzih Martine Legiša. Luigia Negro predstavlja pesem, ki jo v Režiji pojejo otroci na praznik Vseh svetih. Na štiriinpetdesetih straneh tretje Galebove številke bodo bralci lahko izvedeli tudi, kako sta medved in miška v stripu Majde Koren pristala na Luni in šla dalje po neskončnem vesolju.

Iz zapisa in slikovnega gradiva bodo bralci skušali razumeti, o kateri deželi je govor. Mucka Sandre Kump Crasnich se sprašuje, ali so ponoči vse muce črne. Kako lahko spretno roke pripravijo papirnate ptice selivke, ki so se odselile v južne kraje, pa kot vedno z jasnimi navodili razlaga Jasna Merku'. Kot zmeraj vse te literarne prispevke dopolnjujejo in bogatijo čudovite ilustracije Mojce Cerjak, Bojana Jurca, Dunje Jogan, Paole Moretti, Vena Dolenca, Katerine Kalc, Chiare Sepin, Žive Pahor, Štefana Turka, Boštjana Plesničarja, Nine Mrdenovič. Njihove tako žive, z domišljijo prežete upodobitve, bi bile vredne posebne pozornosti. Kdor bo vzel v roke novembrsko številko Galeba, se bo prepričal o tem, v njem pa bo našel še marsikaj lepega, tudi naslove novih knjig (in njihove naslovnice) iz Galebove knjižnice.

IK

Ob 230-letnici rojstva velikega Vipavca Spoštovani gospod Matija Vertovec!

Kako naj Vas drugače naslovim kot 'fajmošter v šent Vidu nad Ipavo in tovariš cesarsko kraljeve kmetijske družbe v Ljubljani', se pravi z besedami, s katerimi ste se sami predstavili bralcem na naslovnici vaše močnejše knjige Vinoreje, ki ste jo 'za Slovence spisal'.

Prejšnji teden, natančneje v torek, 28. januarja, se pravi prav na dan, ko ste leta 1784 rodili, so v vaši rojstni vasi v Jakulinih pri Šmarjah v čudovitem 'velbanem' hramu družine Krapež uradno začeli niz pobud, s katerimi želijo obuditi spomin na Vas in na zasluge, ki jih imate na različnih področjih. Kot znano, ste bili v duhovnika posvečeni v Gorici leta 1807, službovali pa ste v Vipavi, na Planini in še največ časa, vse od 1813 do smrti 2. septembra 1851, v šentvidu, v današnjem Podnanosu, kjer tudi čakate vstajenja.

V svoji učiteljski strasti in želji, da bi pomagali svojim faranom in slovenskemu ljudstvu naploh, ste postali tudi strokovni pisec, ki se je zanimal za krajevno zgodovino in zvezdoslovje, predvsem pa za kmetijstvo in za uporabno kemijo, ter bili med prvimi, ki so v slovenskem jeziku tudi pisali o teh temah. Ko sem pogledal v leksikon, sem ugotovil, da je Vinoreja izšla leta 1844, tri leta kasneje je izšlo vaše delo Zvezdoslovje, leta 1850 ste izdali zbirko svojih homilij z naslovom Shodni ogovori in še malo, a zelo povedno knjižico Sporočilo slovenskim vinorednikom, nato leta 1863 zgodovinski pregled občne svetovne zgodovine z naslovom Obča povestica, medtem ko je leta 1874 izšla znamenita Kmetijska kemija, za katero so vaši sodobniki v Novicah 5. januarja 1884 zapisali, da "so gospod Vertovec s svojo neprecenljivo Kemijo tako rekoč kvas postavili, ki bo slovensko kmetijstvo kvišku gnil".

Začelo se je torej Vaše jubilejno leto ob 230-letnici rojstva, in če naj sodimo po tem dogodku v Jakulinih, bomo v prihodnjih dneh in mesecih lahko pričre več odmevnim dogodkom, ki pa bodo nedvomno oživil spomin na vse dobro, kar ste naredili za svoje Vipavce, posredno pa tudi za vse ostale Slovence.

Minuli terek so zbrane najprej pozdravili predstavniki treh društev, ki stojijo za jubilejnimi pobudami. Tako je za Turistično društvo Vinoreja iz Šmarje spregovoril predsednik Darko Poljšak, za Turistično društvo iz Podnanosa predsednik Stojan Vitežnik, v imenu Društva

za odkrivanje in varovanje naravnih in kulturnih vrednot Matija Vertovec pa je predsednik Marijan Lozej napovedal, da ob 170. obletnici izida pripravljajo natis Vinoreje v sodobnem slovenskem jeziku, da bo vsebina dostopna in razumljiva vsakemu bralcu in da jim bo pri tem pomagala izredna profesorica na Biotehniški fakulteti v Ljubljani, doktorica Zora Korošec Koruza, ki je bila tudi slavnostna govornica. V svojem posegu Vas je dr. Korošec Koruzova orisala kot velikega učenjaka, ki ste kot poznavalec tujih jezikov svoje znanje črpali iz najtehtnejše tuje literature svojega časa. Nova spoznanja, ki ste jih osvojili predvsem iz nemških in francoskih knjig, pa ste znali posredovati bralcem na jasn in natančen način, v domačem slovenskem jeziku. V svojem nastopu pa se je Koroševa tudi spraševala, "ali bomo znali posnemati Vaše domoljubje in ljubezen do slovenskega človeka?"

Zanimivo se mi tudi zdi, da ste sicer za tiste čase veliko potovali in se kot aktiven član Kranjske, a tudi Goriške kmetijske družbe udeleževali npr. vseavstrijskih strokovnih zborovanj in razstav, med drugim tudi zbora kmetovalcev in gozdarjev v Gradcu ali evropskih vinogradnikov in sadjarjev v Heilbornu, pa tudi drugod, in da vas je na potovanja navadno spremljal dve leti mlajši brat Franc.

Priložnostno misel je na večeru izrekel tudi ajdovski župan Marjan Poljšak, ob njem pa še znani enolog Hilarij Kosta. Na večeru so tudi obudili spomin na ajdovskega bibliofila Staneta Bačarja, ki je pred 20 leti poskrbel za ponatis Vaše Vinoreje, njegova družina pa je za to priložnost posodila vse vaše tiske, ki jih hranijo, za priložnostno razstavo.

Praznik ob jubileju pa ne bi bil tako doživet dogodek, če ne bi zazvenela tudi lepa slovenska pesem moškega zborara, ki nosi ime po Vas, in brez gospodinji, ki so pripravile pravo 'ohcet'.

Tako, dragi g. Matija Vertovec, prepričan sem, da bomo v prihodnjih tednih kaj kmalu lahko spet pisali o Vas in Vašem delu. Lepo in prav je, da se Vam Vipavci in Primorci nasploh 'klanjamo'. Naj Vas še poprosim, da bi pri ljubelem Bogu prosili za svoje sobrate in za milost, da bi tudi v sodobnem svetu znali stati z ljudmi in jim pomagati v duhovnih in osebnih stiskah, kajti časi so težki.

Zbogom, Vaš Marko Tavčar
Na svečnico 2014

Tržaška pokrajina / Ob Dnevu slovenske kulture Alojzu Rebuli posebno priznanje

Tržaška pokrajinska uprava je 6. februarja počastila Dan slovenske kulture in ob tem izročila posebno priznanje pisatelju Alojzu Rebuli. Na slovesnosti je med drugimi posegel univerzitetni profesor Elvio Guagnini, ki je pred kratkim v znanstveni reviji Metodi e ricerche posvetil poglobljen esej trem v italijanskem jeziku izdanim delom Alojza Rebule, in sicer romanu Nokturno za Primorsko, zbirki esejev Od Niceje do Trsta in zbirki teoloških razmišljanj Smer nova zemlja. S profesorjem Guagninijem se je kolegica Erika Jazbar pogovorila na njegovem domu v Trstu za naš Radio Trst A. Zaradi izjemno zanimivih misli smo prosili Eriko Jazbar, da nam je poslala pogovor s profesorjem Guagninijem, ki je šel v eter v minulih dneh. Iskreno se ji zahvaljujemo za sodelovanje. (Ured.)

"Metodi e ricerche je znanstvena revija, ki jo je leta 1980 osnovala skupina profesorjev videmske in tržaške univerze. Ukvarja se z raziskovanjem različnih kultur, ki so prisotne na Tržaškem in v Furlaniji, ter z metodološkimi vprašanji. Revijo ureja jezikoslovec Rienzo Pellegrini, ki na Tržaški univerzi poučuje zgodovino furlanskega jezika in

književnosti. Pri reviji sodelujejo tako zgodovinarji kot antropologi, etnologi in literarni kritiki.

Zadnja številka je izšla v božičnem času, v njej lahko najdemo tematske, ki so bile v zadnjih letih vseskozi prisotne. Objavljeni sta dve zelo pomembni študiji o prvi knjigi iz zbirke Meridiani, ki so jo posvetili Claudiu Magrisu. O njej pišeta urednici, germanistka in italijanistka, ki sta o tej temi spregovorili na simpoziju, ki je bil v Trstu. Govor je tudi o klasični germanistiki in o tisti, ki je uprta v srednjo Evropo. Raziskovalka iz Milana je posvetila posebno študijo Pahorjevi Nekropoli. Sam pa sem objavil zapis o treh, v italijanski izdani delih Alojza Rebule.

Moj esej povzema razmišljanje, ki sem ga razvil na tržaški predstavitvi treh Rebulovih knjig, in sicer romana, zbirke esejev in teo-

loških zapisov, ki so na pobudo Knjižnice Dušana Černeta izšle pri založbi San Paolo v Milanu leta 2012. Gre za tri knjige, ki se med sabo dopolnjujejo, so med sabo tako rekoč interaktivne, saj italijanskemu bralcu ponudijo vpogled v glavne vsebine opusa tega tržaško-slovenskega avtorja, ki je pomemben tako za zamejsko kot za splošno slovensko in tržaško književnost. Nudijo nam možnost, da spoznamo tudi vzgibe njegovega pisanja. Za Rebulo mora književnost posredovati tudi vsebine, ki so zahtevne in kompleksne. Književnost ima tudi etičen in moralen domet, ne le estetskega.

Foto IG

Predstavljajo pa nam tudi Rebulo kot izobraženca, kulturnika, ki je prežet z antiko in teološkimi vprašanji. Iz njih izhaja Rebula - človek, ki je po eni strani strog, po drugi pa prežet z močnimi čustvi.

Rebula je eden izmed protagonistov književnosti našega območja, vsak avtor je svet zase, ki prinaša kulturi elemente iz svojega življenja

in osebnosti. Če po eni strani združuje Rebulo in Pahorja pripadnost slovenski narodni skupnosti, ki je v prejšnjem stoletju mnogo pretrpela, sta si po drugi strani med sabo zelo različna, različna sta v nastopu, pisanju, vsebinah in idejnem svetu".

Skorajšnja osrednja Prešernova proslava v Trstu ArTSprehod

Pred dvema letoma je osrednja proslava naše narodne skupnosti v Italiji ob Dnevu slovenske kulture potekala v videmski pokrajini, lani v Gorici, letos pa je na vrsti Trst. Organizatorja proslave, ki bo v nedeljo, 9. februarja, ob 17. uri v Kulturnem domu v Trstu, sta Slovenska kulturno-gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij. Za izvajalca gledališke postavitev se je po uspešnih izkušnjah v letu 2013, (naj spomnimo na prireditve z naslovom Slofest) ponudila Zveza slovenskih kulturnih društev v sodelovanju z Glasbeno matico, katerima sta se pridružila še Slovenska prosveta in Slovensko stalno gledališče. Naslov letošnje proslave je ArT-Sprehod - z besedo in glasbo po sledih Slovencev v Trstu, ki bo ponudil virtualni sprehod po krajih tržaškega mestnega središča, ki so zaznamovali zgodovino Slovencev in slovenske književnosti. Šlo bo za dopolnjevanje uspešnega poskusa, ki so ga prireditelji Slofesta v sicer drugačnih legističnih okoliščinah ponudili meseca septembra. Nastopajoči na nedeljski proslavi se bodo tako spominjali na Eneo Silvia Piccolominija in srednjeveški Trst, Primoža Trubarja, ki je nekoč živel v samostanu na območju današnjega trga Hortis, plemiško družino Marenzi in korespondence njenih članic, ki je nastajala v te-

danjem slovenskem jeziku. S skokom v modernejše obdobje se bo sprehod nadaljeval na Rusem mostu z Borisom Pahorjem, prisotna bo tudi rodbina Tomažičevih. Slovesen konec bo na morda najbolj uveljavljenem tržaškem literarnem toposu: na pomolu San Carlo. Izvajalci predstave bodo prebirali odlomke iz del Alojza Rebule, Mimi Malenškove, iz že omenjenih plemiških pisem družine Marenzi Corraduzzi, Dragotina Ketteja, Srečka Kosovela, Borisa Pahorja, Fulvia Tomizze,

Miroslava Košute, Marka Kravosa, Marija Čuka in Marka Sosiča.

Besedo bo spremljala glasba, ki jo bodo izvajali učenci Glasbene matice v Trstu. Glasba, ki je zaznamovala posamezno zgodovinsko obdobje, med katerim se dogajajo posamezni sklopi, se bo izražala tudi ob petju zborov Jacobus Gallus iz Trsta, ki ga vodi Marko Sancin, in MePZ Lojze Bratuž

iz Gorice, ki ga vodi Bogdan Kralj: skupno bo proslavo oblikovalo sto oseb. Ob tem velja omeniti videokuliso, režiserja katere sta Jan Leopoli in Mairim Cheber, ki bo povezovala tudi drugi del proslave. Snemanje videokulise je omogočila RAI - Deželni sedež za FJK Slovenski program, ki je hkrati tudi medijski pokrovitelj celotnega dogodka. Scenarij in režijo je podpisal Danijel Malalan. Zamisel in izbor besedil sta delo Martina Lissiacha in Ksenije Majovski.

Po umetniškem programu bo na vrsti uradni program proslave. Prireditelji so slavnostni govor zaupali režiserju in pisatelju Marku Sosiču. Na programu bo nato podeljevanje priznanj, ki jih vsako leto krovni organizaciji Slovencev v Italiji poklanjata posameznikom in skupinam za kulturne dosežke. Imena nagrajencev bodo javnosti znana le ob trenutku nagrajevanja.

Dodati gre, da bodo tečajniki zavoda Ad formandum izdelali cvetlične aranžmaje za odrski okras. V pritličju bo v avli Kulturnega doma potekala predstavitev razstava vseh tržaških slovenskih kulturnih ustanov. Na ogled bo tudi razstava slovenskih tržaških živečih pesnikov in pisateljev, ki je nastala v sklopu Slofesta. Organizatorji vabijo na nedeljsko popoldne tudi otroke. V foajeu jih bodo pričakali animatorji Študijskega centra Melanie Klein, ki jih bodo pospremili v Malo dvorano Kulturnega doma. Animacija bo brezplačna. Prireditelji starše vlijudno vabijo, da predhodno najavijo prisotnost otrok na proslavi na tel. 040-370846.

Mirko Vasle: Cientificos eslovenos a través del tiempo

Po "španski" zgodovini slovenske književnosti vpogled tudi v slovensko znanost

Pred nekaj dnevi me je razveselila poštna pošiljka iz Buenos Airesa, v kateri sta bili dve nadve dragoceni knjigi, katerih avtor je urednik in radijski častnik Mirko Vasle (1951). V daljšem intervjuju z njim, ki ga je Novi glas objavil pred približno letom dni, so lahko bralci spoznali lik tega delavnega in prizadevnega Slovenca, ki se je rodil v Argentini v slovenski družini, ki pripada politični emigraciji, rasel v slovenskem duhu in v slovenskem duhu vzgojil tudi svoja danes že odrasla otroka.

Mirko Vasle s svojo ekipo na argentinski zasebni radijski postaji že 25 let ureja oddajo Okence v Slovenijo. Na sporedu je v živo vsako soboto med 12. in 13. ur

po argentinskem času v španskem in slovenskem jeziku. Argentinskemu, ne le slovenskemu poslušalcu prinaša sveže vesti iz Slovenije, daljše intervjuje, poglobitve in domačo glasbo. V kulturnem kotičku pa ponuja vpogled v slovensko kulturo in zgodovino. V več kot dveh desetletjih se je v tem delu oddaje zvrstilo več nizov, ki so predstavljali slovensko književnost, umetnost, zna-

no. Iz gradiva, ki ga je zbral za prvi niz o slovenski literaturi, ki je trajal celih osem let, je Mirko Vasle leta 2003 uredil knjigo, 190 strani

zajetno monografijo z naslovom Breve historia de la literatura eslovena, ki je edina v španskem, točneje kastilskem jeziku. Sega od Brižinskih spomenikov do pisateljev in pesnikov, ki so rojeni v letih 1945-50. Posebni poglavji sta namenjeni literaturam, ki ustvarjajo v Argentini, ter tistim, ki živijo drugod po svetu. Monografija je razdeljena v dvanajst poglavij, ki ob veznem tekstu o literarnih obdobjih ponujajo s fotografijo, krajšim življenjepisom in omembno pomembnejših del bogat izbor slovenskih pesnikov in pisateljev od najstarejših roko-

pisov do Vladimirja Kosa.

V vročem argentinskem poletju pa je pred nekaj tedni izšla druga pomembna monografija, ki jo je Mirko Vasle tokrat posvetil slovenskim znanstvenikom. Več kot 300 strani bogata knjiga z naslovom Cientificos eslovenos a través del tiempo prinaša štiri poglavja, prva tri so kronološko urejena od začetkov vse do slovenskih znanstvenikov, ki so rojeni med leti 1900-1950. Zadnje poglavje pa je namenjeno slovenskim znanstvenikom oz. znanstvenikom slovenskih korenin, ki so se rodili ali delovali v Argentini. Kot nam je zaujal v intervjuju leta 2012, je bila priprava tega dela precej naporna in zahtevna, "saj sem samouk in moram podatke sam iskati, odbirati in nato prevajati tudi s tehničnimi izrazi v španščino".

No, pa mu je vendarle uspelo. V knjigi je zbranih več kot 240 znanstvenikov, med katerimi so tako filozofi kot čebelarji, ginekologi in geologi, literarni kritiki in matematiki, jezikoslovci, arheologi,

ekonomisti in botaniki, inženirji in fiziki, pravniki, zgodovinarji, slavisti, kemiki in še bi lahko naštevali. Od Viktorina Ptujkega, Valvasorja, Barage do Trstenjaka, Žekša in Trontlja do mlajših Argentincev, fizičarke Silvine Sincke (1963), astrofizičarke Alejandre Kandas (1959) in biokemika Armanda Luisa (1961). Vsak se nam predstavlja s življenjepisom, fotografijo in seveda podvigi na znanstvenem področju. V zadnjem "argentinskem" poglavju, ki je za matičnega bralca verjetno najbolj zanimivo, imamo vpogled v 22 znanstvenikov, med katerimi so znani in rojeni še v Sloveniji Branka Sušnik, Milan Komar ali Vinko Brumen, pa tudi tisti mlajše generacije.

Uvodno besedo knjigi je napisala predsednica Slovenske kulturne akcije Katica Cukjati, ki je priznala, da gre za krikloposo delo, ki bo odslej nudilo špansko govorečemu bralcu zelo dragocene podatke o Slovencih.

Erika Jazbar

Kratke

Ob podeljevanju štipendij in podpor Sklada S. Tončić 2014

Slovenski visokošolski sklad Sergij Tončić je kot vsako leto novembra razpisal natečaj za štipendije in podpore za redne študente iz Furlanije Julijske krajine, ki se izobražujejo po dodiplomskih ali podiplomskih visokošolskih programih, ki so pomembni za slovensko skupnost v Italiji. Na razpis se je prijavilo trideset kandidatov, med katerimi je odbor sklenil nagraditi najbolj zaslužne. Podelitev štipendij je potekala pred nedavnim v dvorani Dijaškega doma.

Uvodoma je študente nagovoril predsednik sklada Marko Kravos, ki je prepričan, da nove generacije "za svojo samozavest, za svojo pot po

svetu potrebujejo znanje in domišljijo, pogum in intuicijo". Te vrline dobijo med drugim na nešteti izobraževalnih ustanovah, na stotinah študijskih smereh, pa tudi v znanstvenih in umetniških inštitutih in spodbujevalnih centrih. In prav na te mlade je pozoren sklad Tončić, ki ravna v duhu ustanoviteljev. Ti so namreč pred dobrimi 60 leti bili pozorni na te prenovitvene moči in so za to skrb predvideli denarna sredstva in institucionalno registracijo. "Odtlej, od leta 1954, je ta dejavnost Tončićevega sklada potrdila svojo upravičenost, predvsem pa v množici naknadnih podobnih pobud, skladov in štipendij pri nas, v naši deželi, znala poiskati svojo izvornost", je povedal Kravos, ki je prepričan, da se ob pozornosti na študirajoče in z ambicijo prežete generacije vzpostavljajo plodne medgeneracijske vezi. "Le tako stare generacije ne bodo zapadle sivini svojih las in zaprašeni samoumevnosti, da so v poklicih, znanju, ustvarjalnosti, v vsakršni podjetnosti vse stvari že točno zakoličene ..., ker da le tako nudijo občutek reda in varnosti".

Za akademsko leto 2013/14 so prejeli štipendijo v znesku 1.500 evrov Elena Rita Pesaro, absolventka na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem, Mateja Počkaj, ki obiskuje 2. letnik Klasične filologije na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, in Veronika Porro, študentka 4. letnika Pedagoške fakultete Univerze v Trstu. Podpore od 500 do 1000 evrov pa so prejeli Manja Košuta, Andrej Labiani, Alex Devetak, Damjan Klanjšček, Jurij Klanjšček, Elisa Peric, Ivana Starc, Matia Ferletic, Iva Pertot, Tadeja Kralj, Majja Košuta in Sara Zupančič.

Hvaležen poklon skladatelju Ubaldu Vrabcu

V nedeljo, 19. januarja, so pevci združenega zbora ZCPZ iz Trsta sodelovali pri izvedbi božičnega koncerta, ki ga je ZCPZ priredila v tržaški stolnici ob sklepu praznovanj 50-letnice svojega bogatega delovanja, in v osrednjem delu izvedli kantato Božični sijaj, ki jo je uglasbil Ubaldo Vrabec na besedilo Vinka Belličiča. Naslednjo nedeljo pa so pokojnega skladatelja počastili pri spominskem bogoslužju v Rodiku. Na zadnjo januarsko nedeljo jih prijateljski spomin in hvaležnost do pokojnega skladatelja, zborovodje in glasbenega pedagoga že vseh 22 let zbere v Rodiku. Z njihovim sodelovanjem pri nedeljskem bogoslužju pa se na najlepši način sklene božična doba, saj na rodiškem koru mogočno zadonita Vrabčevi priredbi ljudskih Jožef, prileten mož in Poslušajte vsi ljudje, letos pa so za liturgične potrebe izbrali tudi Tretjo Vrabčevo mašo.

Vodil jih je njihov zborovodja Edi Race, pri orglah pa spremljal prof. Tomaž Simčič. Sledil je še obisk pokopališča, kjer so zapeli ob pokojnikovem grobu, župnik Iztok Mozetič je opravil molitev, Igor Švab, občinski svetnik, pa je spregovoril pokojniku v spomin. Njegove besede so osvetlile lepo poslanstvo, ki ga imajo pevci, saj je glasba nepogrešljiva spremljevalka življenja in nagovarja globine srca, za lepo in dobro petje pa jih je neutrudno vzgajal pokojni skladatelj Vrabec. / Bj

Kultura ponovno v središču: mesec slovenske kulture v mestu

Kultura ponovno v središču: mesec slovenske kulture v mestu. Takšen je naslov niza petih kulturnih dogodkov, ki jih v Trstu ob slovenskem kulturnem prazniku prireja Slovenski klub in Gruppo/Skupina 85. Ustanovi že desetletja delujeta v Trstu in promovirata slovensko kulturo: letos sta prvič združili moči tako, da prireja v mesecu februarju niz dogodkov, namenjenih v prvi vrsti italijanskim someščanom in vsem radovednim ljudem, ki bi radi spoznali tudi slovensko dušo Trsta. Želja prirediteljev je bila ustvariti koledar dogodkov, ob katerih bi lahko v slovenski kulturi uživali tudi tisti, ki slovenščine ne obvladajo.

Prvo srečanje je bilo v torek, 4. februarja, ko so v kavarni San Marco predstavili knjigo I nuovi arrivati Lojzeta Kovačiča. Niz se bo nadaljeval v soboto, ko bo ob 15.30 pri Sv. Justu štartal zgodovinsko umetniški sprehod po mestu. V ponedeljek, 17. februarja, ob 18. uri bo v novinarskem krožku pogovor z novinarko RAI Barbaro Gruden. V nedeljo, 23. februarja, ob 11. uri bo v muzeju Revoltella pogovor s slikarjem Frankom Vecchietom in voden ogled njegove razstave Memorabilia (vstopnina znaša 5 evrov). Zadnje srečanje pa bo v četrtek, 27. februarja, ob 17.30, ko bo v Postaji Rogers na tržaškem nabrežju pisatelj Boris Pahor spregovoril o knjigi Radoslave Premrl Un eroe in familia - Mio Fratello Janko-Vojko.

POGOVOR Marij Maver

Bitka med reveži se ne sme poglobljati

Po občnem zboru Slovenske prosvete smo predsedniku le-te, Mariju Maverju, postavili nekaj vprašanj, ki zadevajo kulturni utrip Slovencev na Tržaškem in prihodnost Tržaške knjigarnice, pri upravljanju katere naj bi bila soudeležena tudi založba Mladika.

Kako ocenjujete delovanje ustanov, ki delujejo v Slovenski prosveti?

Občni zbor SP je tokrat trajal dolgo, saj so predstavniki društev temeljito predstavili delovanje svojih ustanov. Utrip naših članic bi ocenil pozitivno, čeprav je na dlani drugačno družbeno okolje, v katerem se razvija kulturno življenje naših ljudi. Beležiti gre nekolikošen upad snovalcev in koristnikov tovrstnega kulturnega druženja, vsak ima danes tudi zaradi finančne krize osebne resne skrbi. Kljub temu pa si po občnem zboru SP upam trditi, da je občutiti še veliko premikanja na terenu našega slovenskega življa na Tržaškem.

Kako bo Slovenska prosveta delovala v prihodnje, tudi glede na ne ravno spodbudne novice glede financiranja naše narodne skupnosti?

Edini točen podatek, s katerim trenutno razpolagam, nam je sporočil Svet slovenskih organizacij. Slovenija bo namreč namenila naši narodni skupnosti milijon sredstev manj. Se pravi, da

bodo dotacije obsegale tri milijone evrov namesto štirih. Kako bodo posledično krčili sredstva posameznim organizacijam, še ni znano: verjamem, da bodo najhujše učinke občutile organi-

zacije, ki zaposlujejo osebe. Gre za stroške, ki jih je potrebno redno kriti. Po drugi strani še ne vemo, kako in kaj bo s porazdelitvijo italijanskih prispevkov preko dežele. Govor je o drugačnem financiranju dejavnosti posameznih ustanov, in sicer po principu 80 in 20: prvi delež naj bi sestavljali redni prispevki, preostalih 20% pa naj bi si ustanove pridobile na podlagi t. i. projektov. Verjamem, da so namenski načrti pozitivna stvar za implementacijo dosedanjih rednih dotacij; ne bi bilo pa dobro, ko bi

ti postali sestavni del budgeta ustanov, saj bi bilo novčenje projektov podvrženo prevelikim neznankam. Zlasti naše poklicne ustanove si tega rizika ne morejo dovoliti. Mladika lahko izda knjigo manj na leto, ne more pa kar tako odpuščati svojih uslužbencev. Grenko ugotavljam, kako tudi pri nas vsak misli nase: upam zato, da se bitka med reveži ne bo poglobljala.

Ali bi nam lahko pojasnili vlogo, ki naj bi jo Mladika imela pri novem upravljanju Tržaške knjigarnice. Ustanova se nahaja v težkem 'razdobju' likvidacije: knjigarna čaka na novo podjetje, ki naj bi jo upravljal. Govor je bil, da bi Mladika in Založništvo tržaškega tiska, ki je doslej imelo 10% paketa TK, prevzela vaje novega osebja, ki naj bi glede lastništva TK zamenjal dosedanjega Jadransko finančno družbo, ki je upravljal 90% deležem knjigarnice: JFD je namreč propadla konec lanskega leta.

Stvar je vse prej kot preprosta. Vsi verjamemo, da je Tržaška knjigarna pomembna kulturna in družbena postojanka slovenstva v mestnem središču. S komercialnega gledišča pa bi bilo pričakovati, da se TK - kot kateri koli drugi tovrsten trgovski osebje - sama obdrži na nogah. Doslej nam je le znano, da ima ta

ustanova vsakoletno izgubo: potemtakem je sprašujem, kdo si bo prevzel breme takšne trgovske dejavnosti.

Koliko znaša ta izguba, o kateri govorite?

Potrebni naj bi bilo 50 tisoč evrov za kritje luknje. Mladika razpolaga z budgetom, ki ga potrebuje za svoje redno delovanje, s katerim ne more kriti deleža te izgube. In stroški Mladike so že itak visoki. In to drži ne glede na že prej omejene rezii oziroma na novo porazdelitve dotacij. TK je v likvidaciji, novega subjekta, ki bi prevzel lastništvo, pa še ni in ne vemo, ali bo kdaj nastal. Stvar je še precej nedorečena, saj se zapleta ob še nerazčiščenih vprašanjih. Sprašujem se, zakaj ne bi bile pri tem poslu soudeležene tudi ostale založbe poleg Mladike in ZIT. Verjamem, da bi glede na simbolno težo TK tudi krovnici organizaciji morali prispevati zagonska sredstva za novo TK in hkrati prevzeti breme vsakoletnega morebitnega minusa.

Nekateri pravijo, da tudi lokacija ni najbolj posrečena. Mislim, da to ni glavni problem. Vprašati bi se morali, ali se niso bralne navade naših ljudi spremenile, ali se celo krči krog slovenskih bralcev v Trstu.

Omenili ste nerazčiščena vprašanja. Na kaj mislite?

Osebek, ki se pada v katerokoli trgovsko dejavnost, mora imeti jasen poslovni načrt, izbiten biznis plan. Tega načrta glede prihodnjega delovanja TK ni. Govor je bil, da bi Mladika prevzela 50-odstotni delež TK: zakaj pa bi morala naša založba prevzeti podjetje, za katero je znano, da posluje z izgubo?

IG

POGOVOR Marko Sancin

Pestro delovanje zbora Jacobus Gallus

Mišani pevski zbor Jacobus Gallus se pripravljajo za nastop ob osrednji proslavi ob Dnevu slovenske kulture v Trstu, ki bo eden izmed viškov njegove bogate dejavnosti v letošnjem pevskem letu, kot nam je povedal zborovodja Marko Sancin:

Letos se je sezona začela že avgusta s projektom Carminaccordion v okviru Slofesta, ki je bil dokaj uspešen, zato komaj čakamo priložnost, da bi ga ponovili. Na zborovskem tekmovanju v Postojni smo bili deležni zlate plakete, čeprav se nismo predstavili v najboljši formi... Letos je udeležba več kot zadovoljiva, prenovljen in zvočno izoliran vadbeni prostor pa zelo koristen za rast in izboljšanje zvoka, volja pevcev je spodbudna. V prihodnjih mesecih nas čaka kar nekaj nastopov: osrednja Prešernova proslava v Kulturnem domu v Trstu, tekmovanje v spomladanskem času in morda še kak

izobraževalni vikend.

Vloga tega zbora znotraj slovenske narodne skupnosti v Italiji se je v zadnjih letih spremenila in posodobila...

Zbor se je delno prenovil in pomladil. Njegova glasbena in zvočna podoba se zato prilagaja sodobnejšim ciljem in repertoarju. Ohranjamo stik z našim prostorom in delom naših odličnih skladateljev, a se ukvarjamo tudi z obzorji svetovne glasbene ponudbe. Ohranjanje kakovosti in obenem prenova sta cilja, ki smo si ju zadali, nujno pa potrebujemo boljše vokalno izobrazbo pevcev, ki pri nas peša, ker se jih premalo usmerja v učenje solopetja. Pojem dobrega zborovskega pevca danes ni isti kot pred petnajstimi ali dvajsetimi leti. Ni normalno, da imajo godbe šolo za svoje člane, pevski zbori pa ne. Inštrument moraš poznati, da lahko igraš, učenje inštrumenta (ali petja) pa je individualna in ne skupinska zadeva.

Kako načrtujete in zbirate program?

Nismo popolnoma v koraku s časom in sodobni zvočni prijemci so nam še nekoliko tuji. Za zdaj počasi in previdno izbiram program, ki nas lahko privede do tega cilja, obenem pa seveda izbiram skladbe, ki so zboru primer-

ne. Vsaj se trudim, da bi.

Kaj pogrešate v domači zborovski stvarnosti? Ideje? Možnosti izpopolnjevanja?

Pogrešam strukturo in načrtovanje. Športna društva gojijo svoj podmladek in imajo na osnovi

starosti in sposobnosti točno določen prestop v postopno višjo ekipo. Pri nas pa se še vedno naslanjamo na dobro voljo posameznikov. To nam ne omogoča primerne rasti in izobrazbe pevcev, le-tam namreč ne nudimo možnosti osebne rasti; veliko se jih izgubi po poti in kljub temu se marsikateri pevski sestav pri nas izkaže na najvišji ravni! Mislim, da bi s strukturiranim delom lahko bili res odlični.

Zbor Gallus je okrepljen stike z drugimi zbori na državnem ozemlju. Koliko izkoriščate pobude deželne in državne zborovskega združenja?

Zbor Gallus se trudi, da bi imel čim več stikov z drugimi realnostmi, ki so prisotne v našem mestu in v širši okolici. Večkrat sodelujemo tudi z drugimi zamejskimi zbori in zbori iz Slovenije, z raznimi zborovodji smo v zelo dobrih odnosih, kar je spodbudno. Veselim se vsakega podviga naših zborov in dirigentov in iščem z njimi dialog, izmenjavo idej in mnenj ter sodelovanje. Čas za vrtičkarstvo je minil, žal pa se še veliko ljudi tega ne zaveda, na vodilnih mestih še najmanj!

PAL

NŠK / V Narodnem domu

Odprtje oddelka za mlade bralce

Na predvečer praznika Slovenske kulture bo Narodna in študijska knjižnica v Trstu bogatejša za oddelka: v petek, 7. februarja, popoldne bodo namreč odprli prenovljene prostore v Narodnem domu, ki bodo odslej namenjeni predvsem mladim bralcem. V preteklih mesecih so delavci nekoliko preuredili prostore v pritličju Narodnega doma v ul.

Filzi, s katerimi knjižnica razpolaga že deset let. Povezali so dvorano in dva manjša urada ter jih opremili s policami v modrozeleni in oranžni barvi. Na nove police so knjižničarke postavile lepo število knjižnega in neknjižnega gradiva za mlade bralce: slikanice in kartonke za predšolske otroke, slikanice za prva leta osnovne šole, mladinska dela za starejše osnovnošol-

ce in za najstnike ter CD-je in DVD-je; precej bo tudi gradiva s poljudnoznanstveno vsebino ter priročnikov za šolske raziskave. Predšolski in šoloobvezni otroci bodo končno imeli na razpolago primeren prostor, v katerem bodo potekale dejavnosti, povezane s spodbujanjem branja in različnih vrst ustvarjalnosti, ter knjižničarke, ki bo skrbela samo za delo z mladimi.

Knjižnica bo za zdaj odprta dvajset ur tedensko, in sicer od ponedeljka do petka. Prva dva dneva v tednu bo odprta v jutranjih urah (9.00-13.00), da bodo lahko prihajali na obisk mladi v spremstvu vzgojiteljev, učiteljev in profesorjev, naslednje tri dni

pa bo odprta popoldne (14.00-18.00). V popoldanskih urah bodo zaživele že tradicionalne pravljicne urice za najmlajše, za nekoliko starejše obiskovalce in za najstnike pa načrtujejo srečanja s sodobnimi slovenskimi pisatelji, bralni krožek, predstavitev novosti mladinskega leposlovja, likovne razstave ilustratorjev, ustvarjalne likovne delavnice v sodelovanju z društvom KONS. Prostori bodo seveda primerni tudi za individualno in skupinsko učenje ter pisanje nalog. Vsekakor bodo v manjši čitalnici ponujali izbor časnikov, časopisov in revij, po katerih bodo lahko segali tudi starejši obiskovalci.

V Marijanišču na Opčinah Ob jubilejni 35-letnici Vesele pomladi

Vsak pevec je inštrument!

Da bi počastili jubilejno, 35. obletnico delovanja, so se pri Veseli pomladi odločili za poseben načrt, ki je zahteval veliko spretnost vseh soudeleženi bodisi na tehničnem bodisi na umetniškospisnem nivoju.

Na odru Marijanišča na Opčinah so namreč v nedeljo, 2. februarja, uprizorili mladinsko spevoigro Kresničnik Radovana Gobca. V nartprani dvorani Finžgarjevega doma so tako prvič v zamejstvu uprizorili delo, ki je nastalo leta 1928 po pravljici Marije Jezernikove in se je z uglasbitvijo primorskega skladatelja zapisalo v slovensko glasbeno zgodovino kot prva mladinska spevoigra. S petjem, plesom in igranjem so v posodobljeni jezikovni priredbi Mitje Gobca dekleta Mladinske vokalne skupine Vesela pomlad s sodelovanjem malih pevcev otroškega zbora pričarale zgodbo o navihanem kresničku, ki izgubi svojo lučko.

Ko je nad predstavo padel zastor, je bučen aplavz občinstva nagradil prizadevanje vseh nastopajočih in soudeleženi. Postavitev je bila izpeljana tehnično brezhibno: scenografsko so jo bogatili videoprojekcije (na primer za prikaz travnika, zvezd, lune, sonca), kar je dalo celoti tudi modernejšo in bolj dodelano podobo. Za glasbeno vodstvo projekta je poskrbela zborovodkinja Andreja Štucin, ki je svojim pevkam vlila pravšnji elan, da so se suvereno preizkusile v novi, zahtevni, a navsezadnje zelo spodbudni izkušnji. Bilo je to prvič, da so se pevke morale soočiti z daljšim nastopom, v programu katerega so morale igrati, peti in plesati: dejansko je bil to neke vrste mini muzikal, v zgodbo katerega so se dekleta vživele in ga sproščeno uprizorile. Prikupni so bili tudi otroci otroškega zbora, ki so sodelovali s koreografskimi nastopi. Celotna spevoigra je potekala izključno ob klavirski spremljavi Jane Zupančič. Režija Manice Maver je dovršeno učinkovala, lepe so bile scene in kostumi Magde Samec in

Veronike Škerlavaj (kostume so namreč pripravljali najmanj dva meseca). Koreografijo je podpisala Karmen Kobe. Prav je, da se ob takem podvigu omenijo še pomočnici Carmen Pelizaro in Milena Žerjal ter tonski mojster Samuel Kralj, ki je poskrbel za luči. Projekcije je ustvaril Erik Geletti, Urška Šinigoj pa je celoto povezovala. Vsi v Finžgarjevem domu so si najbrž po predstavi zaželeli, da bi Kresnička lahko upri-

Prizor iz spevoigre (foto M. Maver)

zorili tudi drugje, saj so pevke in zborovodkinja, a tudi vsi odborniki in sodelavci v ta projekt vložili veliko truda in dela. Nedeljski pevski in plesni popoldan je sklenil dvodelno praznovanje jubileja Vesele pomladi, ki se je začelo že v četrtek, 30. januarja, prav tako v openskem Marijanišču. Takrat so predstavili kodifikacijo metode, s katero je openski župnik, g. Franc Pohajač, dolga leta preko zbora Vesela pomlad uvajal mlade v svet petja. Študijo je izvedla Neža Hribar v knjigi z naslovom Note brez pomote – Glasbeno opismenjevanje v otroškem pevskem zboru (Založba Didakta). Avtorica, sicer po poklicu razredna učiteljica, je za svojo diplomsko nalogo pod mentorstvom muzikologa Ivana Florjanca razvila rdečo nit, ki bralca – resnici na ljubo zainteresiranega za glasbeno področje – uvaja v tri različne metode posredovanja pevskih veščin: Hribarjeva proučuje metodo Kodalyja, ki glasbene zakonitosti vključuje v posredovanje celostne

kulture nekega naroda, Američanke Justine Ward, ki se osredotoča bolj na pevski vidik, in metodo, ki jo je g. Franc Pohajač svojčas izbral za svoje delovanje pri zboru Vesela pomlad. Hribarjeva izhaja iz ugotovitve, da je glasbena nepismenost velik manko v pevski populaciji, kar šibi in otežuje delo pevovodij: splošna kakovost zborovskih sestavov bi se nedvomno povečala, ko bi z dovršenim programom

glasbenega pouka opismenjevanje glasbenih zakonitosti začeli že v prvih razredih osnovne šole. Žal se glasbeni pouk v Sloveniji izvaja preveč posredno (da o našem zamejskem okolju sploh ne govorimo), učitelji niso za tako poučevanje pevске vzgoje usposobljeni, otroci so preveč obremenjeni z ostalimi predmeti. O izsledkih svojega dela se je Neža Hribar pogo-

G. Franc Pohajač in Neža Hribar (foto IG)

varjala z muzikologinjo Rossano Paliago, ki je kot nekdanja članica Vesele pomladi suvereno dopolnjevala izvajanje avtorice: večer so dopolnjevali pevski intermezzi priložnostne skupine nekdanjih

članice Vesele pomladi, ki so s srcem ostale navezane na takratno, začetno obdobje openske pevске pustolovščine.

Učinki nemarnega poučevanja glasbene vzgoje v otroških letih se posledično odražajo v odraslih zborih, ko se mora zborovodja mučiti, da si pevci prisvojijo osnovno znanje skladbe. Pevski vidik, se pravi izvajanje skladbe, ki predstavlja višek prizadevanja vsakega zbora, potemtakem zamuja, kar stopnjuje dolgočasje med člani – trdi Paliago. Nedvomno je po mnenju Hribarjeve g. Pohajač s svojim delom z mladimi skrajšal usvajalne postopke s temeljito glasbeno vzgojo. Notni svet in splošneje glasbeno teorijo je tako na prikupen način približal mladim in v vsakem pevcu – tudi pri tistih elementih, ki so izostajali iz drugih zborov zaradi skromnih pevskih sposobnosti – vzbudil samozavest, da je on sam inštrument.

V pogovoru je Hribarjeva poudarila, da je g. Pohajač svojo metodo osnoval na različnih elementih, med katerimi je bilo pomirjanje pevcev, preden so začeli peti, ključnega pomena. "Pomirjanje članov zbora je bilo za zborovodnjo enakega pomena kot ritem in melodija pesmi, ki so jo nato vadili", je dejala avtorica. Nanašajoč se na osebne spomine, je Paliago poudarila tudi disciplino in red, ki sta zaznamovala tedanjo Veselo pomlad: g. Pohajač je lahko iz vsakega pevca izžul največ tudi zaradi podpore, ki jo je imel pri starših, kar je danes izredno težko. Hribarjeva je pripravljena, da bi veliko značilnosti Pohajačeve metode lahko vnesli v šolski glasbeni pouk. Dejansko je g. Pohajač vsakega pevca oblikoval v aktivnega člana pevске sestave: "V zadoščenju si Stejem, da so lahko z delom Neže Hribar tedanji preprosti

koraki uporabni za današnje zborovodje in pevce", nam je ob koncu predstavil skromno, nemara preskromno povedal g. Pohajač.

Obvestila

SKGZ in SSO v sodelovanju z ZSKD, Glasbeno matico, SSG in Slovensko prosveto prirejata ob slovenskem kulturnem prazniku osrednjo proslavo "Artsprehod - z besedo in glasbo po sledeh Slovencev v Trstu" v nedeljo, 9. februarja, ob 17. uri v Kulturnem domu v Trstu. Med proslavo bo v mali dvorani animacija za otroke.

Potovanje z Novim glasom v Maroko bo od 21. do 28. maja 2014; odhod z letališča v Ronkah.

Za vpisovanje in informacije: uprava Novega glasa v Gorici, tel. 0481 533177, uredništvo v Trstu, tel. 040 365473, g. Jože Markuža tel. 040 229166. Kdor želi prejeti program po elektronski pošti, naj sporoči na naslov: mohorjeva@gmail.com ali uprava@noviglas.eu

Poštena gospa nudi oskrbo starejših ljudi v obliki izmenjave. Več informacij 00385 2386744.

Darovi

Za Novi glas daruje S. Ž. 5 evrov.

8. februarja 2006

8. februarja 2014

Nadja Maganja Jevnikar

Ob osmi obletnici smrti se bomo drage žene in mame spomnili pri maši v soboto, 8. februarja, ob 17. uri v župnijski cerkvi v Sv. Križu.

Ivo, Peter, Ivan

Mamo Paolo Corbatta in očeta Dejana Gerina

ter njuno prvorojenko Erikko

je pred kakim tednom razveselilo rojstvo

sina oz. bratca **MARTINA**.

Voščimo mu trdnega zdravlja

in veliko sreče v življenju!

MoPZ Fantje izpod Grmadc

OPČINE Ob praznovanju sv. Janeza Boska

"Ko se srce poveže z umom"

"Ko se srce poveže z umom", lahko prislushnemo koncertom, kot je bil tisti novogoriškega okteta Vrtnica. Tako je župnik Franc Pohajač označil nastop in sporočilni pristop pevcev, ki so obogatili praznovanje sv. Janeza Boska v cerkvi svetega Jerneja na Opčinah. Pevska počastitev pa se je začela že prej, saj je cerkveni zbor sv. Florijan, ki ga je skrbno

renesansi in črnski duhovni pesmi), a z velikim upoštevanjem sporočilnosti besedil v zbranem, intimnem podajanju zapetih molitev.

Pevci okteta Vrtnica izhajajo iz slovenske oktetoške tradicije; njihov zvok je homogen, uravnotežen, mehak in prijazen. Pevci se prepričljivo vživljajo v vsako skladbo, kar na poseben način nagovarja poslušalce z vsebinami, ki

Novogoriški oktet Vrtnica

pripravila Melita Vidau, občutečno in suvereno sodeloval pri oblikovanju svete maše.

Sledil je koncert gostujoče skupine, ki ga je župnija priredila s sodelovanjem mešanega in moškega zbora Sv. Jernej ter društva Finžgarjev dom. Priznani oktet, ki deluje pod mentorstvom Marka Muniha in ima pestro mednarodno dejavnost, je premišljeno izbral program, s katerim je pevška pot vodila skozi različne barve sakralne glasbene izpovedi tako v časovnem razponu kot z upoštevanjem katoliške, pravoslavne in protestantske literature. Na tem potovanju so pevci ostali vse skozi zvesti svojemu pevskemu izrazu, brez poudarjanja stilnih značilnosti skladb (predvsem pri

jih ubrano petje posreduje. Oktet se je najprej bolj sproščeno soočil z akustiko in publiko cerkve s skladbami iz obče znane slovenske cerkvene zakladnice 19. stoletja, katere romantični legato je še nadalje vplival na Gallusovo polifonijo. Sledile so skladbe Griega, Čopija, sentimentalna spevnost sloga Bepija de Marzija, navdihnjene Poulencove molitve sv. Frančiška, izpovedne pravoslavne skladbe Mokranjca, Čajkovskega in Fatejeva, nazadnje pa ameriške črnske duhovne pesmi. Openska publika se je navdušeno odzvala na zelo prijeten pevski večer, ki ga je gostom v dobrodošlico uvedlo petje moškega zbora Sv. Jernej pod vodstvom Walterja Lo Nigra.

PAL

V Društvu slovenskih izobražencev o dr. Antonu Gregorčiču

Delal je za svoje ljudi, za Slovence

Osebnost je hodil od družine do družine in zbiral podpise prej za slovenski vrtec, nato se za šolo. To je delal za svoje ljudi, za Slovence. Bil je kobariški rojak, duhovnik, ki je postal alfa političnega dogajanja na Goriškem v drugi polovici 19. in v prvem desetletju 20. stoletja; po njem sta danes poimenovana krožek za družbenopolitična vprašanja v Gorici in župnijska dvorana v Štandrežu. Kljub temu da je bil uspešen bogoslovni profesor in bi lahko ostal na Dunaju, kamor so ga poslali, se je raje vrnil in začel javno delovati v Bralnem in podpornem društvu. Prizadeval si je, da bi ustanovili slovenske šole v Gorici, saj so dotlej obstajale samo italijanske. Ko je zajadral v politiko, ga škofijski ordinariat ni podpiral pri tem, sam pa se je prišteval h krogu narodnih katolikov.

Dr. Anton Gregorčič je bil pomembna osebnost na Goriškem. Lani je pri Goriški Mohorjevi družbi izšla njegova monografija izpod peresa Petra Stresa, ki nam daje prvi celosten oris tega slo-

venskega duhovnika in politika. Avtor monografije je zgodovinar in upokojeni šolnik, kobariški rojak, ki je že vrsto let doma v Brdih. Ukvarja se z zgodovinskim pismem in raziskuje kobariško preteklost, za kar je prejel tudi priznanje.

Zbrane poslušalce Društva slovenskih izobražencev je v imenu založbe pozdravil Marko Tavčar, ki se je zahvalil avtorju za

podrobno predstavitev lika. V zadnjih desetih letih je pri Goriški Mohorjevi izšlo veliko knjig z življenjepisom pomembnih osebnosti, ki so se borile za slovenstvo.

Avtorja je predstavil Tomaž Simčič, ki mu je tudi zastavljal vprašanja. Anton Gregorčič je bil dolgo let državni in deželni poslanec, namestnik deželnega glavarja in predsednik političnega društva Sloga ter urednik številnih časopisov. Sodeloval je v mnogih političnih spopadih in pri tem uspeval, ker je načrtoval korake. Dolgoročno je gledal na svoj narod; bil je trdna osebnost in nič ga ni vrglo s tira. Tudi po prvi svetovni vojni je spet deloval, imel je svoje časopise in knjigarno. Delal je do leta 1923, dve leti pozneje je umrl. Pokopan je v Štandrežu.

Ustanovil je slovenske šole v Gorici s prostovoljnimi prispevki, od države pa je izprosil denar za plačilo učiteljev. Njegova najpomembnejša zasluga je ta, da so takrat Slovenci na Goriškem dobili slovenske šole in postali

enakopravni z Italijani. Poleg tega je vse poimenovanje na Goriškem postalo slovensko; tako na sodiščih kot poštah in drugih ustanovah se je govorilo slovensko. Dr. Gregorčič je leta 1913 na deželnih volitvah dokončno izgubil politično bitko z radikalno katoliškimi krščanskimi socialci, ki so prevladali na Goriškem, on pa je politično ostal na slepen tiru. Ta spopad je imel dolgoročne posledice.

Sam je spadal v krog narodnih katolikov, ki so bili dejavni od pomladi narodov do prve svetovne vojne in so postavljali narodnost in vero na enako raven. S Sedemjem je prišel navzkriž, saj je bil katolik in je zahteval, da ima v politiki proste roke. Dr. Gregorčič je bil samozavesten in je poudarjal, da se politika sodi po dosežkih. Bil je pripravljen iti do meje, ko je to koristilo slovenskemu narodu, da ni politično propadel. Tudi ko so mu odvzeli institucije, je načrtoval nadaljnji korak. Bil je dober načrtovalec in garač. Kot je podčrtal zgodovinar Stres, "so bili primorski duhovniki v 19. in 20. stoletju izjemni narodni delavci. Lahko smo jim hvaležni, da so skrbeli za slovenski jezik, narodnost in kulturo nasploh".

Šin

Slovensko zdravniško društvo Trst – Gorica (2)

Ogled znanih in manj znanih biserov Dolenjske

Društvo za ohranjanje dediščine si z različnimi prireditvami, npr. s tradicionalnim praznikom suhega sadja, prizadeva, da bi poživilo ta kraj. Tu so "zamejski" izletniki v lončenih skledicah in z lesenimi žlicami jedli Trubarjevo malico, proseno kašo, skuhan v "kompotu iz suhih sliv" – vanj dajo tudi cimret in limonino skorjo ter jo zabelijo z maslom in na koncu postavijo za nekaj minut v kruš-

gend in zgodbi o Dolenjski, Krki, Gradu Otočec in še marsičem. Poseben čar je imel sprehod po starem jedru Novega mesta, ki leži sredi gričevnate pokrajine, na zavoju reke Krke in ima razvejeno šolsko, pa tudi trgovsko omrežje – spomnimo le na farmacevtsko in kozmetično (Krka), tekstilno (Labod) in lesno (Novoles) ter avtomobilsko (Revoz in Adria Mobil) industrijo. Vodička Marjana jim je na kratko obnovila zgodovino mesta, ki so mu bile me-

stne pravice dodeljene pisno s posebno listino 7. aprila 1365. Mesto se lahko ponaša z najbližji iz starejše in mlajše železne dobe, v kateri se prepletata gotski in baročni stil, posebnost pa je tudi lomljena vzdolžna os cerkve; njeno notranjost bogati Tintoretova oltarna slika sv. Nikolaja. L. 2006 je bila ustanovljena škofija Novo mesto in od tedaj je cerkev postala stolnica. Na glavnem novomeškem trgu je na zgornjem delu pritegnil pozornost obiskovalcev iz zamejstva sedemkotni vodnjak, na robu katerega so vklesani verzi Kettejeve pesmi Na trgu. Pesnik jih je posvetil Angeli Smole, v katero se je zaljubil, ko je prebival v Novem mestu. Hiša, v kateri je stanovala, stoji prav na tem trgu. Vodnjak je bil izdelan po zamisli arhitekta Marjana Mušiča in je bil postavljen l. 1955 na mestu, kjer je do l. 1903 stal li-toželesni vodnjak. Potem ko so si izletniki dodobra napasli oči po Novem mestu, so se z avtobusom odpeljali proti gričem, posejanim z zidanici, ki so vabljive tudi za turiste – nekatere dajejo v najem prav v ta namen. Na vinski gorici Grčevje, od koder je izjemen razgled na Gorjance in dolino Krke, so si ogledali lepo cerkvico sv. Jurija, v kateri so pred tremi leti restavrirali 400 let star baročni oltar sv. Jurija in enega izmed stranskih oltarjev – tretji še čaka na restavratsko delo -, tako da sta zablestela v vsej nekdanji lepoti. Tu jim je lep orgelski koncert pripravil študent David Pavlin z izvajanjem kratkih del raznih skladateljev. Ob cerkvi raste sadika 400-letne trte iz Maribora. Preden je "Martinove" potepuhe v nedeljo, 17.

Obed z odlično proseno kašo

no peč. Jed je okusna in zelo nasiti.

Iz tega ozračja starih časov so se "letoviščarji" spet povrnili v sedanjost, ko so stopili v lepe prostore Šmarjeških Toplic in se v tamkajšnjih bazenih s termalno vodo, ki ima okrog 32 stopinj - v zunanjem bazenu je bilo kar hladno - in je primerna za zdravljenje bolezni srca ter ožilja, sprostiti, nekateri tudi v savnah ali na različnih masažah. "Martinovo" večerjo so po večkilometrskem iskanju prave poti - zaradi zgrešenih navodil - končno lahko okusili v gostilni Javornik, ki zaslužno slovi po jedeh iz krušne peči. Naslednji dan so vstali ob rahli meglici in se po zajtrku, na katerem si gosti lahko poteši marsikatero željo po sladkih ali slanah dobrotah, odpravili proti Novemu mestu. Prijazna in zgovorna vodička Marjana jih je najprej seznanila s tem, da je predvidena vožnja s pokritim splavom po Krki odpadla zaradi narasle reke - najavljenejša ješprenja s klobaso in domačega štrudlja iz krušne peči pa so bili vseeno deležni, in sicer v prijetni gostilnici pri Štefki ob zvokih ljudskih pesmi, ki so jih zapeli oz. zaigrali domači fantje in skupina ne ravno rosno mladih kitaristk. Med potjo jim je gospa Marjana natresla cel kup zgodovinskih podatkov, pa tudi le-

Pred stolnico sv. Nikolaja

rimskimi ostalinami in drugimi zanimivostmi iz različnih dob, npr. iz časa, ko je prešlo v habsburške roke, pa iz časa Napoleona vse do današnjih dni. Zaradi tega zgodovinskega bogastva spada med najmenitnejša slovenska mesta.

Potepanje po njegovih ulicah je izletnike pripeljalo do stolnice sv. Nikolaja (tudi Kapitlja) vrh griča nad starim mestnim jedrom. Posebno zanimiva je njena arhitek-

novembra, žal pot spet odpeljala proti domu, so se ustavili v vasi Paha na Matjaževi domačiji, ki je prejela nagrado STO za inovativnost, Srebrni sejalec 2008. Tam jim je gospodinja po dobrodošlici - pogачi in pijači - razkazala okrog 150 let staro hišo, kri-

Matjaževa domačija v vasi Paha

to s slamo; vključena je v evropsko mrežo Hiše s tradicijo. Ogled hiše odstira pogled v skromno življenje naših prednikov. Ti so s kopicami otrok živeli v takih majhnih hišah, kot je ta, ki ima povsem ohranjeno zunanjsost; v notranjosti pa ima kakšno predelavo, npr. žal so odstranili črno kuhinjo, naredili pa so kopalnico in majhno savno, ker so večsih to domačijo dajali v najem gostom, danes pa ne več. Pod kuhinjo je klet, ki ima stopnice, vodeče v zgornje prostore, da pozimi ni bilo treba iti po zunanjih. Gospodar Matjaž je tržaškim in goriškim gostom na lesenem po-

du pripravil pokušno cvička oz. vseh vin, ki ga sestavljajo (dolenjsko belo, frankinja, žametovka), V 20-minutni multimedijski predstavitvi Zgodba o cvičku, "dolenjskem posebnežu", ki jo je sam napisal v duhovitem slogu, so "v sedmih dejanjih" spoznali zgodovino vinske trte in vina, vinske zavetnike, posodo za vino, vse tri slovenske vinorodne dežele, sestavo cvička in pridelavo od zgodnje pomladi do pozne jeseni. Gostom so postregli tudi z domačim ajdovim kruhom, orehi, domačim sirom in narezkom. Hčerka Ana jim je recitala pesem-dobrodružico, ki jo je napisal

njen oče Matjaž. Med drugim so od njega izletniki izvedeli, da je bil pred leti na Otočcu sloviti igralec Roger Moore, ki se je še sam "zatreskal" v cviček, tako da mu sedaj vsako leto za njegov rojstni dan pošlje gospod Matjaž 50 litrov te "zdravilne kapljice". Kljub nekaterim nepredvidenostim je tudi tokratni Martinov izlet lepo uspel in v avtobusu je bilo ozračje prijetno, saj je kot vselej dobro delovala potujoča ambulanta dr. Mirana Dolharja; njejeva domača zdravila nenehno vse težave, pa tudi slabo voljo!

/konec
Iva Koršič

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (36)

Mariza Perat

"Roža Skrivnostna" v Krminu

In prav tu so se v zvezi s kipom začeli opažati nenavadni pojavi. Tako poročajo, da je glasbilo, ki je stalo ob kipu in je služilo za spremljavo petja, večkrat kar samo od sebe pričelo igrati, čemur so bile priča številne zanesljive osebe. Ko so nato v Romansu zgradili novo cerkvico, so se redovnice leta 1736 vrnile v Krmin.

Kmalu zatem so gojenke, nato tudi redovnice, bile priča nenavadnemu pojavu: dne 15. januarja 1737 so z desne roke Marijinega kipa pričele kapati kristalno čiste kaplje, tako da sta obkela in pajčolan na tisti strani bila popolnoma premočena. Pojav si je ogledal hišni kaplan Valentin Tomaio, doma iz Krmina, zatem pa še msgr. Sertorio Del Mestri, predstojnik omenjenih redovnic. Msgr. Del Mestri je h kipu pripeljal še generala Lanthierija iz Gorice in nekaj drugih odličnikov, ki so ravno tisti dan bili pri njem na obisku. Seveda so tudi oni bili na moč začudeni, saj si pojava nihče ni znal razložiti.

Novica o čudežnem dogodku se je bliskovito razvedela in ljudje so v trumah začeli prihajati v samostan, da bi tudi sami bili priča nenavadnemu prizoru. Že isti dan se je zgodil tudi prvi čudež, ko je vpricho ljudstva pred Marijinim kipom nenadoma ozdravel devetinsedemsetletni Leonardo Cochiar, kot je to pod prisego potrdil njegov nečak, duhovnik Leonardo Cochiar.

Msgr. Del Mestri, ki je bil v tistem času goriški arhidiacon, se je še istega dne spet vrnil k redovnicam, da bi si kip znova ogledal. Z njim je bilo več duhovnikov in redovnikov, namreč kapucinov in karmeličanov, ki jih je bilo takrat v Krminu kar lepo število. S kipa, ki je stal na mizi, so tudi v njihovi prisotnosti kar naprej padale kaplje. Zdelo se je, da se kip poti.

Tedaj je msgr. Del Mestri kip vzel v roke in si ga natančno ogledal. Isto so storili tudi ostali duhovniki, vendar niso mogli ničesar dognati. Vsaka prevara je bila izključena: kip je stal na mizi sredi hodnika, daleč od sten, ločen od vseh drugih predmetov, ni stal v vdolbini in tudi ni bil zavarovan s steklom

oziroma kristalom.

Kljub temu msgr. Del Mestri ni bil še do kraja prepričan, zato se je naslednji dan z drugimi duhovniki spet vrnil h kipu. Pojav se je ponovil in je nato nepretrgoma trajal petnajst dni. Seveda se je o tem kmalu razvedelo tudi v drugih krajih, tako da so se k redovnicam, kjer je bil shranjen kip, vsak dan zgrinjale množice ljudi.

Tudi msgr. Del Mestri je skupaj z drugimi duhovniki vsak dan prihajal k redovnicam in skrbno opazoval kip.

Po petnajstih dneh je ob prisotnosti svojega tajnika g. Ivana Juvanciča, znanega teologa in izvedenca v cerkvenih zadevah, ter drugih duhovnikov o omenjenem pojavu natančno izprašal najprej prednico in nato še vsako redovnico posebej. Podatki, ki jih je dobil, so se med seboj do podrobnosti ujemale. Msgr. Del Mestri je tedaj naročil svojemu tajniku, naj v trajen spomin na čudežni dogodek sestavi uradno poročilo, ki naj tudi potomcem priča o slavi Boga in Njegove Sveste Matere, ki se je v tem dogodku razodela.

Kmalu so ljudje od blizu in daleč začeli prihajati v Krmin. Vzcvetela je prava verska obnova, ki je prinesla številna spreobrnjenja bodisi med domačini bodisi med tistimi, ki so prihajali od zunaj. O tem poročilo takole pripoveduje:

"Ko so ljudje izvedeli za čudežni pojav, so od vseh strani prihajali v Krmin. Treba je bilo zato poskrbeti za zadostno število spovednikov, da bi lahko ustregli vsem, ki so se želeli spovedati. Mnogo je bilo spreobrnjenj. Ljudstva je bilo toliko", še pravi poročilo, "da niso vsi mogli dobiti prenočišča in so mnogi bili prisiljeni prenočevati pod milim nebom. In vendar so ti kar naprej prepevali hvalnice Materi Božji, da jih je bilo veselje poslušati. Ta naval ljudstva je trajal približno osem let".

V tem času so se verniki vsak večer zbirali pred čudodelnim kipom in tu molili rožni venec. Molitev so nadaljevali tudi v času, ko je bil samostan zatrt, vse do leta 1868, ko so zaradi nesporazumov, ki so nastali, to pobožnost opustili.

/ dalje

Marijin kip

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (12)

Ledvični tip človeka

Po kitajski tradicionalni medicini vemo, da se ledvični tip človeka konstitucionalno kaže kot suh, visok, bled, s tankimi ustnicami, tankimi kostmi, malo oziroma šibkimi lasmi, malo energije, vedno mu je mraz, je sramežljiv, introvertiran, asocialen, bojazljiv, neodločen, negotov, nestabilen, se vedno oblači v črno, ne mara biti v centru pozornosti in mu kronično primanjkuje vitaminov in mineralov. Taki ljudje so že rojeni s premalo energije, lahko so nedonošenčki, lahko je bila pri porodu kakšna komplikacija. Takšen človek potrebuje skozi celo življenjsko obdobje pomoč več kot ostali, pa naj bo to vitaminska, mineralna, probiotična ali psihološka. Podzavestno se ledvični tip človeka zaveda, da ima malo rezerve in da se mora "čuvati". Zato bo skozi vse življenje bolj previden. Taki ljudje so zelo občutljivi na mraz. Že kot otroci se ne bodo hoteli kopati v mrzlem morju, saj nezavedno vedo, da jim hlad jemlje energijo. Zato bodo sovražili kopanje v mrzlem morju, smučanje ali pa zimo na splošno. Ledvični tip je nagnjen predvsem k vnetju sečil, mehurja in rodil oziroma genitalij, zato je priložljivo, da pogosto jemlje sredstva, ki krepijo imunski sistem.

Naturopat obravnava človeka celostno, saj samo jemanje ustreznih dodatkov k prehrani pri človeku ne bo odpravilo težav. Naturopat išče vzroke bolezenskega stanja in svetuje, kako naj človek spremeni svoj stil življenja, da bo odpravil vzroke, ki so ga do takega stanja pripeljali. Na takšen način postane človek resnično odgovoren za svoje zdravje, saj ve, da je on tisti akter in nihče drug. To je tudi najbolj pravično, čeprav je današnji svet usmerjen

prav v nasprotno smer. Za naše neuspehe in slabosti je vedno kriv nekdo drug! To ni res! Mi smo pomembni, sami si krotimo življenje, sami izbiramo, ali bomo zdravi ali pa bolni. Da povzamemo: emocionalni del in fizična bolezen sta tesno povezana. Ledvični tip, ki je plašen, negotov idr., bo pogosteje zbolel za boleznimi depresivnega stanja, epilepsijo, paničnimi napadi itd. Ledvični tip človeka se boji točno določenih stvari (npr. arahnofobija, strah pred pajki).

NOVI
GLASODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C,
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publistarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi letih.

Novi glas je član Druženja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To število smo poslali v tisk v torek, 4. februarja, ob 14. uri.

Potreben bi bil nov sporazum med Slovenijo in Svetim sedežem

Politične stranke zavzeto v pripravah na evropske volitve

V raznoliki kroniki dogajanja v Sloveniji je zmeraj veliko tistih dogodkov, ki najbolj zanimajo in pogosto tudi vznburjajo javno mnenje. Pred dnevi so bili to priznanje nekdanjega evropslanca in bivšega zunanjskega ministra Zorana Thalerja, da se je od nekega angleškega časopisa dal podkupiti in za to domnevno prejel sto tisoč evrov, s slovenskim tožilstvom dogovorjeno kazen pa bo ob koncu tedna prestajal pet let. Nekdanji vseslovenski direktor Stanovanjskega sklada Slovenije Edvard Oven je bil zaradi špekulacij s stanovanjskimi zemljišči, s katerimi je hitro in zelo obogatel, obsojen na štiri in pol leta zapora. Toda glavna novica dneva je prišla iz Finske, kjer je sodišče oprostilo skupino finskih udeležencev prodaje vojaških vozil vrste Patria Sloveniji, obtoženih podkupovanja in goljufij. V Sloveniji del pravne stroke zdaj meni, da bo razsodba iz Finske vplivala na drugostopenjsko obravnavo v isti zadevi pri nas, saj se je sodnica pri utemeljevanju prvostopenjske sodbe sklicevala na domnevne dokaze, pridobljene na Finskem, ki pa jih je tamkajšnje sodišče zdaj v celoti in v vseh točkah zavrglo. Odločitev finskega sodišča v zadevi Patria naj bi najbolj presenetila in razočarala tiste politične vplivneže in kroge, ki bi drugostopenjsko obravnavo pred višjim sodiščem v Ljubljani morali raziskovati za nadaljevanje

Edvard Oven

političnega pogroma zoper SDS in Janeza Janšo in s tem zmanjšali njune možnosti na evropskih volitvah 25. maja. Vzdušje v zvezi s temi volitvami je tako posebej bleno, da se zdi, da v nekaterih strankah vsi poslanci pričakujejo, da bodo lahko kandidirali in

kratična stranka upokojevcov (Desus) pa enega evropskega poslanca. Drugim političnim strankam v Sloveniji naj ne bi uspelo izvoliti nobenega poslanca v evropski parlament.

Medtem je iz različnih razlogov ponovno postalo aktualno in pereče sporazumevanje med državo in Svetim sedežem. Mineva deset let od potrditve sedanjega sporazuma med obema pravnima in državnima subjektoma o pravnih vprašanjih, ki pomeni osnovo za vse nadaljnje pogovore in dogovore. Tadej Strehovec je v komentarju, objavljenem v novi številki slovenskega katoliškega tednika Družina, opozoril, "da v zadnjih letih, zaradi kompleksnih zgodovinsko-družbenih-političnih dejavnikov, dlje od tega sporazuma nismo prišli. Varčevalni programi prejšnje in sedanje vlade niso prizadeli samo navadnih državljanov, temveč tudi vse verske skupnosti. Posebnost Slovenije je tudi v tem, da je verouk v vseh javnih šolah prepovedan z ustavno odločbo, njegovo izvajanje v župniščih pa bo predmet "davka", s katerim se bo financiralo "omejevala" svoboda delovanja verskih skupnosti. Med nerešena vprašanja sodi tudi uveljavljanje pravice do ugovora vesti. S podobno stisko se soočajo tudi starši, ki se v javnih šolah srečujejo s spornimi pogledi na družino, spolnost in pred sodki zoper verska prepričanja". Tadej Strehovec v tedniku Družina nadalje meni, "da napoved sedanje vlade, da bo najkasneje do letošnjega svetega večera (24. decembra) sprejela popolnoma

bodo zanesljivo tudi izvoljeni v evropski parlament. Med prvimi je svojo kandidaturo za evropski parlament objavil Igor Lukšič, predsednik Socialnih demokratov. Slovenija bo v evropski parlament, tako kot v tem mandatu, ki se končuje, izvolila 8 poslancev. Sodeč po javnomnenjski raziskavi Centra za evropske študije v Bruslju, bi na volitvah v evropski parlament zmagala Evropska ljudska stranka (EPP), v Sloveniji pa bi bili volilni izidi naslednji: Slovenska demokratična stranka (SDS) bi izvolila 3 evropske poslance; Pozitivna Slovenija (PS) 2 poslance; Socialni demokrati (SD) dva poslance; Demo-

nov zakon o verski svobodi, ne obeta nič dobrega. Iz internih vladnih krogov že prihajajo informacije, da bodo razprave o novi "verski zakonodaji" lahko odprle vrata političnim zlorabam verskih skupnosti z namenom mobilizacije volilnega telesa in kot del priprav na naslednje državnozborske volitve. Zato vse kaže, da nas iz takšnega začaranega kroga novih oblik omejevanja verske svobode in političnih manipulacij na dolgi rok lahko reši samo eno, to je nov, drugi sporazum med Slovenijo in Svetim sedežem". V teh dneh pa Slovenci zaznamujemo pomenljiv jubilej, 150. obletnico ustanovitve znanstvene in kulturne ustanove Slovenska matica. Zasnovala jo je skupina mariborskih rodoljubov z namenom, da bi v slovenskem jeziku tiskala in širila zahtevnejša dela z najrazličnejših področij, dvigovala raven izobraženosti in znanja ter ustvarjala slovensko izrazoslovje za različna področja in dejavnosti. Za ustanovitev Slovenske matice je tudi avstrijski cesar Franc Jožef prispeval 500 goldinarjev. Ob proslavljanju 150-letnice ustanovitve, ki je potekalo pod pokroviteljstvom državnega poglavarja Boruta Pahorja in ob udeležbi mnogih znanih predstavnikov sveta znanosti in kulture iz Slovenije in tudi iz tujine, so Slovenci matico poimenovali "kot znanstveno in kulturno ustanovo, ki prireja znanstvene sestanke o najrazličnejših problemih slovenske znanosti, kulture in družbe ter njene prihodnosti. Hkrati je založba, ki skrbi za izdajanje vrhunskih izvornih del ter prevodov humanistike in naravoslovja".

Marijan Drobež

Žled spraval Slovenijo na kolena Katastrofa

Teško se je v tem tednu izogniti pojavi, ki je Slovenijo dobesedno spravil na kolena. Narava je še enkrat pokazala, česa je zmožna. Pokazala je, kako je velika in kako majhen je človek. Saj vem, da gre za obrabljeno frazo, a kaj, ko nam pogled na zastrašujoče fotografije in posnetke območij, ki so najbolj pod udarom, prinaša prav to sporočilo. Tokrat pa je bila narava, če si lahko privoščimo personifikacijo, še bolj cinična. Slovenije ni spravila na kolena izjemna katastrofa, kakršna je lahko potres, povodenj, izjemna burja, dolgotrajna suša in podobni ekstremni pojavi. Ne, tokrat je šlo za kombinacijo vremenskih pojavov, ki so za sedanji letni čas običajni, a so se zvrstili na tak način, da so paralizirali celotno Slovenijo.

Zakaj se pojavlja žled?

Žled je pojav, ki je tipičen za vsako zimo. A v precej manjših količinah in s precej manjšo rušilno močjo. Ironija usode je, da ob tem pojavu ni nikakršnih apokaliptičnih simptomov, niti posebnih znanih nesreče. V Sloveniji se je sredi prejšnjega tedna pojavila daljša slaba vremenska fronta s številnimi padavinami. Zapadlo je tudi veliko snega, kar pa nikakor ni botrovalo hudi ujmi, ki si smo ji bili potem priča. Usoden je bil dež in z njim v kombinaciji nekoliko bolj mrzle temperature, ki pa so prav tako bile v povprečju tega letnega časa. Kaj

je torej povzročilo katastrofo? Fenomen žledenja, ki je prvi povzročitelj izjemne gnotne škode, marsikomu doslej ni bil posebej jasn. Zakaj do njega pride? Kaj je zanj vzrok? Kako se z njim soočiti?

Sloveski mediji so ga dokaj učinkovito opisali na tak način: žled je ledena obloga na drevju, žicah, stebrih daljnovodov in drugod. Njegov nastanek gre pripisati temperaturni inverziji: v višjih legah je zrak toplejši in zato dežuje. V spodnjih legah pa, kjer je temperatura okoli ledišča, padavine zamrznejo in tako ustvarijo ledeno oblogo. To je razlog, zakaj ne sneži kljub temperaturam okoli 0 stopinj celzija v nižjih legah, in to je tudi razlog, zakaj padavine zamrznejo pri tleh. Fenomen, ki smo mu bili priča v Sloveniji v tem tednu, se je prvič zgodil v takih razsežnostih in ga tako obsežno nismo bili vajeni.

Katastrofalne posledice

V trenutku, ko nastaja zapis, se stanje še ni umirilo. Ljudje so še vedno brez elektrike, akumulatorji iz sosednjih držav sicer prihajajo v Slovenijo, a stanje je še vedno zelo kritično. Da razumemo razmere, s katerimi se je ta teden spopadala Slovenija, je najbolje osvetliti statistične podatke. V ponedeljek, 3. februarja, je ob najhujši ujmi brez elektrike ostalo 250 tisoč ljudi, to je približno 13 odstotkov celotne slovenske populacije. Zelo zgovorne so tudi številke o gospodin-

jstvih brez dotoka električne energije. Po podatkih, ki jih je posredoval v ponedeljek minister Roman Jakič, je bilo takrat 117 tisoč gospodinjstev brez elektrike (!). Daleč največ jih je bilo na območju, ki ga oskrbuje Elektro Ljubljana (območje Ljubljane in jug države): tam je bilo prizadetih 70 tisoč gospodinjstev, na Celjskem je bilo 30 tisoč prizadetih hiš, na Primorskem 12.700, na Gorenjskem 3.800. To še ni vse: kar nekaj je bilo tudi takih primerov, ko so ljudje ostali brez še osnovnejšega preživetvenega elementa, pitne vode. Po podatkih mariborskega vodovoda je bilo v ponedeljek na Štajerskem brez

oskrbe dobrih 5 odstotkov uporabnikov. Pomoč so v tem primeru ponudile sosednje države, predvsem s številnimi agregati. Tako so skušale oblasti zajezi problem pomanjkanja elektrike, ki je v današnjem svetu nepredstavljiv. Na prizadeta območja so iz Avstrije, Madžarske,

Hrvaške in Italije pripeljali zajetno število akumulatorjev, ki so pomagali pri preboju skozi prvo, najtežje obdobje. Drži pa, da je težko sestaviti oceno, kdaj bodo nevarnosti zaradi žledoloma odpravljene. Žledolom je namreč hudo načel infrastrukturo za električno napeljavo. Po ocenah ministra Jakiča, je bilo na tleh približno 500 ton železja, daljnovodov in kablov. Napovedi o ponovnem usposabljanju celotne infrastrukture so zelo različne, v nekaterih območjih, predvsem tistih bolj odročnih in tistih, ki so popolnoma odrezani od sveta, je mogoče slišati, da bo ta proces lahko trajal tudi več tednov.

Velika škoda v gozdovih

Vremenska ujma se je tokrat močno znesla tudi nad naravo. Slovenija, najbolj gozdната država v Evropi, je prav v tem segmentu utrpela izjemno hude izgube. Da bo slika jasna, je tudi tukaj najbolj primerno poslužiti se statističnih števil. Žledolom je poškodoval

Kratke

Odrske deske je za vedno zapustila Marjanca Krošl

Dne 22. januarja je Slovensko ljudsko gledališče Celje naznanilo žalostno novico, da je v 83. letu starosti umrla dramska igralka Marjanca Krošl, dolgoletna članica ansambla Primorskega dramskega gledališča Nova Gorica. Rodila se je 30. oktobra 1931 v Mariboru. Dramsko igro je študirala na AIU v Ljubljani, nato pa je bila stalna članica igralskega ansambla Slovenskega ljudskega gledališča Celje med leti 1953 in 1982. Zadnjih deset let aktivnega ustvarjanja je bila članica Primorskega dramskega gledališča v Novi Gorici, kjer se je leta 1992 upokojila, a smo jo občasno še videvali na tem odru. Tako je v sezoni 2000/2001 v vlogi Pečanke nastopila v predstavi Tistega lepega dne; uprizoritev je po istoimenski noveli Cirila Kosmača za oder priredil Srečko Fišer, režiral pa Boris Kopal. Po upokojitvi je nekaj let z možem Aleksandrom (Sandijem), ki je tudi dramski igralec, živela v Avčah nad Kanalom. Njen pogreb je bil v Celju v ponedeljek, 27. januarja. Večni mir sedaj uživa na celjskem pokopališču. Nekdanji soigralci in seveda tudi drugi ljubitelji gledališke umetnosti jo bodo ohranili v lepem spominu.

Igralska skupina Globočak Kambreško na odru SNG Nova Gorica

Mala zakotna vas Kambreško premore ustvarjalno živahno ljubiteljsko gledališko skupino Globočak, ki je začela aktivno delovati l. 2002. Bralci Primorskih novic so jo uvrstili na drugo mesto na izboru Naj ljubiteljske gledališke skupine za njeno zadnjo uprizoritev Hrup za odrom v režiji zamisli Ane Facchini, članice SNG Nova Gorica. Zaradi tega dosežka ji je Slovensko narodno gledališče Nova Gorica dalo

možnost nastopiti na svojem velikem odru in tako izkazalo veliko pozornost do teh zagnanih gledaliških ustvarjalcev, ki se po svojih močeh trudijo prikazati kaj lepega. Novogoriško gledališče sicer že

vrsto let hvalevredno na različne načine podpira delo ljubiteljskih igralcev, do pred nedavnimi tudi z nizom abonmajskih predstav izključno ljubiteljskih gledaliških skupin, Nedeljska gledališka srečanja, ki sicer letos potekajo malce drugače. Verjetno zaradi neugodnih vremenskih razmer so se, žal, ne ravno številni gledalci v petek, 31. januarja 2014, nasmejali ob smešnih zapletih komedije Hrup za odrom, ki jo je napisal sodobni angleški avtor Michael Frayn (1933). Komedija v komediji duhovito prikazuje, kako poteka generalna na odru, ki se zavleče pozno v noč, kaj se dogaja na premieri v zaodrju in kakšna postane igra po nekaj ponovitvah. Skoraj dve uri trajajoča predstava je za ljubiteljske igralce precejšen zalogaj: morajo se namreč vživeti v igro in odigrati dve različni vlogi hkrati. Namreč poleg nastopajočih likov v igri, morajo odigrati tudi igralce, ki odigravajo te like. V zaodrju se pa s temi igralci dogaja marsikaj: režiser predstave ima razmerje z igralco in šepetalko zaradi česar je ozračje kar napeto, igralec, ki igra vlomilca, ga zelo rad srkne, zato morajo vsi pred njim skrivati steklenico viskija, enega je ravno zapustila žena, zato je potreben tolažbe, pa še kri mu večkrat teče iz nosa. Ljubosumja so tudi na dnevnem redu, pa še z režijskimi predlogi niso vsi zadovoljni. Ob zadnjem dejanju, ko gledalci gledamo spet, kar se dogaja na odru in kakšno podobo je dobila predstava po nekaj ponovitvah, vidimo, da je kar precej improvizacije, saj je tekst nekaterim popolnoma ušel iz spomina... Veliko zmešnjavo pa vendarle pripeljejo do konca ..., saj resnično pomembne so v predstavi le sardele!

V nekaterih prizorih manj, v drugih bolj učinkovito so igralci prikazali odsko zmešnjavo te igre v igri, ki terja res veliko discipline, energije, koncentracije in jasnosti, da gledalci "zagrabijo" vsebino in jo z užitkom spremljajo ter se ob njej zabavajo.

Nedvomno so v odsko postavitev, ki bi jo režiserka sicer lahko vsaj malo strnila, da bi s tem predstava pridobila več jasne razčlenjenosti, igralci in tudi njihovi pomočniki v zakulisju vložili veliko truda, predvsem pa navdušene gledališke zagnanosti in veselja. Vsem gre velika pohvala tudi zato, ker so si privoščili poseči po tekstovno in uprizoritveno zahtevnem delu in jim ga je uspelo udejanjiti na odru. / IK

Gledališka predstava v Tomaju

V nedeljo, 9. februarja 2014, ob 18. uri bo v Kulturnem domu v Tomaju gledališka skupina KD Brce iz Gabrovice pri Komnu uprizorila komedijo Mira Gavrana Vse o ženskah. Režija Minu Kjuder in Sergej Verč.

500 tisoč hektarjev gozdov: to je 42 odstotkov celotne površine gozdov v Sloveniji. Skratka, ujma je načela skoraj polovico celotne gozdatne površine v Sloveniji. Prizori padlih dreves, ki se gmadijo ob cestah in avtocestah, kot bi šlo za kako grozljivko, so samo najbolj očitna posledica tokratnega žleda. Žrtve žledoloma so bili tako listavci kot iglavci, poškodovani pa so lahko vrhovi, veje ali cele krošnje. V najhujših primerih so se lomila cela drevesa, prevrnili jih je s koreninami vred. V gozdovih je bil ponekod žled še usodnejši, saj se je ledena skorja nabirala na kupih snega, ki so že v prejšnjih dnevih otežili posamezne veje. Polomljeno drevje je

Andrej Černic

TURISTIČNA AGENCIJA

Ul. Oberdan 16 – GORICA – Tel. 0481.533838 / 0481.530900
mail: info@iot.it / infogrp@iot.it

NAŠE PONUDBE ZA SKUPINSKA POTOVANJA

OD 2. DO 7. JUNIJA 2014

Potovanje po Škotski

Cena potovanja 1.200,00 evrov

Obiskali bomo:

GLASGOW, INVERARAY, FORT WILLIAM, JEZERO LOCH NESS, INVERNESS, ABERDEEN, GRAD V BALMORALU, PERTH IN EDINBURG

Cena vključuje:

- * Avtobusni prevoz do letališča v Benetkah in nazaj
- * Let Benetke/Edinburg/Benetke; vključene so takse
- * Nastanitev v hotelih s 3 oz. 4 zvezdicami
- * Poln penzion
- * Italijansko govoreči krajevni vodič
- * Vstopnice za Balmoralske gradove, Cawdor, Glamis, Urquhart, Inveraray, Edinburg, Palačo Scone, Holyrood House
- * Duhovnega vodjo
- * Zdravstveno zavarovanje in zavarovanje za prtljago

OD 15. DO 22. MAJA 2014

Jordanija in postanek v Jeruzalemu

Cena potovanja 1.430,00 evrov + 50,00 evrov za takse

Obiskali bomo:

AMMAN (EKS. V GERASO IN AJLUN), GORO NEBO, KERAK, PETRO, WADU RUM, AMMAN (EKS. PO GRADOVIH V PUŠČAVI), JERUZALEM

Cena vključuje:

- * Potovanje z letalom s posebnimi leti v turističnem razredu
- * Nastanitev v hotelih s 4 zvezdicami, dvoposteljnimi sobami s kopalnicami
- * Poln penzion kot po programu
- * Ogled in ekskurzije z avtobusom in italijansko govorečim krajevnim vodičem ter vstopnice
- * Zdravstveno zavarovanje in zavarovanje za prtljago
- * Potovalno torbo in informativno gradivo

OD 24. APRILA DO 1. MAJA 2014

Potovanje v Sveto deželo

Cena potovanja 1.395,00 evrov

Obiskali bomo:

TELAVIV, NAZARET, TABOR IN KANO GALILEJSKO, NAZARET (EKS. V TIBERIJU IN SVETIŠČA GALILEJSKEGA JEZERA), JERIHO, MRTVO MORJE, BETLEHEM, JERUZALEM

Cena vključuje:

- * Potovanje z letalom z neposrednimi poleti Neos iz Verone v turističnem razredu
- * Nastanitev v hotelih s 4 zvezdicami v dvoposteljnih sobah z zasebno kopalnico
- * Poln penzion, kot po programu, od večerje prvega dne do zajtrka zadnji dan potovanja. Izključene so pijače
- * Obiske in ekskurzije z lastnim avtobusom in italijansko govorečim krajevnim vodičem kot po programu
- * Vstopnice
- * Zdravstveno zavarovanje in zavarovanje za prtljago do 10.000,00 evrov
- * Potovalno torbo I.O.T. in informativno gradivo
- * Duhovnega vodjo
- * Našega spremljevalca, ki bo z vami ves čas potovanja
- * Letališke takse v Italiji in Izraelu 50,00 evrov (v tem trenutku)
- * Avdio vodič

NAŠE PONUDBE ZA INDIVIDUALNA POTOVANJA

NAŠA KRIŽARJENJA:

Francija, Španija in Balearski otoki

od 299,00 evrov

Tunizija, Španija in Francija

od 299,00 evrov

Španija, Balearski otoki in Malta

od 529,00 evrov

LONG WEEK END V NEW YORKU – 6 dni / 4 noči

odhod 20.2. (let + hotel) od 615,00 evrov

odhod 27. 2. (let + hotel) od 695,00 evrov

CARNICA ARTE TESSILE
IMBELLINUM

za ljubitelje lepih stvari

33029 villa santina / ud / ul. nazionale 14

tel. št. +39 (0)433 74129

faks +39 (0)433 747529

Neusmiljeno minevanje časa ...

Vreče za Karitas

Življenje največkrat teče po ustaljenih tirnicah. Z občutki sreče, miru, strahu, pričakovanja, morda celo bolečine. Težave in veselje nam krojijo dneve, leta minevajo, ne da bi se tega zavedali. Kajti največkrat živimo trenutke, brez občutka za čas, s pogledom vedno usmerjenim v prihodnost. Minevanje gre tako mimo nas, ne da bi ga zaznali, in tako je tudi prav. Saj bi bilo hudo zoprno, če bi se v vsakem trenutku zavedali, kako nam življenje polzi iz rok.

A pridejo vendar trenutki, ko se pred nami odprejo strani preteklosti in se zamislimo nad vsem, kar je bilo in je pustilo v nas sledi. Selitev in praznjenje hiše sta tak trenutek, saj so številni predmeti, ki lovijo prah na stenah, policah in shrambah ali pa so skrbno spravljani v dno skrinj in omar, drobni delci tiste velike, lepe sestavljenke, ki ji pravimo življenje. Midva z možem spravlja sedaj, saj se seliva nazaj v Italijo. Ker je stanovanje, ki sva si ga izbrala manjše, pa sva se odločila za temeljito čiščenje: to, česar ne potrebujeva in že leta leži v omarah, naj gre v zbiralnike Karitas in naj osreči tiste, ki so potrebni.

Stvari je toliko, da ne veš, kje bi začel. S knjigami je najtežje, še posebej navezana sem na tiste iz otroštva, ki ima rad knjige in jih potem razdeli med znanca in knjižnice. Veliko več zanimanja bo za otroške in mladinske zbirke romanov. Kako je varčevala mama, da mi jih je lahko kupovala. Spominjam se, da sva šli vsako leto skupaj na razprodajo v Tržaško knjigarno, in to je bil zame eden najlepših praznikov. Zbirala sem,

uživala, razmišljala o prijetnih uricah, ki jih bom preživela s knjigo v roki na balkonu. Tisti dragoceni trenutki miru in svobode. Še sedaj, ko imam računalnik, vrt, naravo, se najbolj sprostim ob knjigi. To je beg, to je svet, v katerega se zatečem, da se otresem vseh in vsega. Računam, merim, načrtujem. Verjetno bom vendarle tako uredila, da bova večino knjig nesla s seboj. Drugače je z oblekami. Teh so omare prepolne, pravzaprav od njih prekipujejo. Ne zaradi tega, ker bi jaz gledala na modo in zunanost. Le za tisti problem gre, na katerega me je opozoril prijatelj. Nutella in čokolada pač negativno vplivata na hlače in obleke. Zožijo se pač, same od sebe. In ker sem tak človek, da ničesar ne odvrže, se je pač nabralo. Tudi zato, ker za pospravljanje ni nikoli časa.

Smejem se, ker sploh nisem vedela za nekatera krila in obleke, ki so v omari. Še iz tistih študentskih let so, ko sem se pred odhodom na licej ali na univerzo celih deset minut urejala pred ogledalom. Leta sanj, ljubezni, sreče in razočaranj. Nekatera krila so praktično nova, ker kril ne nosim, najdem se v hlačah. Spravljam jih v vreče za Karitas in razmišljam o dekletu, ki bo v njih izsanjala svojo mladost. Ko jih spravljam, mi je tesno. Sedaj se zavedam, koliko let je mimo. Od sanj, od posedanja na stopnišču pred univerzo, od pogovorov o ljubezni ... od mladosti.

V vreče romajo tudi kavbojke, skoraj nove, preozke seveda. In sploh, ne nosim jih več, ker sedaj vem, da škodijo zdravju, pa še nerodne so, ko greš v naravo, ko se igraš s psi ali delaš na vrtu. Tudi moje obdobje kavbojk in modrih puloverjev je mimo. Za vedno. In prav ta "za vedno" boli, ko jih

uživala, razmišljala o prijetnih uricah, ki jih bom preživela s knjigo v roki na balkonu. Tisti dragoceni trenutki miru in svobode. Še sedaj, ko imam računalnik, vrt, naravo, se najbolj sprostim ob knjigi. To je beg, to je svet, v katerega se zatečem, da se otresem vseh in vsega. Računam, merim, načrtujem. Verjetno bom vendarle tako uredila, da bova večino knjig nesla s seboj. Drugače je z oblekami. Teh so omare prepolne, pravzaprav od njih prekipujejo. Ne zaradi tega, ker bi jaz gledala na modo in zunanost. Le za tisti problem gre, na katerega me je opozoril prijatelj. Nutella in čokolada pač negativno vplivata na hlače in obleke. Zožijo se pač, same od sebe. In ker sem tak človek, da ničesar ne odvrže, se je pač nabralo. Tudi zato, ker za pospravljanje ni nikoli časa.

Smejem se, ker sploh nisem vedela za nekatera krila in obleke, ki so v omari. Še iz tistih študentskih let so, ko sem se pred odhodom na licej ali na univerzo celih deset minut urejala pred ogledalom. Leta sanj, ljubezni, sreče in razočaranj. Nekatera krila so praktično nova, ker kril ne nosim, najdem se v hlačah. Spravljam jih v vreče za Karitas in razmišljam o dekletu, ki bo v njih izsanjala svojo mladost. Ko jih spravljam, mi je tesno. Sedaj se zavedam, koliko let je mimo. Od sanj, od posedanja na stopnišču pred univerzo, od pogovorov o ljubezni ... od mladosti.

V vreče romajo tudi kavbojke, skoraj nove, preozke seveda. In sploh, ne nosim jih več, ker sedaj vem, da škodijo zdravju, pa še nerodne so, ko greš v naravo, ko se igraš s psi ali delaš na vrtu. Tudi moje obdobje kavbojk in modrih puloverjev je mimo. Za vedno. In prav ta "za vedno" boli, ko jih

uživala, razmišljala o prijetnih uricah, ki jih bom preživela s knjigo v roki na balkonu. Tisti dragoceni trenutki miru in svobode. Še sedaj, ko imam računalnik, vrt, naravo, se najbolj sprostim ob knjigi. To je beg, to je svet, v katerega se zatečem, da se otresem vseh in vsega. Računam, merim, načrtujem. Verjetno bom vendarle tako uredila, da bova večino knjig nesla s seboj. Drugače je z oblekami. Teh so omare prepolne, pravzaprav od njih prekipujejo. Ne zaradi tega, ker bi jaz gledala na modo in zunanost. Le za tisti problem gre, na katerega me je opozoril prijatelj. Nutella in čokolada pač negativno vplivata na hlače in obleke. Zožijo se pač, same od sebe. In ker sem tak človek, da ničesar ne odvrže, se je pač nabralo. Tudi zato, ker za pospravljanje ni nikoli časa.

spravljam v vreče, ker jih nikoli več ne bom rabila. Z njimi spravljam spomine, ker je v vsakem kosu oblačila ujetih nekaj spominov. Nekatere je še sešila moja mama, ko je bila mlada in je vid ni varal. Sedaj si še kosila ne more pripraviti, roka je ne uboga in komaj še kaj vidi. Čas, prekleti čas ... Rada bi ji rekla hvala za te obleke, v katerih sem lahko sanja-

la. Druge majice in puloverje sem kupila v trgovini z rabljenimi oblačili. To je takrat zvenelo lepo, lepo in frajersko. Poleg vsega so v omarah še tista oblačila, ki sem jih nekje našla, v gorah, med skalami, na stezah. Ker jih v kočah niso hoteli, sem jih vzela s seboj. Žal sedaj romajo v vreče. Tudi tista lepa srajčica, ki sem jo našla nekje na avstrijskih Turah in ima

tiste lepe, pisane mavrične barve. In sem je bila tedaj tako vesela. Koliko let je minilo ... čas ..., kako beži.

Z možem pospravlja in vreč je toliko, da bi bil za prevoz potreben kombi, ne najina Škoda Roomster. A jih vendar spraviva v prtljažnik. In mi je lepo, ker vem, da jih bodo ljudje veselili. Najverjetneje priseljenci. Teh nikoli ne vidiš v modnih trgovinah. Ko pomislim, kako malo si nekateri lahko privoščijo, me je sram. Toliko šare je bilo in je še v teh omarah. Pa bi bili dovolj majici in dva para hlač. A imamo vsega preveč, kljub temu da se pritožujemo. Da, preveč ..., odločno preveč. Razvajeni smo in objestni. Le časa nimamo, da bi zaživel, razmislili, razumeli. Ta prekleti čas, ki polzi in odhaja. In v tem odhajanju smo si čisto vsi enaki ... ubogi in neboljani. Mi s polnimi omarami in oni, ki čakajo na naše vreče pred vrati Karitas.

Suzi Pertot

JURIJ PALJK

KAJ SPLOH POČNEM TUKAJ?

177

Zadnje čase se mi dogaja, da ne najdem tiste prave knjige, take, ki bi me tako očarala, da se ne bi mogel ločiti od nje, dokler je ne bi prebral. Pa najbrž niti niso samo knjige tiste, ki me ne očarajo, najbrž je svet, je družba, sem jaz, ki smo se spremenili, tako spremenili, da vsi skupaj nikogar ne očaramo več, niti samih sebe ne. Kot da bi vsi skupaj zlezli v neko brezizhodno malodušje, se nekam pogreznili vase. Kot Gorica smo, mislim na mesto ob Soči, ki umira dobesedno pred očmi vseh, a se zdi, da to nikogar ne moti.

Govorim o tistem pogubnem malodušju, ki ga srečamo povsod, pa naj gre ob poslušanju radijskih poročil, gledanju televizijskih oddaj ali branju časnikov, ki so vsi polni slabih novic. Mogoče bi dodal, da se italijanske novice razlikujejo od slovenskih samo po tem, da prednjačijo v italijanskih poročilih zadnje čase predvsem politična ravnanja v parlamentu, ki ne zanimajo nikogar, razen vpletenih, morda, poročila o umorih in dolgoletnih sojenjih domnevnih krivcev, ki tudi ne zanimajo nikogar razen poročevalcev, ter alarmantna poročila o vremenu. Slovenska televizijska poročila so pa itak vsa vpetja v prepričevanje ljudi, kako dobro je, da so državo, ber: državljane, zadožili, potem ko so jih temeljito in naravnost podlo okradli, a da je niso še dovolj zadožili, še poročajo dan za dnem, izhoda iz krize, da še ni, zato se mora država še zadoževati, da bodo še malo lahko nekateri pokradli, dodajam sam, vedno isti, vedno isti; poročil o umorih na slovenski televiziji ni veliko, je pa zato veliko poročil o vremenu.

Vreme pride za televizijce vedno kot naročeno. Ko sije sonce, sije vedno preveč, če dežuje, je vode preveč, ko je suša, postane takoj to predmet "pogobljenih" razprav karizmatičnih strokovnjakov z naočniki o podnebnju in svetovnem klimatskem segrevanju in še in še. Tu so v rahli prednosti pri pretiravanju italijanski televizijski kolegi, ki so izumili besedne zveze, kot so: deževne bombe, snežne bombe, čemur smo nekoč rekli drugače, preprosto tako, da se je utrgal oblak, da je bil nekje velik snežni metež. Potem so izumili še pojem polarni mraz, ki se sliši lepše od hudega mraza, ki ga itak letos ni nikjer razen v Sibiriji. S Sibirijo nas itak vedno strašijo, mene so že v otroških letih, oba stara očeta sta jo poznala od blizu, oba sta v sibirskem mrazu pomrznila, oba sta imela trajne posledice, vsako zimo se jima je lupil nos, so se jima olupila lica. A nista nikoli govorila o polarnem mrazu in tudi ne o deževnih bombah, rekla sta le, da je bilo v Sibiriji hudičevo mrzlo: "Zeblo je kot hudič"! Nisem oporekal, le čudno se mi je zdelo, da lahko zebe kot hudič, če pa so me strašili s peklskim ognjem v peklju, kjer je sam hudič glavni kurjač.

Kako je lahko hudičevo mrzlo, nisem vedel, dokler nisem leta 1976 v Zrenjaninu pri vojaki sam poskusil minus 27 stopinj in še košavo zraven, za dodatek. Za tiste, ki ne veste, košava je veter s Karpotov, precej podoben naši burji, le da piha po navadi s stalno hitrostjo, medtem ko se naša burja po navadi "zaletava", kot bi rekli na Vipavskem. Zato mi te dni ni bilo vseeno za brate Srbe, ki so jih morali z vojsko reševati prav pri Zrenjaninu iz visokih snežnih zametov. Lepo televizijsko dekletko je bralo, a se je videlo, da nima pojma, o čem govori, so bile pa slike same po sebi precej govorne. Vreme je zakon, bi rekel moj prijatelj, ki tudi dela v slovenskih medijih in zanj pravijo, da je cinik, ker napiše tako, kot stvari vidi, in ga zato nihče ne mara, ne opozicija in ne vladni možje in žene. Oni pač vidijo drugače. Oni vedno vidijo drugače. Kot vidijo drugače tudi tisti opeharjeni in oropani slovenski upokojenci, teh je večina, ki morajo priti do konca meseca s 400 ali malo več evri in da

nes v Sloveniji nimajo besede. Pravzaprav ljudje, ki so na socialnem dnu, nimajo nikjer besede. Tudi pri nas ne. Lahko molčijo in gledajo televizijo. Ves dan, če hočejo.

Vreme je zakon. Še posebej je vreme zakon, ko jo zagode. Ko jo pa zagode tako, da jo hudo zagode, je naravna katastrofa. In te dni je v Italiji in Sloveniji takih katastrof na pretek.

Italijanski gledalci lahko tako doma na divanu in na tplem gledajo, kako reke poplavlajo, ker je pač preveč dežja, kako v mondeni Cortini ne morejo smučati, ker da je preveč snega ("Pa saj jim ni treba, kdo jih pa sili"? je umestna pripomba iz bara Pace na Travniku, enega tistih, ki z mano deli ponedeljkovo kavo ob šanku vsak teden.) in še dosti podobnih zadev nam kažejo, ob vsaki uri, vsak dan, vedno.

V Sloveniji je pa sedaj naravna katastrofa, ker je te dni najprej močno snežilo in nato je začelo še deževati, temperatura je spet padla pod ledišče, dež je postal tak trd led, ki mu rečemo lepo po vedno žled, in katastrofa je tu, drevesa pokajo, električne in telefonske žice tudi, avtomobili plešejo, kovina se uvija, sreča je, da ni veliko ljudi mrtvih v takem vremenu.

In se vedno vprašujem, kaj sploh počnem tukaj, ko gledam razna televizijska soočanja in debate, pa naj bo to po italijanski ali slovenski televiziji, razlike so sicer očitne, saj pri italijanskih soočanjih kričijo in vpijejo drug čez drugega, medtem ko pri slovenskih sodelujoči delujejo hladno ter zadržano in se le zabadajo v hrbet s stisnjenimi ustnicami, a bistvo je vedno isto: vsi tako učeno in suvereno govorijo, da predvsem vse zameglijo. In sem sklenil, da tega ne bom več gledal. Ne morem več.

Eno samo zavajanje je, sem si rekel. In si mislil, da sem car.

A nisem. Saj zavajajo vseeno.

Druge in mene preke njih. Mene ne bodo, sem še dodal.

A me. Sem le del družbe.

Majhen, nepomemben del. In zato raje berem, kot da bi gledal televizijo.

V takem vremenu, kot je te dni, drugega tudi ne moreš.

Prebral sem cel kup esejev in mnenj t. i. pametnih ljudi, strokovnjakov za to in ono, a vsem je skupno predvsem to, da delijo malodušje in ne vidijo nobene rešitve. Če pa že kaj predlagajo, je to zapleteno, neizvedljivo, ali pa je vsaj tako neverjetno, kot so neverjetna vsa učena nakladanja bančnikov, med njimi še posebej tistih, ki so zakuhali to gospodarsko krizo in bi nam sedaj radi pokazali pot iz nje. Le kdo jim verjame?

In sem bil vesel v nedeljo zgodaj jutraj pri nedeljski maši našega župnika don Pina, ki je ob koncu maše začel peti s svojim očarljivim baritonom staro furlansko pesem in so mu stare žene pritegnile, bilo je lepo, dosti lepše, kot je pa bilo moje branje vseh "modrecev na kupu", kot sem poimenoval branje minulega konca tedna.

Pa bom vseeno neko mizel enega od strokovnjakov navedel, gre za znanega ameriškega psihologa Philpa Zimbarda, s katerim se je kolega Lenart J. Kučič iz dnevnika Delo pogovoril za Sobotno prilogo. Ko je govoril o mladih v sodobni družbi, je modri mož dejal: "Le redki so doma slišali, da je treba pomagati sočloveku, ali videli pozitivnih zgled. Pomoč sočloveku v modernih urbaniziranih družbah ni več družbena norma. Norma je prepustiti posameznika njegovi usodi in se brigati zase".

Seveda ni govoril o našem zamejstvu, a mi je zvelelo zelo, preveč domače.

Vsakoletno podeljevanje priznanj našim zaslužnim športnikom
Uspeh je tudi posledica manjše vidljivosti na Našem športniku

Pred tednom dni sta Primorski dnevnik in Združenje slovenskih športnih društev v Italiji podelila oskarje zamejskega športa za leto 2013. Športno uredništvo časnika je prireditel uresničilo že trinajstič po vrsti, krovna organizacija pa je sodelovala tretjič. Ker po novem nagrada Naš športnik predvideva skupno vseprimorsko imeno-

Zmagovalce so po panogah določile strokovne komisije trenerjev in izvedencev, kriterij pa je bil, da so športniki Slovenci in da so vsaj pol leta (spomladanski del sezone 2012/2013 ali jesenski del prvenstva 2013/2014) nastopali za naša društva, včlanjena v ZSS-DI.

Za ekipo leta so novinarji Primorskega dnevnika izbrali odbojkarje

skem teku, član Gaje Andraž De Luisa, in Poletova kotalkarica Metka Kuk. Kot vedno pa so nagradili tudi najboljše mlade v treh osrednjih športih. Dobitniki so odbojkarica Petra Grgič, odbojkar Jernej Terpin, košarkar Martin Ridolfi in nogometaš Erik Rebutla. Ob tej priložnosti je vsakoletne nagrade za življenjsko delo podelilo tudi Združenje slovenskih športnih društev v Italiji. Prejeli so jih odbornika Cirila Kralj (Sokol) in Boris Salvi (Breg) ter Valov trener Robert Makuc, ki je tudi športni pedagog in predsednik Kajakaškega kluba Šilec.

Openska podelitev je bila pravi šov, za katerega sta poskrbela briljantna voditelja Evgen Ban in Marko Sancin, ki sta besedo predajala tudi novinarju Mariju Čuku v vlogi notarja. Prireditel iz polne dvorane je Primorski dnevnik preko svoje spletne strani celo prenašal v živo, medijska pozornost je bila velika. Prisotnih je bilo več uglednih gostov, med njimi tudi nova generalna konzulka v Trstu Ingrid Sergaš. Na dan, ko se je v Sloveniji začela snežna ujma, je tik pred koncem tudi ministri za Slovence v zamejstvu in po svetu Tini Komel uspelo počastiti organizatorje, predvideni slavnostni gost, predsednik Olimpijskega komiteja Slovenije Janez Kocijančič, ki bi moral v spremstvu vodstva ZSS-DI tudi obiskati zamejska društva in njihove športne objekte, pa je zaradi vremenskih razmer obtičal v Ljubljani.

Kakorkoli že, pobuda se širi, je priljubljena in kot kaže bo v prihodnje še pridobivala ugled.

HC

vanje najboljših in je torej posledično uveljavitev zamejskih športnikov tu bistveno težja, pridobiva oskar vse večjo težo in odmev. Letos so število priznanj še razširili, bolj slovesna pa je bila tudi prireditel v razstavnici dvorani Zadrudne kraške banke na Opčinah. Navsezadnje pa so nagrajenci posamezniki, o katerih poročamo iz tedna v teden in se v njih javnost v bistvu prepoznavna. Odbojkarja leta sta Vera Balzano (Zalet) in Ambrož Peterlin (Sloga Tabor), najboljši košarkar Peter Franco (Jadran), naj nogometaš 2013 vratar Edvin Carli (Vesna).

Sloge Tabor, nagrado za mednarodni dosežek je prejel Sirenin jadralski Jaro Furlani, ki je s slovensko ekipo Team Ceerf Igorja Laha osvojil svetovni naslov v razredu RC44. Priznanje za najboljšega trenerja je prejel še en jadralski, trener Matjaž Antonac, ki je vzgojil vrsto naših odličnih posadk, nazadnje dvojec Jaš Farneti - Simon Sivitz Košta. Nagrada Brez meja ne-zamejcu je šla Krasovemu nogometašu, Sežancu Radenku Kneževiču, ki igra v Repnu že deset sezon. Te štiri nagrade predstavljajo novost, tako kot mlada upa, specialist v orientaci-

POPUSTI

200 ZMERAJ
ODPRTIH TRGOVIN

TESTIMONIA
2012

Izkoristi
enkratne
popuste!

SAMO V CITTA' FIERA:

CENTRO COLIBRÌ
di
MARGHERITA HACK

BY TROPICAL NEWSLUM

RAZISKOVALNO SREDIŠČE

**CENTRO COLIBRÌ'
MARGHERITA HACK**

KLETNI PROSTORI CITTA' FIERA
URNIK: 14.00-20.30

MODA • DOM • RESTAVRACIJE • ZABAVA • HI-TECH

VEDNO ODPRTO

www.cittafiera.it

URNIK	GALERIJA	IPER
VSAK DAN	9.30-20.30	9.00-21.00
	PETEK do	22.00

WiFi+

INFOPOINT TEL. 0432 544568

Brezplačno pokrito parkirišče

SMER STADION - FIERA DI UDINE

SHOP & PLAY
Città Fiera

NAJVEČJE TRGOVSKO SREDIŠČE DEŽELE

